

วิทยานิพนธ์

คุณภาพชีวิตของเกษตรกร ภายใต้สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการ
สนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาพื้นที่
ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนง กิ่งอำเภอสุขสำราญ
จังหวัดระนอง

AGRICULTURIST 'S QUALITY OF LIFE ACCORDING TO
SUFFICIENCY ECONOMY STATUS AND SOCIAL SUPPORT TO
SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY: A CASE STUDY OF THE
TSUNAMI ENCOUNTER AREA IN TUMBON KAMPUEN,
KING AMPHOE SUK SAMRAN, CHANGWAT RANONG

นายจุมพฏ สุขเกื้อ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2550

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปริญญา

พัฒนาสังคม

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง คุณภาพชีวิตของเกษตรกร ภายใต้สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคม
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพง
กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

Agriculturist's Quality of Life according to Sufficiency Economy Status and Social
Support to Sufficiency Economy Philosophy: A Case Study of the Tsunami Encounter
Area in Tumbon Kampuen, King Amphoe Suk Samran, Changwat Ranong

นามผู้วิจัย นายจุมพล สุขเกื้อ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา นวจินดา, พ.ด.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรอง เงินดี, กศ.ม.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวิมล ค้วงกลัด, ศศ.ม.)

ประธานสาขาวิชา

(อาจารย์พรเทพ พัฒนนานุรักษ์, ศศ.ม., บธ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อัจฉราหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

คุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายใต้สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

Agriculturist's Quality of Life according to Sufficiency Economy Status and Social Support to Sufficiency Economy Philosophy: A Case Study of the Tsunami Encounter Area in Tumbon Kampuen, King Amphoe Suk Samran, Changwat Ranong

โดย

นายจุมพฏ สุขเกื้อ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสำเร็จแห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. 2550

จุมพล สุขเกื้อ 2550: คุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายใต้สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) สาขาพัฒนาสังคม, โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี, พ.ศ. 2550, 175 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบคุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตและศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยอาชีพ สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือเกษตรกรจำนวน 278 คน ซึ่งเป็นชาวประมงจำนวน 105 คนและผู้ปลูกพืชจำนวน 173 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis:MCA)

ผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยผู้ปลูกพืชมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าชาวประมง ส่วนองค์ประกอบคุณภาพชีวิตพบว่า สุขภาพกายของชาวประมงและผู้ปลูกพืชอยู่ในระดับปานกลางและระดับสูงตามลำดับ สุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงและผู้ปลูกพืชอยู่ในระดับสูงทั้ง 2 กลุ่ม และความพึงพอใจจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจของชาวประมงและผู้ปลูกพืชอยู่ในระดับปานกลางและระดับสูงตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ซึ่งปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สำหรับผลการวิเคราะห์จำแนกหมู่พบว่า อาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 11.9 ($R^2=.119$)

Jumpot Sookgua 2007: Agriculturist's Quality of Life according to Sufficiency Economy Status and Social Support to Sufficiency Economy Philosophy: A Case Study of the Tsunami Encounter Area in Tumbon Kampuen, King Amphoe Suk Samran, Changwat Ranong. Master of Arts (Social Development), Major Field: Social Development, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor : Associate Professor Achara Navachinda, Ph.D. 175 pages

The objectives of this study were to compare the quality of life and its components and studying the correlation of career, sufficiency economy status (SES) and social support to sufficiency economy philosophy (SSSEP) factors with agriculturist 's quality of life at the Tsunami encounter area in Tumbon Kampuen, King Amphoe Suk Samran, Changwat Ranong. The sample of this study were 278 agriculturist consisted of 105 fishermen and 173 farmers. Questionnaire were used and data analysis by Percentages, Mean, Standard Deviation and Multiple Classification Analysis (MCA)

The study found that the quality of life of the fishermen and the farmers were at high level but were different at .05 level of significant by the farmers's quality of life were higher than the fishermen'. The quality of life components found that the physical health of the fishermen and the farmers were at moderate level and high level respectively. The mental health and the participatory in socio-economic development of both were at high level and the satisfaction of the fishermen and the farmers were at moderate level and high level respectively.

The study also found that the SSE and the SSSEP of the fishermen and the farmers were both at high level. The SSSEP factor had positive correlation with quality of life at .05 level of significant. The MCA analysis found that career and the SSSEP were effect to quality of life at 11.9 % ($R^2=.119$)

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

คุณค่าหรือประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานปริญญาเศรษฐศาสตรบัณฑิตเป็นแนวทางในการศึกษาและการดำเนินชีวิตของผู้วิจัย และมอบความดีให้กับนายคล่อง สุขเกื้อและนางจรีพร สุขเกื้อ บิดามารดาที่เคารพรักยิ่ง ซึ่งอบรมเลี้ยงดูและสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอด

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รศ.ดร.อัจฉรา นวจินดา ประธานกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ผู้จุดประกายหัวข้อวิทยานิพนธ์ ผศ.จำรอง เงินดี กรรมการวิชาเอก ผศ.วรรณวิมล คิ้วงกั๊ด กรรมการวิชาการ และ ผศ.ดร.ทิพวัลย์ สุรินยา ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์สาขาพัฒนาสังคมทุกท่านที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยเข้ามาศึกษาเพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างทักษะทางปัญญาให้ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยตามหลักวิชาการ ขอขอบคุณชาวตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนองที่ได้ให้การต้อนรับด้วยไมตรีจิตอันน่าประทับใจและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้วิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ คุณอุมาพร สุทธิคุณ ที่ให้กำลังใจในยามที่ท้อแท้และช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนแล้วเสร็จ รวมทั้งพี่ๆน้องๆ คณะพัฒนาสังคมรุ่น 42 ทุกท่าน

จุมพฏ สุขเกื้อ
มีนาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	28
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม	39
ข้อมูลพื้นฐานของตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง	44
ข้อมูลด้านอาชีพการทำประมงพื้นบ้านและการปลูกพืชภาคใต้	44
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	55
กรอบแนวคิด	56
สมมติฐานทางสถิติ	57
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	57
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	60
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
การทดสอบเครื่องมือและหาค่าความเชื่อมั่น	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	70
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	71
ผลการวิจัย	71
ข้อวิจารณ์	102
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	107
สรุป	107
ข้อเสนอแนะ	113
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	115
ภาคผนวก	126
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	127
ภาคผนวก ข ตารางองค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุน ทางสังคม และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	143
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	175

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	61
2	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	72
3	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของค้ำประกอบสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร จำแนกตามอาชีพ	84
4	จำนวนร้อยละและระดับองค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ ความเข้าใจทัศนคติและการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ เกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	85
5	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของค้ำประกอบการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	88
6	จำนวนร้อยละและระดับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงด้านอารมณ์ ด้านสิ่งของและด้านข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร จำแนกตามอาชีพ	89
7	ค่าเฉลี่ยและระดับองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	92
8	จำนวน ร้อยละ และระดับสุขภาพกายของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	93
9	จำนวน ร้อยละ และระดับสุขภาพจิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	จำนวนร้อยละและระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	95
11	จำนวนร้อยละและระดับความพึงพอใจของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	96
12	จำนวนร้อยละและระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	97
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพสถานะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	99
14	การวิเคราะห์จำแนกพหุความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพสถานะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร	100
ตารางผนวกที่		
ข1	จำนวนและร้อยละของสถานะเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	144
ข2	จำนวนและร้อยละของสถานะเศรษฐกิจพอเพียงด้านทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	147

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข3	จำนวนและร้อยละของสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงด้านการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	153
ข4	จำนวนและร้อยละของการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	157
ข5	จำนวนและร้อยละขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	160
ข6	จำนวนและร้อยละขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	164
ข7	จำนวนและร้อยละขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	169
ข8	จำนวนและร้อยละขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านความพึงพอใจของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ	170

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ขั้นตอนการนำทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติแก่เกษตรกร	14
2	กรอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทัศนคติการปฏิบัติตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสถานะเศรษฐกิจพอเพียง	27
3	ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ สุขภาพ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา สถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมกับคุณภาพชีวิต	30
4	กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	35
5	โมเดลผลโดยตรงของการสนับสนุนทางสังคม	43

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวนและทำการเกษตรอื่นๆ โครงสร้างการเกษตรแบบดั้งเดิมของไทยคือการผลิตเพื่อยังชีพ ผลผลิตที่เหลือจึงนำไปจำหน่าย มีการจับปลา เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ไว้เป็นอาหาร มีการทอเสื่อและทำเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่างไว้ใช้สอยในครัวเรือน (บุญนาค, 2546) ต่อมาเมื่อการค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้น ทำให้โครงสร้างการเกษตรเปลี่ยนแปลงไป จากการผลิตเพื่อยังชีพกลายเป็นการผลิตเพื่อการค้า ส่งผลให้วิถีชีวิตของเกษตรกรเปลี่ยนไปด้วย วิถีชีวิตแบบเดิมถูกละเลย เกษตรกรเริ่มมีเงินทองจับจ่ายใช้สอย ซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ทดแทนสิ่งของที่เคยผลิตได้เอง บางส่วนใช้เวลาว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยวไปกับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เมื่อถึงฤดูการผลิตพืช เกษตรกรขาดแคลนเงินทุน จำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินมาผลิตสินค้าเกษตร จนเกิดภาระหนี้สิน ขณะที่ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดเสถียรภาพทั้งทางด้านปริมาณและราคา กล่าวคือ ปริมาณผลผลิตในแต่ละปีมีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม (บรรลู่, 2542) เกษตรกรไม่สามารถผลิตสินค้าเกษตรได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ส่วนราคาสินค้าเกษตรหลายชนิดยังขึ้นอยู่กับความต้องการจากต่างประเทศ ทำให้รายได้ของเกษตรกรมีความผันผวน บางปีเกิดภาวะภัยธรรมชาติและมีปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องขาดทุนและประสบกับความยากจน

รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาค่าความยากจนภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ ซึ่งตั้งแต่ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (ปี พ.ศ.2504-2509) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) อาจกล่าวได้ว่าแผนพัฒนาฯ ทุกฉบับมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของประชากรในช่วง 35 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นถึง 36 เท่า จาก 2,100 บาทเมื่อปี พ.ศ. 2504 เป็น 77,000 บาท เมื่อปี พ.ศ.2539 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) แต่ผลกระทบของการพัฒนาด้านหนึ่งพบว่า โครงสร้างการผลิตของประเทศเคลื่อนย้ายจากภาคเกษตรไปยังภาคภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมากขึ้น เกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ระหว่าง

ประชากรในสาขาเกษตรและนอกสาขาเกษตรซึ่งแตกต่างกันประมาณ 6 เท่า (ช่วงต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ.2504 ประชากรในสาขาเกษตรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 1,002 บาท ประชากรนอกสาขาเกษตรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 6,212 บาท) ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ปี พ.ศ.2530-2534 พบว่าความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ยังคงเพิ่มขึ้น โดยรายได้ประชากรในสาขาเกษตรเฉลี่ย 7,082 บาทต่อคนต่อปี ขณะที่ประชากรนอกสาขาเกษตรมีรายได้เฉลี่ย 60,177 บาทต่อคนต่อปีหรือมีความแตกต่างกันประมาณ 8-9 เท่า (สมภพ, 2545) เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงประสบกับความยากจนและภาระหนี้สิน เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1-7 เป็นการพัฒนาที่คนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลประโยชน์ นำไปสู่ผลการพัฒนาที่ไม่พึงปรารถนาทางด้านสังคม เกิดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ นำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

การพัฒนาประเทศที่ไม่ยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1-7 รวมทั้งกระแสทุนนิยมและความฟุ้งเฟ้อที่รุนแรงและมีอิทธิพลต่อสังคมไทยมากขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ซึ่งจำเป็นจะต้องมีแนวทางแก้ไข โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเตือนสติและเป็นแนวทางดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548 ข) สาระสำคัญของการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ ซึ่งแนวทางดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตของชนทุกระดับ โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ที่มีรายได้ไม่แน่นอน มีฐานะยากจน และมีหนี้สินจำนวนมาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานทฤษฎีใหม่อันเป็นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ โดยใช้หลักในการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการแบ่งสัดส่วนการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรมการผลิตต่างๆ กัน ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เกื้อกูลสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นคงในอาชีพ ซึ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้สนองพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่และดำเนินโครงการส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง มีการคัดเลือกเกษตรกรกรจำนวน 15,248 รายเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ระหว่างปี 2541-2544 (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2549) อย่างไรก็ตาม ใด เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรทั่วประเทศ ยังมีเกษตรกรอีกจำนวนมากที่ควรได้รับความรู้ความเข้าใจ การปลูกฝังทัศนคติและการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหากเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติมากขึ้น ก็เชื่อว่าจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน สามารถพึ่งตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้

ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง มีประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรซึ่งประกอบอาชีพทำประมงจำนวน 345 ครัวเรือน และปลูกพืชจำนวน 569 ครัวเรือน ที่เหลือประมาณ 168 ครัวเรือน ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ค้าขาย รับจ้าง (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง, 2548) โดยเป็นพื้นที่หนึ่งที่ประสบเหตุการณ์ธรณีพิบัติสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ภัยธรรมชาติดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายต่อเขตทำการประมงทุกหมู่บ้านของตำบลกำแพงนิงที่มีชายฝั่งติดทะเล รวมทั้งบ้านเรือน ไร่ชาเลน เกษะแก่งที่ทำประมง ปะการัง ภูเขาทะเล หาดทราย พื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแหลมสน และโครงสร้างพื้นฐานตามแนวชายหาด ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก รวมผู้ประสบภัยทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2548) สภาพความเสียหายจากภัยธรรมชาติดังกล่าวพบว่าชาวประมงที่อาศัยอยู่ใกล้ชายฝั่งในหมู่ที่ 1, หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 7 ได้รับผลกระทบมาก (โสภณชัยและคณะ, 2548) ขณะที่ผู้ปลูกพืชซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 3, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ได้รับผลกระทบไม่มากนัก เนื่องจากพื้นที่ปลูกพืชและที่อยู่อาศัยห่างจากชายฝั่ง ทั้งนี้ภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณ มอบเงินบริจาครวมทั้งให้สินเชื่แก่ผู้ประสบภัย ผ่านธนาคารและสถาบันการเงินต่างๆ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2548) แต่ความช่วยเหลือก็ยังไม่เพียงพอหรือไม่ทั่วถึงเพราะผู้ประสบภัยบางส่วนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพเพิ่มเติมและต่อเติมบ้านพักอาศัยเพื่อให้มั่นคงแข็งแรงขึ้น ประกอบกับการฟื้นฟูทางด้านจิตใจของผู้ประสบภัยโดยเฉพาะเกษตรกรที่เป็นชาวประมงและผู้ปลูกพืชยังมีไม่มากนัก เกษตรกรยังมีความหวาดกลัวภัยธรรมชาติ ขาดเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต นอกจากนี้วิถีชีวิตของชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวประมงมีวิถีชีวิตผูกพันกับท้องทะเล มีรายได้ใน

ลักษณะวันต่อวันและได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติโดยตรง ส่วนผู้ปลูกพืชมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับพื้นดิน มีรายได้ตามฤดูกาลเก็บเกี่ยวของพืชแต่ละชนิดและได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ปัจจัยสถานะเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่อาจมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มในพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติสึนามิ ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง อันจะทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นและรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยพิบัติโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบคุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพ สถานะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำผลการวิจัยไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ สึนามิ ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน
2. ได้รูปแบบการประเมินคุณภาพชีวิตและรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ
3. นำรูปแบบการประเมินคุณภาพชีวิตและรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในโครงการพัฒนาการเกษตร โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และโครงการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะเกษตรกรที่เป็นชาวประมงและผู้ปลูกพืชในพื้นที่ประมงชายฝั่ง
พิบัติสันามิ ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน 2549

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม
4. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง
5. ข้อมูลด้านอาชีพการทำประมงพื้นบ้านและการปลูกพืชภาคใต้
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ (พ.ศ.2540) และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤติ และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งแรกในปี 2517 ใจความสำคัญว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจจะกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...”

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีพอกิน พอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์ เพราะหากไม่กระทำด้วยความระมัดระวัง ย่อมจะหวังผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยได้โดยยาก ยกตัวอย่าง เช่นการปราบศัตรูพืช ถ้าทุ่มเททำไปโดยไม่มีจังหวะที่ถูกต้อง และโดยที่ไม่ได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ให้กระจ่างชัดอย่างทั่วถึงก็อาจสิ้นเปลืองแรงงาน ทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ ที่ล้วนมีราคาไปโดยได้รับผลไม่คุ้มค่า ยิ่งกว่านั้นการทำลายศัตรูพืชที่มีอยู่บ้างแล้วตามธรรมชาติ และทำอันตรายแก่ชีวิตคน ชีวิตสัตว์เลี้ยงอีกด้วย การพัฒนาอย่างถูกต้อง ซึ่งหวังผลอันยั่งยืนไพศาล จึงต้องวางแผนงานเป็นลำดับขั้นอย่างถี่ถ้วนทั่วถึงในห้วงการประกอบของแผนงานทุกส่วนสัมพันธ์และสมดุลกันโดยสอดคล้อง...” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วันพฤหัสบดีที่ 18 และวันเสาร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) ได้กั้นกรองพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยสรุปเป็นกรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและ ภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการ ต่างๆมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐาน จิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความ เพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

เศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ โดยมีหลัก พิจารณา 5 ส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547) ดังนี้

- 1) มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤตเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนา
- 2) คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนตามทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน
- 3) คำนิยาม เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 อย่างพร้อมๆ กันดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและบริโภคในระดับที่พอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบและการ

เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้และไกล

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับที่พอเพียงนั้นจะต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5) แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำรัสในวาระต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“...คำว่าพอเพียงไม่ได้หมายถึง การมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้น ก็เริ่มจะไม่พอมือพอกินบางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย สมัยก่อนนี้พอมือพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมือพอกินจึงต้องมีนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็คือความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจ หรือระบบพอเพียง เมื่อปีที่แล้วตอนที่พูดพอเพียง แปลในใจ แล้วก็ได้พูดออกมาด้วยว่าจะแปลเป็น Self-sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่าพอเพียงแก่ตนเอง แต่ความจริงเศรษฐกิจพอเพียงนี้ กว้างขวางกว่า Self-sufficiency คือ Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรที่มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง) คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็

เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดอันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

“...ทางความคิดก็เหมือนกัน ไม่ใช่ทางกายเท่านั้น ถ้ามีใครมีความคิดอย่างหนึ่ง และต้องการบังคับให้คนอื่นคิดอย่างเดียวกับตัว ซึ่งอาจจะเป็นความคิดที่ไม่ถูก ก็ไม่สมควรทำ ปฏิบัติอย่างนี้ไม่ใช่การปฏิบัติแบบพอเพียง ความพอเพียงในความคิดก็คือ แสดงความคิดของตัวเอง ความเห็นของตัวเอง และปล่อยให้คนอื่นพูดบ้าง และมาพิจารณาว่าที่เขาพูดกับที่เราพูด อันไหนพอเพียง อันไหนเข้าเรื่อง ถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกันโดยที่ไม่รู้เรื่องกันก็จะกลายเป็นการทะเลาะกัน จากการทะเลาะด้วยวาจาก็กลายเป็นการทะเลาะด้วยกายซึ่งในที่สุดก็นำมาสู่ความเสียหายแก่ผู้ที่เป็นตัวละครทั้งสองคน ถ้าเป็นหมูก็เลยเป็นการตีกันอย่างรุนแรงได้ ซึ่งจะทำให้คนอื่นอีกมากเดือดร้อน ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...” (พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2541)

“...ทั้งหมดนี้พูดอย่างนี้ก็คือเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ยื่นแล้วยื่นอีก แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า sufficiency economy ใครต่อใครก็ ต่อว่า ว่า ไม่มี sufficiency economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ก็หมายความว่า ประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียง แล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติยากที่สุด เพราะว่าคนหนึ่งนั่งอยู่ที่นี้อีกคนอยากจะนั่งเก้าอี้เดียวกันนั่งได้ไหม ใ้หนี่ก็พูดมามากหลายปีแล้วก็แต่ละคนก็สั่นหัวว่านั่งไม่ได้ เพราะว่าเดือดร้อนเบียดเบียน...” (พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2543)

“...ความสะดวกจะสามารถสร้างอะไรได้มาก นี่ก็เศรษฐกิจพอเพียง สำคัญว่าต้องรู้จักขั้นตอน ถ้านี้ก็จะทำอะไรให้เร็วเกินไปไม่พอเพียง ถ้าไม่เร็วเข้าไปก็ไม่พอเพียง ต้องให้รู้จักก้าวหน้าโดยไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน อันนี้เศรษฐกิจพอเพียงคงได้ศึกษามาแล้ว เราพูดมาแล้ว 10 ปีต้องปฏิบัติด้วย...” (พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2546)

มาฆะ (2537) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า คือการให้ความสำคัญในด้านการผลิตเพื่อยังชีพ และให้พอเพียงต่อความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลในสังคมนั้นๆ ก่อนเป็นสำคัญ ให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากรได้อยากมีในสิ่งที่เกินกำลังของตน

ประเวศ (2542) ให้ความหมายความพอเพียงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า พอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ ด้วยกันได้แก่ พอเพียงสำหรับทุกคนทุกครอบครัว จิตใจพอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ปัญหาพอเพียง อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียงและมีความมั่นคงพอเพียง เมื่อทุกอย่างพอเพียงก็จะทำให้เกิดความสมดุลคือความปกติ ยั่งยืน

จากพระราชดำรัสข้างต้น สรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงได้ว่า หมายถึงความพอมีพอกิน ความพอประมาณ การประหยัด การกระทำด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ความมีเหตุผลในการกระทำ และมีการกระทำเป็นขั้นตอน สามารถพึ่งตัวเองได้โดยไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สำหรับงานวิจัยนี้สรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการจัดสรรทรัพยากรของตนเองเพื่อให้พอมีพอกิน พึ่งพาตนเองได้โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น การพอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ รู้จักประมาณตน ใช้คุณธรรมและความรอบรู้ในการดำเนินชีวิตและมีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

หลักปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน หลักปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 โดยทรงชี้ให้เห็นแนวทางการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความว่า

“...หลักเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน อุ่มชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเอง สำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้าน หรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

“...เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีอย่างอื่นแต่ไม่ใช่คำนี้ ปีที่แล้วพูดว่า เศรษฐกิจพอเพียง เพราะหาคำอื่นไม่ได้ และได้พูดอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้ปฏิบัติเพียงครั้งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และทำได้เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ ...” (พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2541)

“...ถ้าทุกคนเลื่อมใสว่าจะต้องพอเพียงก็ปฏิบัติเถิด ถ้าปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมันใช้ได้จริงๆ ไปได้จริงๆ แต่ว่าอาจจะไม่สบาย...” (พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2548)

เนื่องจากปัญหาหลักในการประกอบอาชีพของเกษตรกรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคือการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เกษตรกรรมที่อาศัยน้ำฝน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศที่เป็นนาข้าวและพืชไร่ เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้ปีละครั้งช่วงฤดูฝนเท่านั้นและมีความเสี่ยงกับความเสียหายอันเนื่องมาจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศและฝนทิ้งช่วง ถึงแม้ว่าจะมีการขุดสระน้ำเก็บไว้ใช้บ้าง แต่ก็มีขนาดไม่เพียงพอหรือมีปัจจัยอื่นๆที่เป็นปัญหาทำให้มีน้ำใช้ไม่เพียงพอ ระบบการปลูกพืชแต่เดิมไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆและส่วนใหญ่มักปลูกพืชชนิดเดียว (อัจฉรา, 2547) ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯจึงได้พระราชทานพระราชดำริเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบากดังกล่าวให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤติ โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากมากนัก พระราชดำรินี้ทรงเรียกว่า “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทฤษฎีใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำรัสถึงเงื่อนไขหรือปัญหาในการดำเนินงานตามทฤษฎีใหม่ ความตอนหนึ่ง ดังนี้

“...การทำทฤษฎีใหม่นี้มิใช่ของง่ายแล้วแต่ที่ แล้วแต่โอกาสและแล้วแต่งบประมาณ เพราะว่าเดี๋ยวนี้ประชาชนทราบถึงทฤษฎีใหม่นี้กว้างขวางและแต่ละคนก็อยากได้ให้ทางราชการขุดสระแล้วช่วย แต่มันไม่ใช่สิ่งง่ายนัก บางแห่งขุดแล้วไม่มีน้ำ แม้จะมีฝน น้ำก็อยู่ไม่ได้เพราะว่ามันรั่วหรือบางทีก็เป็นที่ที่รับน้ำไม่ได้ ทฤษฎีใหม่นี้จึงต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมด้วย...ฉะนั้น การที่ปฏิบัติ

ตามทฤษฎีใหม่หรืออีกนัยหนึ่งปฏิบัติเพื่อหาหน้ให้เกษตรกรเป็นสิ่งที่ไม่ง่าย ต้องช่วยกันทำ...”
(พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2538)

ทฤษฎีใหม่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดการทรัพยากร โดยมีการบริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจนเพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร พื้นที่ 15 ไร่อันเป็นพื้นที่ใช้ในการแบ่งสัดส่วนการผลิตนั้นเป็นพื้นที่เฉลี่ยของเกษตรกรในประเทศไทย มีการคำนวณโดยหลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่กักเก็บให้เพียงพอต่อการเพาะปลูกได้ตลอดปี มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย 3 ขั้นตอน คือ ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง และทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

1) ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น (การพึ่งพาตนเอง) ทฤษฎีใหม่ขั้นต้นเป็นระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน เช่น มีการทำนาปลูกข้าว เนื่องจากข้าวเป็นปัจจัยหลักที่ทุกครัวเรือนจะต้องบริโภค ดังนั้น จึงประมาณว่าครอบครัวหนึ่งทำนา 5 ไร่ จะทำให้มีข้าวพอกินตลอดปีโดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพงเพื่อยึดหลักพึ่งตนเองได้อย่างมีอิสรภาพ และมีน้ำเพื่อการเพาะปลูกสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งหรือระยะฝนทิ้งช่วงได้อย่างพอเพียง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกันที่ดินส่วนหนึ่งไว้ขุดสระน้ำ โดยมีหลักว่าต้องมีน้ำเพียงพอที่จะทำการเพาะปลูกได้ตลอด ทฤษฎีใหม่ขั้นต้นแสดงการจัดสรรพื้นที่ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินโดยให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ขุดสระเก็บกักน้ำ ส่วนที่ 2 ปลูกข้าว ส่วนที่ 3 ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร และส่วนที่ 4 ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว เกษตรกรก็จะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นพออยู่พอกินเพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยดำเนินการตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองและทฤษฎีใหม่ขั้นที่สามต่อไปตามลำดับดังนี้

2) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง (การร่วมมือกันในชุมชน) เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็เริ่มทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรร่วมมือกันชุมชน เช่น รวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้านต่างๆ คือ ด้านการผลิต เช่น ผลิตพันธุ์พืชรวมถึงการเตรียมดินและชลประทาน เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิต โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย แหล่งน้ำ และอื่นๆ เพื่อการเพาะปลูก ด้านการตลาด และการเตรียมการเพื่อขาย เช่น ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว และการจำหน่ายผลผลิต ตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดีและลดค่าใช้จ่าย การร่วมมือกันเพื่อทำให้เกษตรกรมี

ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น สถานีนอมนัยกองทุนกู้ยืม และมีกองทุนส่งเสริมการศึกษาและด้านสังคมและศาสนาในชุมชน

3) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม (การร่วมมือกันเป็นเครือข่าย) เมื่อดำเนินการผ่านขั้นทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สามต่อไป คือ ร่วมมือกันเป็นเครือข่าย เช่น ติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงินจากธนาคารหรือบริษัทห้างร้านเอกชนมาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัทจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูงโดยไม่ถูกกดราคา ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ โดยซื้อข้าวเปลือกโดยตรงจากเกษตรกรและนำมาสีเอง เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำเพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมากโดยจัดตั้งเป็นร้านสหกรณ์แล้วขายในราคาขายส่งธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากรเพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2548)

ทฤษฎีใหม่ : การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 : มีปัจจัยการผลิตแบบพอเพียงเน้นการพึ่งพาตนเอง

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 : รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านการผลิต การตลาดและอื่นๆ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 : การสร้างเครือข่าย เพื่อสนับสนุนการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการนำทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติแก่เกษตรกร

ที่มา : อัจฉรา (2547ข)

สภาวะเศรษฐกิจพอเพียง

การที่เกษตรกรจะสามารถดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เกษตรกรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเบื้องต้นก่อน จึงจะเกิดทัศนคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับรู้มาและสามารถแสดงออกพฤติกรรมตามที่ตนมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน โดยผู้วิจัยเรียกว่าเป็นสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง สภาวะเศรษฐกิจพอเพียง

จึงเป็นสภาพการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เพียงพอกับความต้องการทางร่างกายและจิตใจของบุคคล โดยใช้ความรู้ความเข้าใจ ทักษะและการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ทักษะและการปฏิบัติตามปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง การถ่ายทอดความรู้จากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่งจนผู้รับเกิดเจตคติที่จะปฏิบัติได้เรียกว่า กระบวนการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการเป็นทรัพยากรมนุษย์ องค์ประกอบของการศึกษามี 3 ประการ (อัจฉรา, 2548) กล่าวถึงคือ พุทธิปัญญา (Cognitive) เจตคติ (Affective) และการปฏิบัติ (Psychomotor) องค์ประกอบดังกล่าวมีเนื้อหาการแสดงออกทางพฤติกรรมดังนี้

1) พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา ประกอบด้วย ความรู้ซึ่งอาจเกิดจากการจดจำ ความเข้าใจเกิดจากประสบการณ์ที่มีความรู้อย่างหนึ่งแล้วนำไปแปลให้ความหมายต่อไป และความสามารถที่นำความรู้ไปใช้ได้ เป็นประสบการณ์ต่อเนื่องจากการนำความเข้าใจไปใช้ให้เกิดผล การวิเคราะห์คือการเกิดความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียดจนสามารถแยกแยะองค์ประกอบและประสบการณ์นั้นได้ มีการสังเคราะห์คือความรู้และความเข้าใจในองค์ประกอบและประสบการณ์ต่างๆ จนสามารถรวบรวมให้เป็นเรื่องใหม่ต่อไปได้และมีการประเมินผลที่เป็นการให้ค่าต่อความรู้หรือข้อเท็จจริงต่างๆว่ามีลักษณะอย่างไร ขั้นตอนต่างๆที่เป็นพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญานี้ แต่ละขั้นตอนอาจเกิดขึ้นเร็วมากจนอาจสังเกตไม่ได้ ทำให้เกิดความรู้สึกประหนึ่งว่าขั้นตอนนั้นไม่เกิดขึ้นมา แต่โดยแท้จริงแล้ว แต่ละขั้นตอนจะต้องเกิดขึ้นแล้ว

2) พฤติกรรมด้านเจตคติ ประกอบด้วย การรับหรือการให้ความสนใจซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ ความรู้เดิมและการตอบสนอง กล่าวคือ การที่บุคคลเกิดความสนใจอย่างแท้จริงจนถึงขั้นประสงค์จะร่วมผูกพันต่อสิ่งนั้น จะเกิดการให้ค่าหรือการเกิดค่านิยมขึ้นเป็นการแสดงว่าบุคคลเริ่มผูกพันต่อสิ่งที่สนใจนั้นและพิจารณาถึงความสำคัญของสิ่งนั้นและมีการจัดกลุ่มค่าคือการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งนั้นว่าเรื่องใดหรือขั้นตอนใดมีความสำคัญก่อนหลังกัน มีการแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือเพื่อเป็นการสรุปความพร้อมที่จะปฏิบัติตามค่านิยมที่จัดลำดับไว้แล้ว ขั้นตอนของการเกิดเจตคติก็เช่นเดียวกับขั้นตอนการเกิดพุทธิปัญญาซึ่งเกิดขึ้นรวดเร็วมากจนสังเกตไม่พบเลยดูประหนึ่งว่าบางขั้นตอนไม่ได้เกิดขึ้น ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว แต่ละขั้นตอนจะต้องเกิดขึ้นตามลำดับแต่จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับประสบการณ์และศักยภาพของแต่ละบุคคล

3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ พฤติกรรมด้านการปฏิบัติเป็นการแสดงออกทางร่างกายที่สามารถสังเกตเห็นหรือวัดได้จากผลผลิตหรือกิจกรรม การที่บุคคลจะแสดงออกพฤติกรรมโดยความสมัครใจได้นั้นจะต้องผ่านขั้นตอนของพุทธิปัญญา และเจตคติมาก่อนแล้วและขั้นตอนทั้งสองนั้นจะเป็นรากฐานให้เกิดการปฏิบัติที่ดี

ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Bloom et al. (1956, อ้างถึงใน โกวิต, 2543) ได้ศึกษาและจำแนกพฤติกรรมความรู้ด้านสติปัญญา (Cognition Domain) เป็น 6 ระดับ โดยเรียงลำดับจากความสามารถขั้นต่ำไปสูงดังนี้

1) การรู้จำข้อมูลเนื้อหา (Knowledge) หมายถึงความสามารถที่จะเล่าถึงถึงความรู้ที่ได้เรียนมาโดยยังไม่จำเป็นต้องไปปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง ความรู้แบ่งเป็นหลายระดับคือ ความรู้จริงรวมถึงคำศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการในความรู้จำพวะนั้น และความรู้ที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิดรวบยอดต่าง ๆ

2) การเข้าใจ (Comprehensive) เป็นความสามารถในการรู้ขั้นที่สอง คือสามารถแปลความหมายของเรื่องที่น่ารู้และบรรยายด้วยภาษาของตนเอง ทั้งนี้ยังไม่จำเป็นจะต้องไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่น การเข้าใจจำแนกเป็นทักษะได้ 3 อย่าง คือ แปลความ (Translation) ได้แก่ การอธิบายเรื่องราวหรือแนวคิดของความรู้นั้น โดยใช้ภาษาที่ง่ายขึ้นหรือเป็นภาษาของตนเองโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดเดิม ตีความ (Interpretation) คือการอธิบายสรุป อาจจะเรียงลำดับขั้นตอนใหม่ และขยายความ (Extrapolation) คือขยายความหรือคาดคะเน เพิ่มเติมจากแนวคิดหรือข้อมูลความรู้

3) การนำไปใช้ (Application) สามารถนำความรู้ ทฤษฎี หลักเกณฑ์ แนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่เป็นรูปธรรม การนำไปใช้จะต่างกับการเข้าใจตรงที่ว่า ถึงแม้การคิดระดับเข้าใจจะต้องสามารถแสดงความคิดเห็นหรือการกระทำที่แสดงว่าเข้าใจจริงๆ แต่การนำไปใช้จะเป็นการนำความรู้หรือหลักการ ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือสภาพปัญหาใหม่ที่ไม่เคยเห็นหรือรู้จักมาก่อน

4) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแยกส่วนต่างๆของเรื่องที่เป็นความรู้หรือแนวคิด และชี้ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหรือองค์ประกอบต่างๆได้ ความสามารถในการวิเคราะห์หรือแยกรายละเอียดของเนื้อหา จะแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจหลักการที่เป็นพื้นฐานของโครงสร้างเนื้อหา

การคิดวิเคราะห์จะมี 3 ลักษณะคือ วิเคราะห์องค์ประกอบหรือส่วนย่อยของเนื้อหา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และวิเคราะห์หลักการ วิธีการหรือหลักการจัดการ

5) การสังเคราะห์ (Synthesis) การคิดแบบสังเคราะห์จะมีลักษณะตรงข้ามกับแบบวิเคราะห์ กล่าวคือการคิดแบบสังเคราะห์จะคิดรวมส่วนต่าง ๆ ที่แยกแยะกระจัดกระจายให้เป็นแนวคิดเดียว และเป็นแนวคิดใหม่ เพราะฉะนั้นการคิดแบบสังเคราะห์จึงต่างจากการคิดแบบเข้าใจที่ดีความเนื้อหาตรงที่การคิดแบบสังเคราะห์นั้น ทำให้เกิดความรู้หรือแนวคิดใหม่ การคิดแบบสังเคราะห์จะมีลักษณะดังนี้ มีผลเป็นการสื่อด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร มีผลเป็นแผนงาน แผนการ แผนดำเนินการ และมีผลเป็นทฤษฎีใหม่ หลักการและกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ

6) การประเมินค่า (Evaluation) การคิดแบบประเมินค่านี้อีกเป็นการคิดระดับสูงสุด เพราะสามารถมีวิจารณ์ญาณตัดสินประเมินค่าได้ การตัดสินจะมีกฎเกณฑ์ที่แต่ละคนตั้งขึ้น เกณฑ์มี 2 ลักษณะ คือ เกณฑ์ภายนอก ได้แก่ การเปรียบเทียบคุณภาพและคุณลักษณะที่สามารถมองเห็นได้ ส่วนเกณฑ์ภายใน ได้แก่ ความเป็นเหตุเป็นผล ความสม่ำเสมอของหลักการ การคิดประเมินค่าจึงต้องอาศัยทักษะการสังเกตและการคิดอย่างแหลมคม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ต่างๆ กัน กล่าวคือ

จิตยา (2520) กล่าวถึง ความหมายอย่างกว้าง ๆ ของ “ความรู้” (Knowledge) ว่า ได้แก่ ข่าวดสาร แนวความคิดและวิธีต่าง ๆ ในอันที่จะได้มาซึ่งข่าวสารซึ่งหมายรวมถึง ความเชื่อ ทางศาสนา ศีลธรรม จรรยา นิทานพื้นบ้านและความรู้ทางวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ด้วย

ไพศาล (2523) ให้ความหมายว่า ความรู้ หมายถึง บรรดาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของเรื่องราว การกระทำอันเป็นประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไป

ชวาล (2526) ให้ความหมายว่า ความรู้คือบรรดาข้อเท็จจริงและรายละเอียดของเรื่องราว และการกระทำใด ๆ ที่มนุษย์ได้สะสมและถ่ายทอดกันต่อ ๆ มาแต่ในอดีตและเราสามารถรับทราบสิ่งเหล่านั้นได้

นคร (2547) ความรู้ หมายถึง ข้อมูลต่างๆ ที่อยู่ในหน่วยความจำของมนุษย์ซึ่งสามารถระลึกได้

ไพบูลย์ (2547) ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ของบุคคลในข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับทั้งจากการศึกษาและการถ่ายทอดจนกลายเป็นประสบการณ์ซึ่งสามารถนำสิ่งที่ได้จากความรู้นั้นมาใช้ได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายคำว่ารู้ ว่า แจ่ม เข้าใจ ทราบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548)

ความรู้จึงหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการระลึกเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้รับทั้งจากการศึกษาและประสบการณ์ซึ่งสามารถถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น ได้

ความรู้แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1) ความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นความรู้ที่อยู่ในรูปแบบเอกสาร ตำรา ทฤษฎี คู่มือ บางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

2) ความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวคน เป็นประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน เป็นภูมิปัญญา พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำ ความเข้าใจ สิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะการทำงาน (วิระพจน์, 2549)

วิธีการวัดความรู้ สามารถทำได้โดยตั้งคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง วิธีการและความรู้รวมยอดของเรื่องราวนั้น ๆ ให้ตอบโดยจะถามแต่เพียงอย่างเดียวหรือครบทั้ง 3 อย่างก็ได้ ถ้าสามารถตอบได้ถูกต้อง ก็จะเรียกว่าเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ถ้านึกไม่ออกเพราะลืมหรือตอบผิด ก็เรียกว่าเป็นผู้ไม่มีความรู้ จึงอาจกล่าวได้ว่า คนที่มีความรู้ คือ ผู้ที่จำเนื้อเรื่องนั้นๆ ได้กับสามารถระลึกทั้ง 3 สิ่งนั้นออกมาได้นั่นเอง (ชวาล , 2526)

การวัดความรู้ จึงเป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราว ข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับจากการสอน

การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอนรวมทั้งจากตำรา จากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ คำถามวัดความรู้แบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ

- 1) ถามความรู้ในเนื้อเรื่องเป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา ข้อเท็จจริงของเรื่องราวทั้งหลายประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยาม กฎ ความจริงหรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ
- 2) ถามความรู้ในวิธีดำเนินการเป็นการถามวิธีปฏิบัติต่าง ๆ แบบแผนประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น ถามระเบียบ แบบแผน ลำดับขั้นและแนวโน้ม การจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ
- 3) ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุปหรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหลักขณะร่วมเพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหานั้น ๆ (ไพศาล, 2526)

ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักวิชาการได้ให้ความหมายความเข้าใจไว้ดังนี้

จิตยา (2520) กล่าวถึงความหมายอย่างกว้างๆของความเข้าใจว่า เป็นขั้นตอนที่ถัดมาจากการเกิดความรู้ โดยรวมถึงความหมายในระดับของการทำความเข้าใจซึ่งเกี่ยวข้องกับการตีความ การแปลความหมายและการคาดคะเนด้วย โดยขั้นตอนนี้จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันมาก ทำให้พฤติกรรมของความรู้และความเข้าใจเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันได้ยากเพราะมักเกิดขึ้นควบคู่กันไป ดังนั้นจากที่กล่าวมาจึงสามารถสรุปได้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมที่เน้นความจำ โดยเป็นขั้นแรกของการเรียนรู้และการรับรู้โดยอาศัยการอ่าน การฟัง การจดจำและการระลึกได้ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากนัก ส่วนความเข้าใจเป็นขั้นถัดมาจากความรู้ โดยเมื่อมีความรู้แล้ว จะมีการตีความ แปลความและการสรุปความซึ่งโดยปกติแล้วความรู้และความเข้าใจจะเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องกันและเป็นขั้นตอนแรกของการเกิดทัศนคตินั่นเอง

ไพศาล (2526) ให้ความหมายของความเข้าใจว่าหมายถึงความสามารถที่จะนำเอาความรู้ไปคัดแปลงเพื่อสามารถที่จะจับใจความ อธิบายเปรียบเทียบ ย่อเรื่องราว ความคิดและข้อเท็จจริงต่างๆ

จักรกริช (2542) ให้ความหมายความเข้าใจว่าหมายถึงความสามารถในการแปลความ ตีความและขยายความจากสื่อต่างๆ ตลอดจนข้อมูลและสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็นหรือรับรู้ซึ่งพฤติกรรม ด้านความเข้าใจเป็นพฤติกรรมที่สามารถดัดแปลงแก้ไขสิ่งที่ยากมาเป็นสิ่งที่ย่าง สิ่งที่ซับซ้อนให้ เป็นสิ่งธรรมดา ความเข้าใจจึงแตกต่างจากความจำแต่จะมีความเข้าใจต้องมีพื้นฐานจากการเรียนรู้ และความจำก่อนเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

พจนานุกรมภาษาไทย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจว่ารู้ เรื่อง รู้ความหมาย

ความเข้าใจจึงหมายถึงความสามารถของบุคคลในการแปลความ ตีความ สรุปความ และ ขยายความจากรื่องราวหรือข้อเท็จจริงต่างๆ แล้วถ่ายทอดให้บุคคลอื่นทราบตามที่ได้รับรู้หรือ เรียนรู้มา

ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงหมายถึง ความสามารถของบุคคลใน การจดจำหรือระลึกถึงรวมทั้งการแปลความ ตีความ สรุปความและขยายความจากรื่องราวหรือ ข้อเท็จจริงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วถ่ายทอดให้บุคคลอื่นทราบตามที่ได้รับหรือเรียนรู้มา ซึ่งผู้วิจัยจะใช้ความหมายนี้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้ที่สามารถทราบที่มา หลักการปฏิบัติ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขั้นตอนการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ และสามารถระบุกิจกรรมที่ สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่จะถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ต่างๆ กันดังนี้

นวลศิริ (2527) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นผลรวมของความเข้าใจ ความรู้สึกและแนวโน้มในการ ตอบโต้ของเราต่อบุคคล วัตถุหรือเรื่องราวทั้งปวง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2548) ได้ให้ความหมายทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง แนวความคิดเห็น

Oppenheim (1966) ได้ให้คำจำกัดความของทัศนคติว่า หมายถึง สภาวะของความพร้อม ความพอใจที่จะแสดงปฏิกิริยาในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งเร้า

Allport (1967) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสภาวะความพร้อมทางจิตซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางหรือเป็นตัวกระตุ้นปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลต่อ สิ่งต่างๆหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

สรุปว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ออกมาตามความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่างๆ

นักจิตวิทยาได้เสนององค์ประกอบของทัศนคติไว้ต่างกัน ดังนี้

Thrustone, 1959; Insko, 1967; Bem, 1970; Fishbein and Ajzen, 1975 (อ้างถึงใน รวีวรรณ, 2533) ได้ระบุว่าทัศนคติมีองค์ประกอบเดียวคือ อารมณ์ความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ ชอบที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของทัศนคติ

Katz (1960) กล่าวถึง ทัศนคติว่าประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านสติปัญญา หมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีต่อเป้าหมายของ ทัศนคติ จะเป็นตัวส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่างๆของบุคคล

2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้น โดยเป้าหมายของทัศนคติ

Kretch et al. (1962) กล่าวว่า ทัศนคติมี 3 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) หมายถึงความเชื่อ ความรู้ ความคิดและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อที่หมายของทัศนคติ

2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ และความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ หรือทำที่ดี-ไม่ดีที่บุคคลมีต่อที่หมายของทัศนคติ

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมที่จะปฏิบัติในสิ่งต่างๆ เป็นการวัดความสมัครใจที่จะประกอบพฤติกรรมหนึ่งๆ ตามความรู้สึกที่ตนมีอยู่

พรหม (2538) เสนอแนวคิดว่า ทัศนคติเกิดจาก 4 ปัจจัย ปัจจัยแรกได้แก่เจตคติ ซึ่งเป็นเรื่องของการเรียนรู้ จากการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็ก เป็นไปในลักษณะค่อยๆ คูดซึมจากการเลียนแบบพ่อแม่และคนข้างเคียง ไม่ต้องมีใครสอน ปัจจัยที่สองเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล ปัจจัยที่สามเกิดจากการรับถ่ายทอดทัศนคติที่มีอยู่แล้ว เช่น การเหยียดสีผิว การแบ่งชั้นทางสังคม และปัจจัยที่สี่เกิดจากอิทธิพลของสื่อมวลชน

การวัดทัศนคติในทางจิตวิทยา เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของคน เพราะการรู้ถึงทัศนคติของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นไปในทิศทางใด และมีความเข้มมากน้อยแค่ไหน ย่อมจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถทำนายพฤติกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นของบุคคลนั้นได้ สามารถวางแผนดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ วิธีการที่ทำให้เข้าใจทัศนคติของบุคคลและสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้นคือการวัดทัศนคติ การวัดทัศนคติอาจใช้ วิธีการต่างๆ ได้ 6 วิธีดังนี้ (ดวงเดือน, 2523 อ้างถึงในไพชนสิฎฐ์, 2547)

1) วิธีการสังเกต (Observation) การสังเกตหมายถึง การเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน โดยที่ผู้สังเกตคาดว่าพฤติกรรมที่ทำการสังเกตนั้นสะท้อนให้เข้าใจถึงทัศนคติของ บุคคลต่อสิ่งที่ต้องการจะศึกษา

2) วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์ หมายถึง วิธีการให้ตอบด้วยปากเปล่า ผู้เก็บข้อมูลอาจจะจดบันทึกคำตอบหรืออัดเสียงเอาไว้ก็ได้แล้วนำเอาคำตอบวิเคราะห์ในภายหลัง

3) วิธีการส่งแบบสอบถาม (Questionnaire) วิธีการนี้สามารถใช้ได้ดีกับผู้ที่มีการศึกษาดีพอประมาณสิ้นเปลืองทุนและเวลาน้อยกว่าวิธีอื่นๆ และเป็นแบบแผนเดียวกันสำหรับผู้ตอบทุกคน

4) วิธีการวัดทางอ้อม (Indirect Technique) การวัดทัศนคติของบุคคลถ้าใช้คำถามตรงๆ อาจทำให้ผู้ตอบบิดเบือนจากความเป็นจริงได้ นอกจากนี้นักจิตวิทยามักเชื่อว่ามีทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ มากมายที่อยู่ใต้จิตสำนึกของบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการวัดโดยทางอ้อมซึ่งมีวิธีการอยู่ 3 วิธี คือวิธีการต่อประโยคให้จบ (Sentence Completion) วิธีการโยงความสัมพันธ์ของคำต่างๆ (Word Association) และวิธีการเล่าเรื่องจากภาพ (Story Telling)

5) วิธีการวัดแบบ Unobtrusive Measures เป็นวิธีการวัดทัศนคติโดยไม่ให้ผู้ที่ถูกศึกษารู้ตัวและผู้ศึกษาไม่จำเป็นต้องเข้ามาติดต่อกับหรือเกี่ยวข้องเป็นการส่วนตัว มีอยู่ 3 วิธี ได้แก่ การใช้บันทึกเหตุผลและประมวลข้อมูล (Archives) คือ การนำข้อมูลที่จดบันทึกไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่นมาวิเคราะห์ การวัดความสึกหรอ (Erosion Measure) คือ การวัดความสึกกร่อนของวัตถุต่างๆ อันเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลนั้นและการวัดร่องรอย (Trace Measure) คือ การวินิจฉัยร่องรอยที่เหลือจากการกระทำของบุคคลว่ามีความต้องการอะไรในการกระทำนั้น ๆ

6) วิธีการวัดทางสรีระ (Physiological Measure) คือการใช้เครื่องมือในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเนื่องจากอารมณ์ที่เกิดจากการมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ วิธีการที่ใช้กระทำ ได้แก่ การวัดความต้านทานกระแสไฟฟ้าของผิวหนัง (Galvanic Skin Response) การขยายรูม่านตา (Pupil Dilation) และการวัดปริมาณฮอร์โมนบางชนิด เช่น ADTH, Hydrochloric

ลัดดา (2532) ได้รวบรวมตัวอย่างเทคนิควิธีวัดทัศนคติแบบต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย 4 แบบ ดังนี้

1) มาตรฐานวัดทัศนคติของเทอร์สโตน (Thurstone, 1959) หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มาตรฐานอัตราภาคเท่ากันตามปรากฏ (Equal-Appearing Interval Scale)” ผู้สร้างมาตรวัดแบบนี้จะต้องรวบรวมข้อความที่แสดงทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการวัดทัศนคติมาให้มากที่สุด สิ่งที่จะต้องพิจารณาในการเลือกข้อความก็คือเป็นข้อความที่แสดงความคิดเห็น ไม่ใช่ข้อเท็จจริง มีความกะทัดรัด ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ชัดเจน มีความคิดเดียว ตรงเป้าหมายกับเรื่องที่ต้องการจะวัดและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ให้คะแนนแต่ละข้อความแล้วจึงนำคะแนนจากผู้ตัดสินมาหาค่าประจำข้อ (Scale Value) ของแต่ละข้อความโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นคัดเลือกข้อความขั้นสุดท้ายและนำข้อความที่เลือกแล้วมาเรียงอย่างสุ่ม ให้กลุ่มตัวอย่างตอบเพียงว่า

เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความใดเท่านั้น ไม่ต้องระบุระดับความเห็น นำเอาค่าประจำข้อที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมารวมกันทั้งหมดแล้วหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนั้น ๆ

2) มาตรวัดทัศนคติของลิเคอร์ท (Likert Scale, 1932) หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วิธีการประเมินแบบรวมค่า (Method of Summated Rating)” เป็นมาตรวัดทัศนคติอีกชนิดหนึ่งที่มีผู้นิยมใช้มาก เพราะมีวิธีการสร้างง่ายกว่าของเซอร์สโตน เนื่องจากไม่ต้องหาผู้เชี่ยวชาญมาตัดสินเพื่อหาค่าประจำข้อและไม่ต้องคำนวณหาค่าประจำข้อรวมทั้งมีความเชื่อถือได้สูงมากใช้เพียงไม่กี่ข้อก็จะหาค่าความเชื่อถือได้สูงพอ ๆ กับเทคนิคอื่น ๆ ที่ใช้จำนวนข้อมาก นอกจากนี้ผลที่ได้จากการใช้วิธีนี้ทัดเทียมกับผลที่ได้จากวิธีของเซอร์สโตน กล่าวได้ว่าวิธีการของลิเคอร์ทเป็นวิธีการรวดเร็วกว่า เชื่อถือได้มากกว่า (หรือเท่ากัน) และมีความเที่ยงตรงกว่า (หรือเท่ากัน) สามารถใช้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานได้กับคนหลายกลุ่ม

3) มาตรวัดทัศนคติของออสกู๊ด (Osgood Scale, 1957) หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มาตรวัดโดยอาศัยการจำแนกความหมายของคำ (Semantic Differential Scale)” การสร้างคำถามในมาตรานี้อาศัยคำต่างๆ เป็นตัวเร้า (Stimulus Words) ประกอบกับมโนทัศน์ (Concepts) ต่าง ๆ โดยในแต่ละข้อคำถามจะมีคำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ (Bipolar) กำกับอยู่ที่ปลายทั้งสองข้างของมาตรา ซึ่งวัดได้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ รวมทั้งทิศทางและความเข้มของปฏิกิริยาทางด้านทิศทาง คือ ไปทางดีหรือเลว ความเข้ม คือ มีลักษณะนั้น มาก-น้อยเพียงใด ลักษณะของการใช้คำคุณศัพท์อาจจำแนกได้เป็น 3 มิติ คือ มิติด้านการประเมินค่า (Evaluation) เช่น ดี-เลว มิติด้านศักยภาพ (Potency) เช่น แข็งแรง-อ่อนแอ และมิติด้านกิจกรรม (Activity) เช่น ว่องไว-เชื่องช้า

4) มาตรวัดทัศนคติตามวิธีของกัทท์แมน (Guttman Scale, 1944) วิธีการวัดทัศนคติของกัทท์แมนใช้วิธีที่เรียกว่า “Scalogram Analysis” มาตรวัดแบบนี้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “Cumulative Scale” การสร้างคำถามในแบบวัดชนิดนี้จะเป็นคำถามเดียวไม่ซับซ้อน โดยมีคำตอบให้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ (Yes or No) ถ้าตอบรับข้อความใดข้อความหนึ่ง ก็จะต้องปฏิเสธข้อความอีกข้อความหนึ่ง นั่นคือคำตอบของผู้ตอบข้อใดข้อหนึ่งจะใช้เป็นเครื่องทำนายคำตอบข้ออื่นของผู้ตอบด้วย เนื่องจากคำตอบแต่ละข้อมีความเกี่ยวโยงกัน

การวัดทัศนคติสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะเรื่อง สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการวัดทัศนคติของบุคคลมีวิธีการที่รู้จักและยอมรับในหมู่นักวิชาการหลายวิธีด้วยกัน เช่น วิธีการของเทอร์สโตน (Thurstone Method), วิธีการของลิเคิร์ต (Likert technique) เป็นต้น การวัดทัศนคติโดยแบบสอบถามจะวัดได้เพียงตรงมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับข้อความที่วัดทัศนคติในแบบสอบถามนั้น ๆ โดยทั่วไปแล้วทัศนคดีย่อมมีส่วนในการกำหนดการปฏิบัติของบุคคลในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แต่ในบางสถานการณ์บุคคลก็ไม่สามารถปฏิบัติเช่นนั้นได้เนื่องจากถูกปัจจัยอื่นมาเป็นตัวกำหนดให้ต้องแปรเปลี่ยนพฤติกรรมไปหรืองดเว้นพฤติกรรมดังกล่าวเสีย ดังนั้นจึงอาจพิจารณาทัศนคติในแง่ที่ว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่กำหนดแนวโน้มพฤติกรรมของบุคคล (ประภาเพ็ญ, 2526:6 อ้างถึงในแก้วกล้า, 2544)

ดังนั้น ความหมายของทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในงานวิจัยนี้หมายถึงสภาวะความพร้อมทางจิตของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความเข้าใจ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการวัดทัศนคติใช้มาตรวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ต เนื่องจากมีวิธีการสร้างไม่ยุ่งยาก เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาและมีความน่าเชื่อถือสูงพอกับวิธีอื่นๆ

การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายการปฏิบัติดังนี้

แก้วกล้า (2544) ให้ความหมายว่าการปฏิบัติหมายถึงการประพฤติปฏิบัติซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันอันเป็นพฤติกรรมภายนอก

วิริยาภรณ์ (2544) ให้ความหมายว่าหมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกของจิตใจ ทั้งภายในและภายนอก เป็นการกระทำเพื่อสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นสังเกตและใช้เครื่องมือทดสอบได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2548) ได้ให้ความหมายของปฏิบัติว่า เป็นการดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน กระทำตาม ประพฤติ หรือปรนนิบัติรับใช้

Goldenson (1984) ได้ให้คำจำกัดไว้ว่า เป็นการกระทำหรือตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอก รวมทั้ง

เป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆที่เป็นไปอย่างมีจุดหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว

การปฏิบัติจึงหมายถึง การกระทำ พฤติกรรม การแสดงออกเพื่อสนองตอบความต้องการของบุคคลอย่างมีจุดมุ่งหมายและไม่มีจุดมุ่งหมายหรือไม่รู้ตัวซึ่งบุคคลอื่นสามารถสังเกตได้และการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในงานวิจัยนี้คือความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตโดยการพึ่งตนเอง พึ่งพาชุมชนและพึ่งพาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยสี่ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคอย่างพอเพียง มีการแสวงหาความรู้หรือปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการผลิต มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ไม่มีภาระหนี้สินที่ไม่อาจใช้คืนได้ มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันและมีการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ

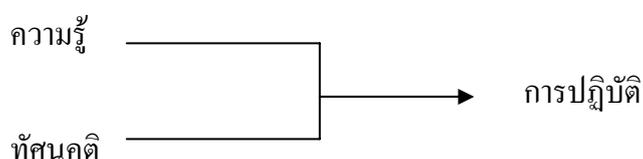
นักวิชาการได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและการปฏิบัติไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

ความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติมี 4 รูปแบบ (Schwartz, N.E., 1975) คือ

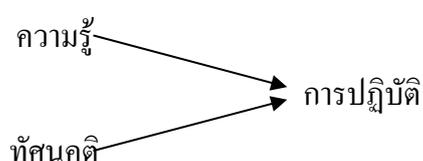
- 1) ความรู้มีความสัมพันธ์กับทักษะ ซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิบัติ

- 2) ความรู้กับทักษะมีความสัมพันธ์กัน ทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

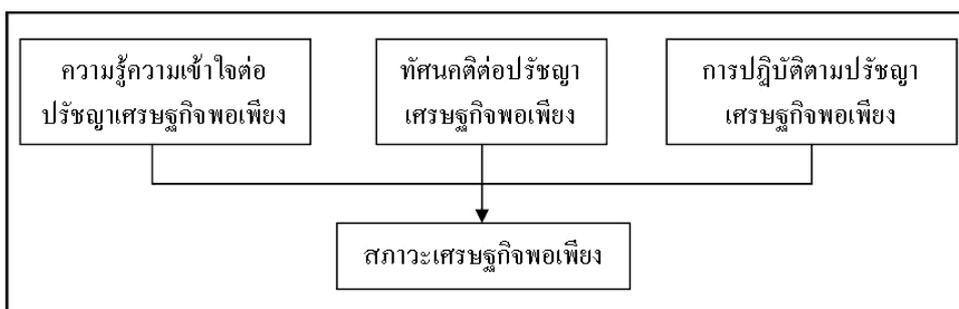
- 3) ความรู้และทักษะ ต่างก็ทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และทักษะไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน

4) ความรู้มีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับทางอ้อมมีทัศนคติเป็นตัวกลางทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะทำให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นและมีแนวโน้มที่จะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามทัศนคติของตนเอง ดังนั้น หากบุคคลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ดี สามารถปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ สถานะการมีความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติและการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นสถานะเศรษฐกิจพอเพียงในงานวิจัยนี้ซึ่งมีความสัมพันธ์ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทัศนคติการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสถานะเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

แนวคิดคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นคำที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาสังคมโดยเริ่มใช้และศึกษาด้านคุณภาพชีวิตในประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐฯ แคนาดา ประเทศแถบยุโรป ต่อมาจึงขยายไปยังหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย ด้วยเหตุที่คุณภาพชีวิตของแต่ละสังคมและแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน จึงมีนักวิชาการให้ความหมายของคุณภาพชีวิตแตกต่างกันไป ดังนี้

อัจฉราและขจีจรัส (2532) ให้นิยามว่า คุณภาพชีวิตคือความพึงพอใจของบุคคล ที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างพอเพียง จนก่อให้เกิดความมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี

สุพรรณิและสนิท (2534) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า คือชีวิตที่มีความสุขพอสมควร ความสุขในที่นี้ย่อมาหมายรวมทั้งความสุขกายและความสุขใจด้วย

ดุสิต (2536) ให้ความหมายว่าคุณภาพชีวิตหมายถึง สภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมที่ได้รับสิ่งตอบสนองตามความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ

บรรจง (2544) ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้ของบุคคลถึงความเป็นอยู่ที่ดี หรือความผาสุกในชีวิต ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความอิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความเชื่อส่วนบุคคลหรือด้านจิตวิญญาณ ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงออกโดยความพึงพอใจ ความยินดี ความสุข หรือแสดงออกโดยประสบการณ์ด้านจิตวิญญาณ

Padilla & Grant (1985, อ้างถึงในบรรจง, 2544) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีหรือความผาสุก (Well-Being) ความสุข (Happiness) และความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) ของตนเอง

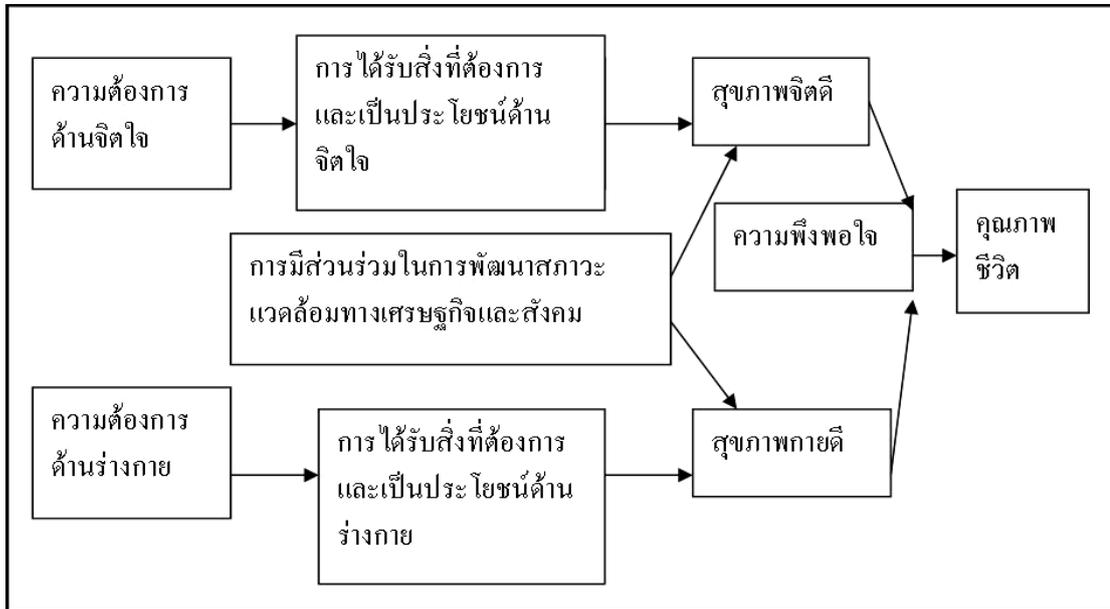
Orem (1991, อ้างถึงในบรรจง, 2544) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่ามีความหมายเช่นเดียวกับความผาสุก (Well-Being) ซึ่งเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อการมีชีวิตอยู่ตามประสบการณ์ของตนเอง แสดงออกโดยความพึงพอใจ ความยินดีและการมีความสุข หรือแสดงออกโดยประสบการณ์ด้านจิตวิญญาณ ในการบรรลุอุดมคติของตนเองและดำรงไว้ซึ่งความเป็นบุคคล

Ferrell et al. (1995, อ้างถึงในบรรจง, 2544) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตเป็นการรับรู้ภาวะความสุขสบายที่ไม่คงที่ของบุคคลจากประสบการณ์ชีวิต 4 ด้าน คือ ความผาสุกทางด้านร่างกาย และอาการทางกาย (Physical Well-Being and Symptoms) ความผาสุกด้านจิตใจ (Psychological Well-Being) ความผาสุกด้านสังคม (Social Well-Being) และความผาสุกด้านจิตวิญญาณ (Spiritual Well-Being) มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพชีวิตในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคล ที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างพอเพียง จนก่อให้เกิดความมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีซึ่งเป็นความหมายคุณภาพชีวิตตามนิยามของอัจฉราและจิจรัส (2532) และผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการวิจัย เนื่องจากให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้อย่างครอบคลุมทุกด้าน ส่วนทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตมีดังนี้

ทฤษฎีคุณภาพชีวิต

อัจฉรา (2548) กล่าวถึงทฤษฎีคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตของบุคคลเกิดจากความพึงพอใจที่บุคคลได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจและการได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม จนก่อให้เกิดการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตความสัมพันธ์ของความต้องการ สุขภาพและคุณภาพชีวิตว่า ธรรมชาติจะก่อให้เกิดความต้องการด้านร่างกายและจิตใจเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ธรรมชาติจะกระตุ้นมนุษย์ให้มีแรงจูงใจที่จะกระทำกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ร่างกายและจิตใจต้องการ ถ้าบุคคลได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ร่างกายและจิตใจต้องการอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม จะช่วยเสริมสร้างให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีสุขภาพกายดีและสุขภาพจิตดี เมื่อนั้นความพึงพอใจในชีวิตจะบังเกิดขึ้นและจะเป็นสื่อให้บุคคลรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตที่ดี แสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ สุขภาพ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมกับคุณภาพชีวิต
ที่มา : อัจฉรา (2548)

ความต้องการทางร่างกายและจิตใจเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์มีพฤติกรรมสนองการได้มาของสิ่งที่ต้องการ ซึ่ง Maslow (1954, อ้างถึงในอัจฉรา, 2548) มีความเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์จะมีความต้องการเป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจอยู่ภายในที่จะใช้พลังความรู้ความสามารถเพื่อนำตนเองไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ และได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจตามความต้องการของมนุษย์ (Maslow' Hierarchy Needs) โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์ เป็น 5 ระดับขึ้นจากระดับต่ำไปสูงตามลำดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ความต้องการพื้นฐานทางสรีระหรือด้านร่างกาย ความต้องการระดับขั้นต้นเป็นความต้องการปัจจัยที่จำเป็นต่อการอยู่รอดของชีวิตด้านร่างกายขาดไม่ได้ ได้แก่ความต้องการในปัจจัย 4 คืออาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค มนุษย์มีแรงจูงใจที่จะมีกิจกรรมในการดำเนินชีวิตทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เพราะถ้ามนุษย์ขาดปัจจัยเหล่านี้เท่ากับมนุษย์ขาดสิ่งจำเป็นพื้นฐาน อันจะทำให้มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ Maslow เชื่อว่าความต้องการพื้นฐานมีแรงผลักดันรุนแรงที่สุด ถ้าความต้องการนี้ขาดจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองความต้องการจนเป็นที่พอใจ จึงมีความต้องการขั้นสูงต่อไป สำหรับการ

ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นนี้ เช่น การได้รับโภชนาการที่มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย การมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งและถูกสุขลักษณะ มีเสื้อผ้าสวมใส่ที่เหมาะสมกับฤดูกาลและในโอกาสต่างๆ เป็นต้น การได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นปัจจัย 4 ที่เป็นประโยชน์ตามความต้องการของสภาวะร่างกายของบุคคลที่แตกต่างกันตามวัยและอาชีพจะทำให้เกิดสุขภาพกายดี

ระดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัยมั่นคงหรือสวัสดิภาพ ความต้องการระดับนี้หมายถึงความต้องการมั่นคงปลอดภัยทางด้านร่างกายและจิตใจ ส่วนใหญ่เป็นความต้องการที่เป็นนามธรรม เป็นความรู้สึกต้องการที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองตามความต้องการในระดับที่ 1 จนพอเพียงแล้ว ได้แก่ การได้รับผลที่ดีต่อสภาวะร่างกายและความรู้สึกทางจิตใจ อันเนื่องมาจากไม่ต้องเผชิญหรือหวุ่นไหว หวาดระแวงต่ออันตรายหรือความไม่แน่นอนที่ไม่พึงปรารถนาเป็นความต้องการที่เป็นอิสระจากความกลัว ขู่มขู่บังคับจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เช่น มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจหรือสังคมที่ปราศจากมลพิษ ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่ง การมีปัจจัย 4 และได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ปราศจากอันตรายจากอากาศ น้ำ ฝุ่น ละออง ทำให้ความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนอง ทำให้มีสุขภาพกายดีและการมีสภาวะสังคมหรือเศรษฐกิจที่ดี ทำให้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต ความต้องการด้านจิตใจได้รับการตอบสนอง ทำให้สุขภาพจิตดี

ระดับที่ 3 ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ หรือความต้องการเป็นที่ต้องการของสังคมได้แก่ ความต้องการที่จะได้เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับในปัจจัยที่พึงพอใจ เช่น การเป็นพ่อ แม่ ลูกหรือการเป็นเพื่อนสนิทกัน ทำให้ทุกคนมีความรัก ความห่วงใย ปกป้องคุ้มครองให้แก่กัน จึงมีสิทธิที่จะเป็นผู้ให้ ขณะเดียวกันทุกคนต่างผูกพันเป็นเจ้าของซึ่งกันและกัน จึงมีสิทธิเรียกร้องที่จะได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการทั้งในด้านความรัก ความห่วงใยและความปกป้องคุ้มครองจากอีกฝ่ายหนึ่ง การได้มีโอกาสเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับในสิ่งที่เป็นความต้องการทางจิตใจจะนำมาซึ่งการมีสุขภาพจิตดี คนที่รู้สึกว่าเหงาไม่มีเพื่อน มีชีวิตไม่สมบูรณ์เป็นผู้ที่ขาดแคลนความต้องการประเภทนี้ ความต้องการประเภทนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการระดับที่ 1 และระดับที่ 2 แล้ว

ระดับที่ 4 ความต้องการความนับถือและความต้องการความสุนทรีย์ เป็นความต้องการที่เป็นนามธรรมที่มนุษย์มีแรงจูงใจจะพยายามจะทำให้เกิดขึ้น เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการระดับที่ 1 ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 มาแล้วนั้นคือความต้องการดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมนุษย์มีปัจจัยพื้นฐานอย่างเพียงพอ มีความปลอดภัยมั่นคงในชีวิต มีเพื่อนหรือผู้คนที่รักใคร่ชอบพอ เมื่อมีปัจจัยต่างๆดังกล่าวนี้แล้ว มนุษย์จะต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการให้คนมายกย่องนับถือ บุคคลที่มีชีวิตอย่างได้รับการยอมรับนับถือและได้รับสิ่งที่ทำให้รู้สึกเบิกบาน สดชื่น สวยงามหรือผ่อนคลายอยู่เสมอ ไม่ว่าจะอยู่ในระดับครอบครัว ระดับสังคมย่อมนำมาซึ่งความสุขภาพจิตใจ แต่ถ้าได้รับในทางตรงกันข้าม ก็จะทำให้สุขภาพจิตไม่ดี

ระดับที่ 5 ความต้องการบรรลุศักยภาพแห่งตน เป็นความต้องการที่จะบรรลุความสามารถของบุคคลที่ตนตระหนักในศักยภาพนั้น รู้จักตนเอง สภาพที่แท้จริงของตน กล้าตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต ประารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่มีความสามารถจะทำได้ ความต้องการที่จะนำชีวิตไปถึงเป้าหมายที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ในชีวิต เป็นความต้องการที่มนุษย์มีแรงจูงใจที่จะพยายามจะทำให้เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ประสบความสำเร็จในการได้รับสิ่งที่ต้องการทั้ง 4 ระดับมาแล้ว เช่น ได้รับสิ่งที่ต้องการทุกระดับตั้งแต่ปัจจัยขั้นพื้นฐาน การมีชีวิตที่สุขสบาย ความปลอดภัยมั่นคง ความเป็นที่รัก การได้รับความยกย่องนับถือ ผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการขั้นนี้จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ความต้องการทั้ง 5 ระดับดังกล่าวนี้บุคคลอาจต้องการพร้อมๆ กันทั้ง 5 ระดับได้ แต่แรงจูงใจที่จะผลักดันจนกระทั่งเกิดการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการที่สูงกว่าแต่ละระดับนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการระดับล่างได้รับการตอบสนองแล้ว

ความต้องการของมนุษย์ทั้ง 5 ระดับขั้นของ Maslow สามารถแบ่งได้เป็นความต้องการทางกายและความต้องการทางจิตใจ

1) ความต้องการทางกายหรือปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิพอเหมาะ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ยารักษาโรค การพักผ่อนนอนหลับ และการขับถ่าย

2) ความต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการทางอารมณ์และทางสังคม ได้แก่ ความต้องการซึ่งจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองถ้าต้องการที่จะดำรงตนในสังคมให้ราบรื่น ความ

ต้องการประเภทนี้เป็นสิ่งที่เรียนรู้ในภายหลัง กล่าวคือ ไม่ได้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ความต้องการทางด้านจิตใจที่สำคัญ ได้แก่

ความต้องการความปลอดภัย ได้แก่ ความต้องการที่จะมีความรู้สึกว่าคุณอยู่ในสภาพที่มั่นคงและได้รับการปกป้องรักษาเป็นเป็นอย่างดี การที่คนเราต้องเก็บเงินหรืออยู่รวมกันเป็นสังคม ก็เพราะมีความต้องการชนิดนี้ คนที่ไม่สามารถสนองความต้องการนี้ได้ อาจเป็นผู้หวาดกลัว มีความวิตกกังวล และต้องการให้คนอื่นมาปกป้องตนเป็นพิเศษ

ความต้องการความรัก ได้แก่ ความต้องการจะให้คนอื่นรักตนและแสดงความรักต่อตนในขณะเดียวกัน คนก็ต้องการที่จะรักคนอื่นหรือสิ่งอื่นด้วย ถ้าไม่สามารถตอบสนองความต้องการชนิดนี้ได้ ก็มักจะปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ยาก อาจกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ตั้งตนเป็นศัตรูต่อคนอื่นหรือเป็นคนที่แยกตนออกจากสังคมโดยสิ้นเชิงก็ได้

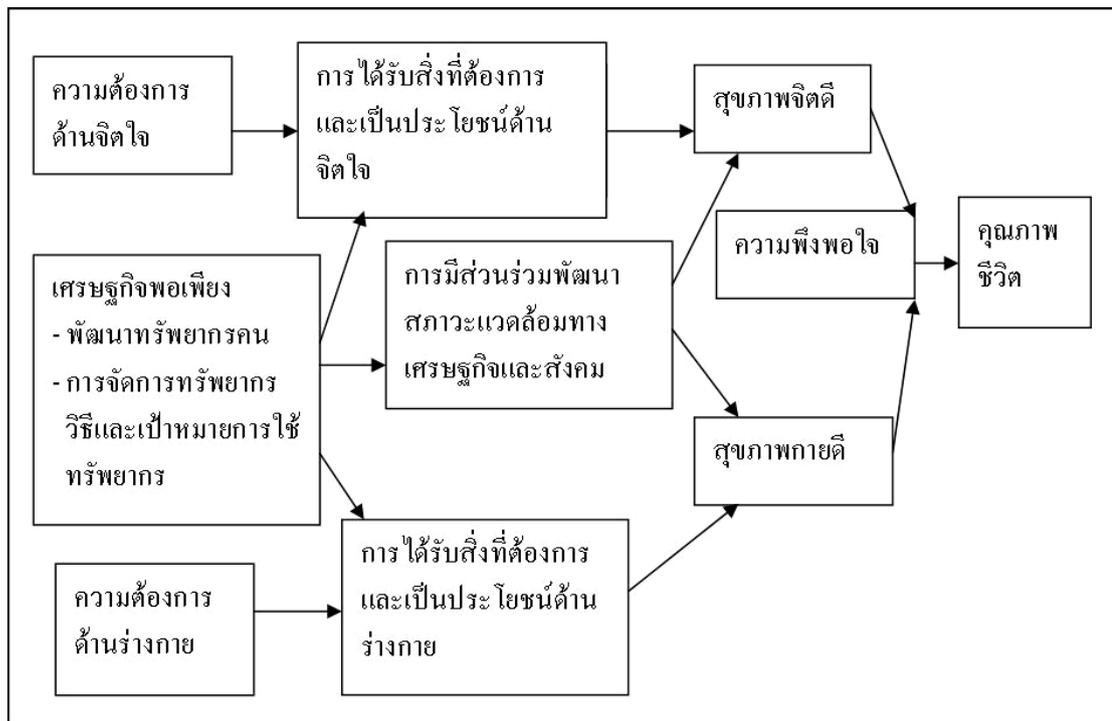
ความต้องการอิสระ ได้แก่ ความต้องการที่จะดำรงชีวิตเป็นอิสระ สามารถปกครองตนเองได้และตัดสินใจได้เอง เด็กแสดงให้เห็นว่ามีความต้องการชนิดนี้มาตั้งแต่เล็กๆจากการที่จะพยายามทำสิ่งต่างๆที่ตนพอจะทำได้เอง ถ้าผู้ใหญ่มาช่วยเด็กมักจะโกรธ ยิ่งในวัยรุ่นมีความต้องการชนิดนี้มากยิ่งขึ้น

ความต้องการตำแหน่ง หรือฐานะทางสังคม หมายถึง ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นและให้คนอื่นนับหน้าถือตาว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น คนที่ไม่สามารถสนองความต้องการนี้ได้จะกลายเป็นคนไม่เข้าสังคมหรือเป็นคนคอยระรานคนอื่น

ความต้องการทางจิตใจ เป็นความต้องการที่จำเป็นและสำคัญไม่น้อยไปกว่าความต้องการทางร่างกาย การได้รับการตอบสนองต่อความต้องการต่างๆทั้ง 5 ระดับตามแนวคิดของ Maslow นี้จะให้ผลอย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่ดีต่อสภาวะแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วย กล่าวคือในทางบวกนั้น บุคคลจะต้องประพฤติปฏิบัติที่ตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตใจอย่างสอดคล้องกับความต้องการด้านร่างกายและจิตใจของบุคคลอื่นในครอบครัวชุมชนด้วย เพราะหากไม่มีจิตสำนึกเรื่องนี้ บุคคลจะเกิดความเห็นแก่ตัว ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นหรือไม่เป็นที่ต้องการของสังคม ดังนั้นการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองจึงเป็นองค์ประกอบของการมีคุณภาพชีวิตของบุคคล

ทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิธีการจัดการทรัพยากรที่นำไปสู่ความพอเพียงแก่การได้รับทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของมนุษย์ โดยการจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นปัจจัย 4 ทรัพยากรในครอบครัวและชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยกระบวนการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง ร่วมมือกันในชุมชน และร่วมมือกันเป็นเครือข่าย รวมทั้งหลักการพัฒนาคนให้มีพื้นฐานทางจิตใจ มีหลักในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต และหลักการใช้ทรัพยากรด้วยความพอเพียง (การบริโภคและการผลิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ และมีเหตุผล ไม่ขัดสน แต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ) มีความสมดุล (ระหว่างสถานะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งระดับจุลภาคและมหภาค และมีความยั่งยืน (การใช้ทรัพยากรที่คำนึงถึงความคงอยู่ของทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมที่อาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์) มีความสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้ความมีคุณภาพชีวิต เพราะเป็นหลักการที่นำไปสู่การตอบสนองสิ่งจำเป็นและสิ่งที่ต้องการของมนุษย์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจตามแนวคิดของ Maslow การได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงย่อมนำมาซึ่งความมีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต และมีคุณภาพชีวิตได้

ดังนั้นจึงสรุปเป็นทฤษฎีคุณภาพชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าคือ “การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันเพื่อให้สามารถจัดการทรัพยากรในการดำรงชีวิตโดยกระบวนการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาชุมชน และพึ่งพาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างพอประมาณ เกิดความสมดุลและยั่งยืนของทรัพยากร จนก่อให้เกิดปัจจัยและความพอเพียงแก่การดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี และมีความพึงพอใจในชีวิต (อัจฉราและวรรณวิมล (2549) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา : อัจฉราและวรรณวิมล (2549:10)

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบที่นำมาซึ่งคุณภาพชีวิตแบ่งเป็น 2 ส่วน (เย็นใจ, 2520 อ้างถึงในคำตัน, 2545) คือส่วนที่จำเป็นระดับพื้นฐาน ทำให้พอมีชีวิตอยู่ได้คือมีปัจจัยสี่เพียงพอ มีสุขภาพแข็งแรง มีความมั่นคงและอิสระ และส่วนที่จำเป็นต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตเพื่อที่จะทำให้อยู่ดีขึ้น ได้แก่ การมีค่านิยมที่เหมาะสม มีอุดมการณ์ของชีวิตกลมกลืนกับครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

นิพนธ์ (2525) แบ่งองค์ประกอบที่จะสามารถชี้ให้เห็นว่ามีคุณภาพชีวิตได้นั้นมี 6 ประการด้วยกันคือด้านร่างกาย อารมณ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ความคิด และจิตใจ

อัจฉราและจิจรัส (2532) กล่าวว่า องค์ประกอบของการมีคุณภาพชีวิตคือ การได้รับสิ่งที่ตอบสนองความต้องการที่เป็นประโยชน์ทางด้านร่างกายและจิตใจและการได้มีส่วนร่วมในการ

พัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตคือ การมีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดีและมีความพึงพอใจ

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของคูสติ (2536) แบ่งเป็นระดับจุลภาคและระดับมหัพภาค ดังนี้

องค์ประกอบของชีวิตระดับจุลภาค ได้แก่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ในระดับบุคคลหรือระดับครอบครัว องค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตระดับจุลภาคมี 9 ประการคือ

1) สุขภาพอนามัย ได้แก่ การบำรุง ป้องกัน ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งสภาพแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจเพื่อให้ดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การที่บุคคลจะมีสุขภาพอนามัยดีทั้งทางร่างกายและจิตใจต้องขึ้นอยู่กับกรบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ การออกกำลังกายที่สม่ำเสมอและการพักผ่อนอย่างเพียงพอด้วย

2) การมีงานทำ การที่บุคคลมีการประกอบอาชีพที่พึงประสงค์ตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของตนเป็นหลักแหล่ง มีหลักประกันที่แน่นอน ทำให้มีความรับผิดชอบเอาใจใส่การทำงาน จะส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งความหวังและความฝันของตนเอง สภาพการว่างงานหรือการมีงานทำที่ไม่พึงประสงค์ เป็นการบั่นทอนสุขภาพจิตของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง อาจทำให้เกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายต่อชีวิต เป็นบ่อเกิดของความรู้สึกว่าคุณเองไม่มีค่า หรือรู้สึกไร้ความสามารถ

3) รายได้ เป็นองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจของบุคคลและครอบครัวซึ่งนอกจากจะต้องมีรายได้ประจำเพียงพอต่อการดำรงชีวิตตามความเหมาะสมแล้วจะต้องมีเงินออมเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉินหรือสะสมทุนไว้เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

4) ที่อยู่อาศัย ได้แก่ การมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะตลอดจนมีเครื่องอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอกับความ ต้องการและฐานะความเป็นอยู่

5) การใช้เวลาว่าง ได้แก่ เวลาที่ว่างเว้นจากการประกอบอาชีพหลัก เป็นเวลาที่ใช้สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ตามปกติควรมีวันละประมาณ 2-4 ชั่วโมง เวลาส่วนนี้ควรมานำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตในลักษณะกิจกรรมนันทนาการต่างๆ

6) การศึกษา คือวิธีที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้วยตัวเองหรือผู้อื่นสอนให้ การศึกษาทำให้คนมีความรู้ สติปัญญา มีเหตุผล คุณธรรม วัฒนธรรม มีพละนาถัยสมบูรณั มีทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้

7) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น มนุษย์จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา เพราะต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีทั้งดีและไม่ดี ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีทั้งชีวิตส่วนตัวและสังคมจะส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุข

8) ชีวิตครอบครัว คือการที่สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกัน ความสัมพันธ์ในครอบครัว มุ่งเน้นความรัก ความเข้าใจ ความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน

9) ความปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ อาทิ อาชญากรรม ภัยธรรมชาติ การเจ็บป่วย สงคราม จะส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้ทั้งสิ้น มนุษย์ทุกคนประสงค์มีชีวิตอยู่ด้วยความปลอดภัย ภัยอันตรายบางอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อาทิ ภัยธรรมชาติแต่ถ้ามีการป้องกันล่วงหน้า ก็อาจทำให้เกิดอันตรายน้อยลงได้

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตระดับมหัพภาค การที่บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีได้หมายถึงคุณภาพชีวิตระดับมหัพภาคหรือระดับสังคมจะดีตามไปด้วย เพราะบางครั้งในสังคมอาจมีบุคคลส่วนใหญ่ที่ยังเผชิญกับความด้อยของคุณภาพชีวิตอยู่ ซึ่งภายหลังอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้คุณภาพชีวิตของบุคคลส่วนน้อยได้รับการกระทบกระเทือนในทางลบด้วย แต่หากคุณภาพชีวิตระดับมหัพภาคหรือบุคคลส่วนใหญ่ดีแล้วก็มีโอกาสที่จะชักจูงให้ทุกคนในสังคมมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นด้วยเช่นกัน องค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตในระดับมหัพภาคมี 5 ประการคือ

1) มาตรฐานการดำรงชีวิต เป็นระดับความเป็นอยู่ของสังคมที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานการดำรงชีวิตประจำวัน โดยปกติแล้วพิจารณาจากความเป็นอยู่ของบุคคล โดยส่วนรวมเปรียบเทียบกับ

ระดับมาตรฐานที่ควรจะเป็นของสังคมนั้น มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ทำให้ทราบความกินดีอยู่ดีของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ รายได้ของบุคคล สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การศึกษา และสวัสดิการสังคม

2) ภาวะประชากร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงประชากรโดยจะมีความแตกต่างไปตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคต อันแสดงให้เห็นสภาวะการณ์ของสังคมว่ามีความเหมาะสมต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลเพียงใด ภาวะประชากรพิจารณาจากปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ขนาดของประชากรหรือจำนวนบุคคลที่อยู่ในสังคมนั้น องค์ประกอบของประชากร การกระจายและความหนาแน่นของประชากร โครงสร้างประชากรและการเปลี่ยนแปลงทางประชากร

3) ทรัพยากร ทุกสังคมมีทรัพยากรแตกต่างกันไปทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ การใช้ทรัพยากรจึงต้องมีการวางแผนที่ดีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมและหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมา มี 5 ด้าน ได้แก่ มนุษย์ อาหาร เงินทุน ธรรมชาติและเทคโนโลยี

4) ปัจจัยทางสังคม สังคมคือกลุ่มคนที่อยู่ในอาณาเขตบริเวณหนึ่งที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีระยะเวลาที่อยู่ร่วมกัน มีสถาบันต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม บุคคลและสังคมไม่สามารถแยกจากกันได้ ดังนั้นสังคมจึงมีบทบาทต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลในส่วนรวมของสังคมด้วย ปัจจัยด้านสังคมที่สำคัญมี 5 ด้าน ได้แก่ ระบบสังคม การปกครอง วิถีชีวิต ศาสนาและวัฒนธรรม

5) กระบวนการพัฒนาการยกระดับความกินดีอยู่ดีของบุคคลในสังคมประการสำคัญยังต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจในสังคมอย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้บุคคลส่วนรวมมีรายได้สูงขึ้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องของ 5 ด้าน ได้แก่ การค้า ลำดับการพัฒนาหรือวิวัฒนาการของสังคม การอุตสาหกรรม ระบบเศรษฐกิจและความช่วยเหลือและความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก

องค์ประกอบทั้ง 5 ประการมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ถ้าองค์ประกอบใดได้รับการกระทบกระเทือนก็จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นเป็นลูกโซ่และจะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตระดับมหัพภาคตามไปด้วย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548) ได้กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตประกอบด้วยมิติต่างๆ 11 มิติได้แก่ สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม รายได้ การทำงาน จริยธรรม ครอบครัว ความปลอดภัย การคมนาคมและการสื่อสารและการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในงานวิจัยนี้ได้จากนิยามองค์ประกอบในทฤษฎีคุณภาพชีวิตของ อัจฉรา (2548) และองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในระดับจุลภาคหรือระดับบุคคล ดุสิต(2536) ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกัน องค์ประกอบคุณภาพชีวิตได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและความพึงพอใจจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยสุขภาพกายหมายถึงการที่บุคคลมีสุขภาพอนามัยดี มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ที่อยู่อาศัยมั่นคงแข็งแรงและมีรายได้เพียงพอกับการเลี้ยงชีพ สุขภาพจิตหมายถึงการที่บุคคลมีเวลาว่างในการพักผ่อนหย่อนใจอย่างเพียงพอในแต่ละวัน มีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น การมีงานทำ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและมีการศึกษา ส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมหมายถึงการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมซึ่งมีผลทางอ้อมต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต และความพึงพอใจหมายถึงการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

1. แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม

Cobb (1976 อ้างถึงในสุจิตรา, 2547) ให้ความหมายการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมหมายถึงการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทำให้บุคคลเชื่อว่ามีคนรัก มีคนคอยดูแลเอาใจใส่ มีคนยกย่อง เห็นคุณค่า รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพันและเอื้ออาทรต่อกัน

Thoits (1982) ให้ความหมายว่าการสนับสนุนทางสังคมคือการที่บุคคลในเครือข่ายสังคมได้รับความช่วยเหลือด้านอารมณ์และสังคม สิ่งของหรือข้อมูลซึ่งการสนับสนุนนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญและตอบสนองต่อความเครียดได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น

Pilisuk (1982) ให้ความหมายว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไม่เพียงแต่การช่วยเหลือด้านวัตถุและความมั่นคงทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการที่บุคคลรู้สึก ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มด้วย

ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม Jacobson (1986) กล่าวถึงประเภทของการสนับสนุนทางสังคมไว้ 2 ประเภทดังนี้

1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotion Support) เช่น พฤติกรรมที่ทำให้บุคคลรู้สึกสบายใจและเชื่อว่าบุคคลเคารพยกย่องและให้ความรักรวมทั้งพฤติกรรมอื่นๆที่แสดงถึงการดูแลเอาใจใส่และให้ความมั่นคงปลอดภัย

2) การสนับสนุนทางสติปัญญา (Cognitive Support) เป็นข้อมูลข่าวสารความรู้หรือคำแนะนำที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเองและช่วยให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ

Tiden and Weinert (1987, อ้างถึงในชฎารัตน์, 2544) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support) หมายถึงความผูกพัน ความอบอุ่นใจ ความรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจ

2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) หมายถึงการให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา หรือการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล

3) การสนับสนุนทางด้านสิ่งของ (Tangible Support) เป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านสิ่งของ เงินทองหรือบริการ

องค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคม Pilisuk (1982) ได้แบ่งองค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคมไว้ดังนี้

- 1) จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ให้และผู้รับการสนับสนุน
- 2) ลักษณะของการติดต่อสื่อสารจะต้องประกอบด้วย

ข้อมูลข่าวสารมีลักษณะที่ผู้รับเชื่อว่ามีคนสนใจ เอาใจใส่ และมีความหวังดีในตนอย่างจริงใจ

ข้อมูลข่าวสารนั้นมีลักษณะที่ทำให้ผู้รับรู้สึกว่าคุณค่าและเป็นที่ยอมรับในสังคม

ข้อมูลข่าวสารมีลักษณะที่ทำให้ผู้รับเชื่อว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้

- 3) ปัจจัยนำเข้าของการสนับสนุนนั้นที่สำคัญคือข้อมูลข่าวสาร วัสดุ สิ่งของหรือจิตใจ
- 4) จะต้องช่วยให้ผู้รับได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่เขาต้องการ

โดยปกติ กลุ่มทางสังคมจัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆคือ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มสังคมที่มีความสนิทสนมและมีสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกเป็นการส่วนตัวสูง ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ส่วนอีกประเภทคือกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มสังคมที่มีความสัมพันธ์กันตามแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานของบุคคลในสังคม ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพและกลุ่มสังคมอื่นๆ จริยวัตร (2531)

Gottlieb, B.H. (1985 อ้างถึงในสุจิตรา, 2547) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ระดับคือ

1) ระดับกว้าง (Macro Level) หมายถึงการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมอาจิวัดได้จากความสัมพันธ์กับสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ด้วยความสมัครใจและการดำเนินชีวิตอย่างไม่เป็นทางการในสังคม เช่นการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคม/ชุมชน

2) ระดับกลุ่มเครือข่าย (Mezzo Level) หมายถึงระดับความสัมพันธ์ในเครือข่ายที่มีสัมพันธ์ภาพต่อกันอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มเครือข่าย ชนิตของการสนับสนุนระดับนี้ได้แก่การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือด้านวัสดุสิ่งของ ความเป็นมิตร การสนับสนุนทางอารมณ์และยกย่อง

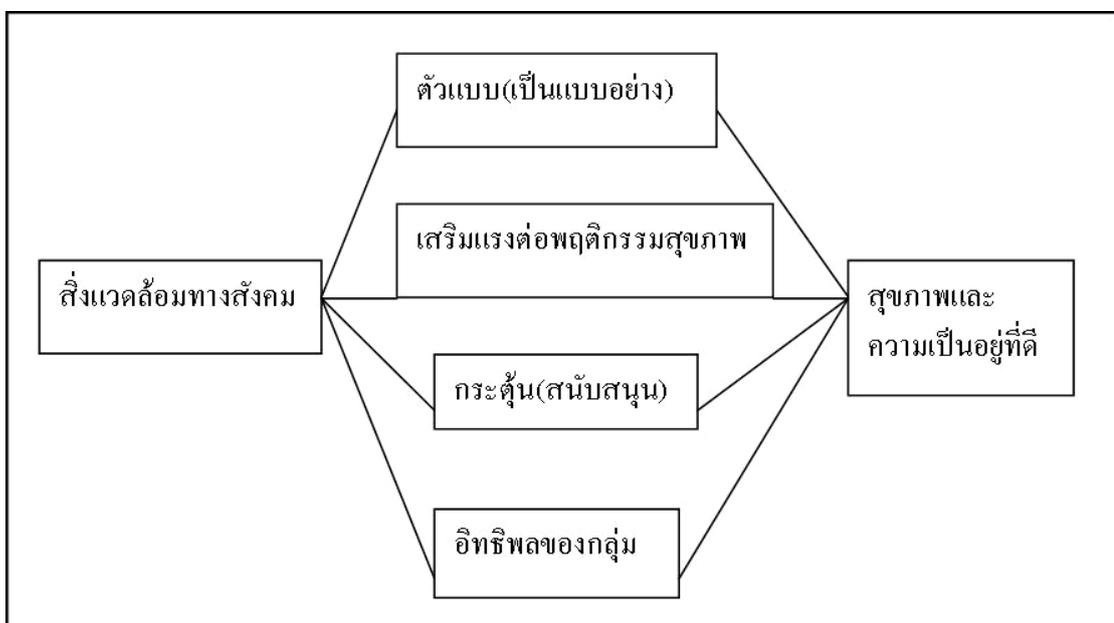
3) ระดับแคบ หรือระดับลึก (Micro Level) หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากที่สุด โดยส่วนใหญ่เชื่อว่าคุณภาพของความสัมพันธ์มีความสำคัญมากกว่าปริมาณ การสนับสนุนในระดับนี้ได้แก่ สามี ภรรยา และสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ ให้การสนับสนุนทางจิตใจ แสดงความรักและห่วงใย

ในทางจิตวิทยาสังคมถือว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมนุษย์ เนื่องจากการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกต่างๆซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงเป็นที่รักหรือเป็นที่ต้องการเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤติหรือมีความเครียดเกิดขึ้น การสนับสนุนทางสังคมที่เพียงพอจากแหล่งการสนับสนุนที่บุคคลนั้นมีอยู่ จะช่วยบรรเทาความรุนแรงหรือป้องกันไม่ให้ความเครียดนั้นมากระทบจิตใจจนเกิดความผิดปกติ (จินตนา, 2529 อ้างถึงในสุรางค์, 2544)

ทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมจึงหมายถึงการที่บุคคลได้รับการสนับสนุนความช่วยเหลือทางสิ่งของหรือวัตถุ ข้อมูลข่าวสารและจิตใจจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและสังคม ทำให้บุคคลรู้สึกมีค่าและช่วยให้สามารถปฏิบัติตนได้บรรลุความต้องการของตนเอง ซึ่งจากโมเดลผลกระทบโดยตรงของการสนับสนุนทางสังคม (The Main-Effects Model) ของThoits (1982, cited in Kaplan, Sallis, and Patterson, 1993) อธิบายว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อ

สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีผ่านกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งประกอบประกอบด้วย ตัวแบบทางสังคม การให้แรงเสริมแก่พฤติกรรม การกระตุ้นสนับสนุนและอิทธิพลกลุ่ม การสนับสนุนทางสังคมไม่เพียงมีผลต่อสุขภาพเท่านั้น สัมพันธภาพที่ดีในสังคมยังช่วยส่งเสริมสุขภาพซึ่งจะส่งผลดีกลับไปสู่การมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี การสนับสนุนทางสังคมทำให้บุคคลมีอัตลักษณ์และการประเมินตนเองทางด้านบวกซึ่งจะช่วยเสริมการประเมินการรับรู้ทางด้านบวกของตนเองซึ่งจะมีการรับรู้การควบคุมตนเองและลดความวิตกกังวลของบุคคลลงได้ ส่งผลต่อการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี หรือความมีคุณภาพชีวิตนั่นเอง ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 โมเดลผลโดยตรงของการสนับสนุนทางสังคม (The Main-Effects Model)

ที่มา: Kaplan, Sallis, and Patterson (1993)

การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง การที่บุคคลได้รับการสนับสนุนความช่วยเหลือเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและสังคม เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง พึ่งพาชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้ แบ่งการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของของ Tiden and Weinert (1987, อ้างถึงในชฎารัตน์, 2544) เป็น 3 ด้านคือ ด้านอารมณ์ ด้านสิ่งของและด้านข้อมูลข่าวสาร โดยด้านอารมณ์ เช่น การยกย่อง ชมเชยเมื่อบุคคลมีความประหยัด รู้จักใช้จ่ายตามฐานะของตนการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเพื่อให้มีความเข้มแข็ง ช่วยให้เกษตรกร

สามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้านสิ่งของ เช่น การมอบเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การพาไปทัศนศึกษา ดูงาน โครงการพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ การให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลพื้นฐานของตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง

ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง มีหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกำแพงนิง บ้านโดนกลอย บ้านทะเลนอก บ้านภูเขาทอง บ้านสุขสำราญ บ้านหาดทรายขาวและบ้านเหนือ มีองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงนิง อาณาเขตทางด้านทิศเหนือติดต่อกับตำบลนาคา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอบางขัน จังหวัดพัังงา ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลอันดามัน มีประชากรทั้งสิ้น 5,282 คน แบ่งเป็นชาย 2,744 คน และหญิง 2,538 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ที่เหลือนับถือศาสนาพุทธและอื่นๆ อาชีพหลักของประชากรคือประมงพื้นบ้านและการเกษตรกรรม มีการปลูกยางพารา ไม้ผล เป็นต้น

ตำบลกำแพงนิงมีพื้นที่ทั้งสิ้น 68,788 ไร่ ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 8,781 ไร่ แบ่งเป็นนาข้าว 558 ไร่ ไม้ยืนต้นและไม้ผล 6,923 ไร่ และพืชไร่ 1,300 ไร่ ส่วนระบบสาธารณูปโภค ตำบลกำแพงนิงมีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน มีประปาหมู่บ้าน 4 แห่งและที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชน 1 แห่ง จำนวนศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้านมี 6 แห่ง สถานศึกษามีทั้งหมด 10 แห่งแบ่งเป็นระดับอนุบาลหรือก่อนประถมศึกษา 4 แห่ง ระดับประถมศึกษา 4 แห่ง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี 1 แห่งและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 แห่ง ด้านสาธารณสุขมีสถานีอนามัย 2 แห่งและโรงพยาบาลชุมชน 1 แห่ง (สำนักงานจังหวัดระนอง, 2548)

ข้อมูลด้านอาชีพการทำประมงพื้นบ้านและการปลูกพืชภาคใต้

1. การทำประมงพื้นบ้าน

ประมงพื้นบ้านหรือประมงขนาดเล็ก หมายถึงการจับสัตว์น้ำโดยใช้เรือที่ไม่มีเครื่องยนต์ ประกอบหรือใช้เรือที่มีเครื่องยนต์นอกลำเรือหรือใช้เรือที่มีเครื่องยนต์ในเรือที่มีขนาดเล็กกว่า 5 ตัน กรอสหรือมีความยาวน้อยกว่า 10 เมตรและใช้เครื่องมือทำประมงที่มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์

น้ำดำ จับสัตว์น้ำได้เป็นปริมาณน้อย เช่น เครื่องมือประเภท เบ็ด แห กัดัก อวนลอยขนาดเล็ก ทำการประมงแบบยังชีพหรือทำการประมงบริเวณชายฝั่งแบบไปเช้า - เย็นกลับ หรือไปเย็น - กลับ เช้า ไม่มีการเคลื่อนย้ายไปทำการประมงนอกเขต ทำการจับสัตว์น้ำในแหล่งจับสัตว์น้ำด้วยวิธีการใด ๆ ตามความเหมาะสมกับชนิดและอุปนิสัยของสัตว์น้ำ เพื่อการบริโภคหรือจำหน่าย (กรมการ จัดหางาน, 2548)

พัฒนาการของการทำประมงพื้นบ้านภาคใต้ สภาพภูมิศาสตร์ทางภาคใต้ของประเทศไทย มีพื้นที่ติดกับอ่าวไทยและทะเลอันดามัน จึงมีประชากรบางส่วนที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวประกอบ อาชีพทำประมงพื้นบ้าน การก้าวเข้าสู่การทำประมงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมชายฝั่ง ทะเลหรือตามเกาะแก่งต่างๆ ซึ่งในช่วงนี้ตลาดสัตว์น้ำยังจำกัดอยู่เฉพาะภายในท้องถิ่น ในประเทศ และประเทศใกล้เคียงอย่างมาเลเซียและสิงคโปร์ ชาวบ้านที่ทำการประมงเป็นอาชีพหลักมีน้อย ต่อมาเมื่อตลาดสินค้าสัตว์น้ำขยายตัว มีการส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำไปยังประเทศต่างๆ ชาวบ้าน จึงเริ่มทำการประมงเป็นอาชีพหลักมากขึ้น การหันมาทำประมงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านเกิดขึ้น ได้เพราะมีระบบแพปลาในระดับหมู่บ้านคอยทำหน้าที่เชื่อมโยงการทำประมงของชาวบ้านเข้ากับ ธุรกิจอุตสาหกรรมประมง แพปลา มีบทบาทในการออกทุนให้กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีเรือ มี เครื่องยนต์และเครื่องมือในการประกอบอาชีพ และยังมีบทบาทเป็นผู้รับซื้อสินค้าสัตว์น้ำจาก ชาวบ้าน ก่อนจะส่งต่อเข้าสู่ระบบตลาดหรืออุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ

วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านผูกพันและขึ้นต่อการทำประมงเป็นอย่างมาก จำนวนสัตว์ น้ำที่จับได้หรือรายได้จากการทำประมงจึงมีความสำคัญต่อการได้กำไรหรือขาดทุน ตลอดจนต่อ คุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน การประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านจะแตกต่างกัน ไปจากการทำประมงพาณิชย์ เนื่องจากใช้เรือและเครื่องมือประมงขนาดเล็กกว่า แต่เป็นการทำ ประมงที่ผูกพัน สอดคล้อง และสัมพันธ์กับธรรมชาติของท้องทะเลมากกว่าประมงพาณิชย์ เพราะใช้เครื่องมือทำประมงหลายประเภทสลับกันเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะสัตว์น้ำแต่ละชนิด และสภาพชายฝั่งทะเลในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งยังจำเป็นต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่มีต่อ ท้องทะเลในพื้นที่นั้นๆ ช่วยในการทำประมง ประมงพื้นบ้านกับประมงพาณิชย์มีความสัมพันธ์ กันเป็นอย่างมาก เพราะผลผลิตสัตว์น้ำที่ชาวประมงพื้นบ้านหาได้จะถูกรวบรวมและส่งเข้าสู่ ระบบตลาดหรือระบบอุตสาหกรรมประมงเช่นเดียวกับของประมงพาณิชย์ แต่เนื่องจากประมง พื้นบ้านเป็นประมงขนาดเล็กและทำประมงเพื่อยังชีพ ชาวประมงพื้นบ้านจึงตกอยู่ในสถานะที่ไม่ มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านการขายสินค้าสัตว์น้ำที่หามาได้และด้านการซื้อปัจจัยการ

ผลิตเหมือนอย่างผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมประมงรายใหญ่ๆ ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านไม่มีโอกาสสะสมทุนเพื่อขยายการประกอบอาชีพของตน นอกจากนั้นยังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรชายฝั่งและการแย่งชิงทรัพยากรสัตว์น้ำโดยการรุกล้ำเข้ามาทำการประมงอย่างผิดกฎหมายของเรืออวนลากและเรืออวนรุน ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านต้องประสบปัญหาเพิ่มขึ้นและกลายเป็นกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดในสังคมไทย (ชลิตา, 2543)

ลักษณะทางสังคมของชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ ลักษณะทางด้านสังคมของชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาค่อนข้างมาก เนื่องจากชุมชนประมงพื้นบ้านภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นชุมชนมุสลิมมีความเชื่อตามหลักศาสนาว่าทรัพยากรต่างๆพระเจ้าสร้างมาให้ใช้ประโยชน์ห้ามทำลาย จึงเป็นหลักที่สามารถจัดระเบียบในการใช้ทะเลได้เป็นอย่างดี คนมักไม่กล้าฝ่าฝืนคำสอน เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการละเมิดคำสอนของพระเจ้าหรือไม่ก็กลัวการแทรกแซงจากผู้นำศาสนาและคนในชุมชน ด้วยการกล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ผู้นำศาสนาในชุมชนจะได้รับการเคารพเชื่อฟังมากกว่าคนทั่วไป จึงสามารถแสดงบทบาทที่ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งต่างๆอยู่เสมอ ในชุมชนชาวประมงที่นับถือศาสนาพุทธก็พบว่าหลักของศีล 5 ข้อ 1 ที่ห้ามฆ่าสัตว์ ก็ทำให้ชาวประมงระมัดระวังที่จะไม่จับสัตว์ทะเลมาโดยไม่จำเป็นเช่นกัน ในชุมชนประมงพื้นบ้านภาคใต้ ครอบครัวจะเป็นสถาบันสำคัญในการอบรมดูแลหรือขัดเกลาสมาชิกของครอบครัว ทั้งในเรื่องการทำมาหากิน กฎเกณฑ์ กติกาของสังคม และวิถีชีวิตด้านต่างๆ ในประมงดั้งเดิมพบว่าระบบอาวูโสเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ควบคุมสังคมได้เป็นอย่างดี โดยผู้ที่อายุน้อยกว่าจะเชื่อฟังและให้การเคารพยำเกรงผู้ที่อาวูโสกว่า ถ้าเกิดข้อขัดแย้งกันในชุมชนผู้ที่อาวูโสกว่าก็จะช่วยไกล่เกลี่ยได้ นอกจากนี้ผู้อาวูโสยังสามารถทำหน้าที่ตักเตือนให้สติ ให้ข้อคิดกับคนในชุมชนได้ตลอดเวลา เมื่อสมาชิกของชุมชนคนใดฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของชุมชน นอกจากจะถูกต่อว่าและตักเตือนจากคนในชุมชนแล้ว ผู้กระทำผิดจะถูกชูปบินินทา วิพากษ์วิจารณ์ ส่งผลให้คนที่ทำผิดเกิดความละอายไม่กล้าทำผิดอีกต่อไป (บรรจง, 2545) โดยทั่วไปชาวประมงพื้นบ้านที่เป็นมุสลิมจะไม่รับประทานเนื้อสัตว์ที่ตายเองหรือฆ่าแหวะ โดยคนนอกศาสนาอิสลาม สัตว์ที่จะฆ่าแหวะมาบริโภคต้องเป็นสัตว์ที่มีสุขภาพดี ปราศจากเชื้อโรคหรือพยาธิ ที่อาจติดต่อเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สามีภรรยาตามแบบอุดมคติของชาวมุสลิมทั่วไปคือภรรยาจะต้องเชื่อฟังสามี ภรรยาต้องอยู่กับบ้านหรือออกจากบ้านต่อเมื่อสามีอนุญาตและไม่ควรออกไปหางานทำนอกบ้าน แต่จะช่วยงานสามีเล็กๆน้อยๆ เช่น คัดเลือกปลา นำไปขาย เตรียมอุปกรณ์และอาหารให้สามีในการออกทะเล ส่วนการติดต่อกับทางราชการหรือสังคมภายนอกเป็นหน้าที่ของฝ่ายชาย (กรณี, 2542)

เครื่องมือทำประมงพื้นบ้าน เครื่องมือทำประมง หมายถึง อุปกรณ์หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถใช้ในการจับสัตว์น้ำ เช่น ตาข่าย เบ็ด กับดัก เชือก ทุ่นลอย อวนลาก อวนล้อม รวมทั้งเครื่องมือช่วยทำการประมง ได้แก่ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวก หรือช่วยในการจับสัตว์น้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น เครื่องสู้อวน เครื่องหาฝูงปลา ชั่ง ตะเกียง เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและแสงไฟ (คณะประมง, 2548) สำหรับชาวประมงพื้นบ้าน เครื่องมือหลักที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือประเภทอวนติดตาชนิดที่ใช้จับปูม้า กุ้งแชบ๊วย ปลาทุ ปลาเห็ดโคน ปลาหลังเขียว ปลาเกวรา ปลาจะละเม็ด นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวประมงพื้นบ้านนิยมใช้เครื่องมืออื่นๆ ผดัดเปลี่ยนตามความชุกชุมของสัตว์น้ำที่เข้ามาชายฝั่ง เช่น ระวังรุนเคย สวิงซ็อนแมงกะพรุน ลอบปลา ลอบหมึก เป็นต้น เครื่องมือชนิดใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาในระยะหลัง ได้แก่ ลอบและจันหอยหวาน ลอบลูกปลากะรังและลอบปูแบบพับได้ (กรมประมง, 2548)

แหล่งทำประมง แหล่งทำประมงทะเลของประเทศไทยแบ่งได้เป็น 2 แหล่งใหญ่ คือ

1) แหล่งทำประมงในน่านน้ำไทย ได้แก่ บริเวณอ่าวไทยและทางฝั่งอันดามันโดยแหล่งทำประมงในอ่าวไทยมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั้งหมด 1,875 กิโลเมตร ลักษณะทางทะเลของอ่าวไทยเป็นที่ลาด มีความลึกไม่มากนัก ประมาณ 70-85 เมตร สภาพท้องทะเลเป็นโคลน โคลนปนทราย และทราย แหล่งทำการประมงในอ่าวไทยตามการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2524 ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 252,000 ตารางกิโลเมตร ชาวประมงพื้นบ้านระนองส่วนใหญ่ทำประมงฝั่งอันดามัน โดยแหล่งทำการประมงฝั่งอันดามันมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลยาวทั้งหมด 740 กิโลเมตร ลักษณะทางทะเล เป็นที่ราบลาดชัน มีความลึกมากกว่าทางอ่าวไทย แม่น้ำที่ไหลเข้าสู่ทะเลอันดามันส่วนใหญ่เป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ลักษณะของพื้นที่ท้องทะเลส่วนใหญ่เป็นโคลนปนทราย เป็นลักษณะของไหล่ทวีปที่ค่อนข้างแคบ มีความลึกของน้ำมากและกระแสน้ำแรง บางแห่งห่างจากฝั่งประมาณ 30 กิโลเมตรก็จะมีความลึกของน้ำเกิน 100 เมตร ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้โดยตรง แหล่งทำการประมงด้านทะเลอันดามันตามการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2524 ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 126,000 ตารางกิโลเมตร

2) แหล่งทำประมงนอกน่านน้ำไทย แบ่งออกเป็น 5 เขต คือ แหล่งประมง A ครอบคลุมพื้นที่ทะเลจีนใต้ตอนบน แหล่งประมง B ครอบคลุมพื้นที่ทะเลจีนใต้ตอนล่าง แหล่งประมง C ครอบคลุมพื้นที่ทะเลอันดามันบริเวณช่องแคบมะละกา แหล่งประมง D ครอบคลุมพื้นที่ทะเลอันดามันด้านประเทศพม่า แหล่งประมง E ครอบคลุมพื้นที่ทะเลอันดามันด้านประเทศบังกลาเทศ

พื้นที่ทำการประมงนอกน่านน้ำในพื้นที่ประเทศที่มีการทำสัญญาทำการประมงร่วม ได้แก่ เวียดนาม กัมพูชา บรูไน มาเลเซีย อินโดนีเซีย บังกลาเทศ อินเดียและซาอุดีอาระเบีย (คณะประมง, 2548)

รายได้ของประมงพื้นบ้านภาคใต้ คร่าวเรือนที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหรือประมงขนาดเล็กภาคใต้ปี 2546 มีทั้งสิ้น 40,884 คร่าวเรือน รายได้ของชาวประมงพื้นบ้านมีความไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำการประมงและความชุกชุมของทรัพยากรสัตว์น้ำในแต่ละพื้นที่ ประกอบกับชาวประมงในบางพื้นที่ไม่สามารถทำการประมงได้ตลอดปี เนื่องจากทางราชการประกาศห้ามจับปลาในฤดูวางไข่เพื่ออนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ รวมทั้งข้อจำกัดทางด้านสภาพภูมิอากาศและภาวะทางเศรษฐกิจ เช่น ฤดูมรสุม ราคาน้ำมันแพง เป็นต้น ส่วนรายได้ของชาวประมงขนาดเล็กภาคใต้ปี 2546 เฉลี่ยต่อครัวเรือน 14,290 บาท (สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้, 2548)

2. การปลูกพืช

การปลูกพืชในประเทศไทยมีมาช้านานแล้ว จากการศึกษาทางโบราณคดีพบเมล็ดพืชตระกูลถั่ว แตงและอื่นๆ มากกว่า 20 ชนิดที่ถ้ำผี จังหวัดแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียงทำให้เชื่อว่าการเพาะปลูกของไทยเริ่มขึ้นประมาณ 8,000 – 10,000 ปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2547) สังคมเกษตรดั้งเดิมของไทย เกษตรกรมีการปลูกข้าวเป็นหลักมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ทำการเพาะปลูกเพื่อยังชีพโดยอาศัยการชลประทานแบบเหมืองฝายที่มีการก่อสร้างอย่างซับซ้อนและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การปลูกข้าวเป็นการผลิตเพื่อส่งส่วยให้รัฐและใช้แลกเปลี่ยนในชุมชน แต่หากปีใดการทำนาได้ผลก็จะส่งไปขายกับต่างประเทศ นอกจากข้าวแล้ว ยังมีผัก ไม้ผลและไม้ดอกต่างๆ เช่น ส้มเขียวหวาน มะกรูด ส้มโอ กล้วย มะม่วง มะขาม มะพร้าว ทุเรียน หัวหอม กระเทียม มันแกว พักทอง การเกษตรเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชกาลที่ 4 หลังการทำสนธิสัญญาเบาริ่ง โดยมีเงื่อนไขประการหนึ่งคือให้ไทยยกเลิกการห้ามส่งออกข้าวซึ่งในขณะนั้นต่างประเทศมีความต้องการข้าวจำนวนมาก ข้าวจึงกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญของประเทศมีการขยายพื้นที่ปลูกข้าวออกไปเพื่อเร่งผลิตข้าว การประกอบการเกษตรอื่นๆ จึงค่อยๆ หายไปเหลือเพียงการทำนาเพียงอย่างเดียว การผลิตเปลี่ยนจากเพื่อยังชีพกลายเป็นการผลิตเพื่อการค้า การเพิ่มผลผลิตเกษตรกรจะใช้วิธีขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็นหลัก แต่ก็มีการพัฒนาเทคนิคการผลิตบ้าง เช่น การเลือกใช้ข้าวพันธุ์ดี (อัจฉรา, 2543)

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 เป็นต้นมา การเกษตรเปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อการค้าอย่างเต็มที่ มีการนำ การเกษตรแผนใหม่เข้ามาใช้ เน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว มีการปรับโครงสร้างการผลิตสาขาเกษตร เพื่อลดอัตราความเสี่ยงจากการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตรกรรมที่มีความผันผวนตาม ภาวะการค้าในตลาดโลกโดยเพิ่มการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสินค้าเกษตรในสาขาปศุสัตว์และ สาขาประมงรวมทั้งลดพื้นที่ปลูกข้าว มันสำปะหลัง กาแฟและพริกไทยและเพิ่มการผลิตพืชที่มี ราคาสูงขึ้นอีกหลายชนิด อาทิ ขางพารา ผลไม้ ไม้ดอกไม้ประดับและผักอีกทั้งแปรรูปเพื่อเพิ่ม มูลค่าของวัตถุดิบ (ปัญญา,2543) เป็นผลให้พื้นที่ปลูกพืชไร่ พืชสวน ขยายตัวออกไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะภาคใต้มีการขยายตัวของพื้นที่ปลูกขางพารา ปาล์มน้ำมันและไม้ผลเมืองร้อนชนิดต่างๆ ออกไปอย่างกว้างขวางนับล้านไร่ จนกลายเป็นพืชหลักที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของภาคใต้

การปลูกพืชของภาคใต้ ภาคใต้ของประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนชื้น มีอากาศอบอุ่น ตลอดปี อยู่ในแนวมรสุมที่รับทั้งลมฝน (ลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างเดือนเมษายนถึง ตุลาคม) และลมหนาวเจือฝนผสมแล้ง (ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึง เดือนมีนาคม) รวมทั้งมีพายุไซรอนร้อนจากทะเลจีนใต้พัดเข้ามาอยู่เป็นครั้งคราว ภาคใต้จึงอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติของป่าดิบฝนและป่าฝนเขตร้อน ป่าชายเลนและหญ้าทะเล สภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ดินในภาคใต้เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน คือฝั่งอ่าวไทย (ทะเลจีนใต้ มหาสมุทรแปซิฟิก) และฝั่งทะเลอันดามัน (มหาสมุทรอินเดีย) สลับกับทิวเขาสูงที่วางตัวในแนว ทิศเหนือไปทิศใต้ในบางพื้นที่ จึงเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำสายสั้น ๆ ที่มีน้ำไหลลงสู่พื้นราบ ตลอดปี ทำให้เกิดสภาพภูมิประเทศที่เรียกว่าลุ่มน้ำอันเป็นที่ตั้งของชุมชนหรือเมืองที่สำคัญ และ ด้วยเหตุที่ภาคใต้มีฝนตกกระจายเกือบตลอดปี จึงมีผลโดยตรงต่อความสมบูรณ์ของผืนป่า เป็น แหล่งกำเนิดของพรรณพืชหลายชนิดทั้งยังเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่ามากมาย จนจัดว่าเป็นเขตร้อน ที่มีระบบนิเวศหลากหลายมากที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชียและสามารถปลูกพืชได้หลายชนิด ในด้าน ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของการตั้งถิ่นฐาน ชุมชนเกษตรของภาคใต้อาจจะแบ่งตามลักษณะ ของสภาพภูมิประเทศ ได้ 3 แบบคือ ชุมชนหรือหมู่บ้านทำนา ชุมชนหรือหมู่บ้านประมง และ ชุมชนหรือหมู่บ้านทำสวน ชุมชนเหล่านี้มีวิวัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานอาจแยกกันหรือมีความ เชื่อมโยงกัน โดยลักษณะของเครือญาติ การอพยพ การสู้รบในอดีตหรือการสัมพันธ์ค้าขายกัน (ประวิตร, อภินันท์และวิจิตต์, 2545) ส่วนลักษณะการเกษตรของภาคใต้ในอดีต เกษตรกรมีการทำ สวนสมรม ซึ่ง เสรี(2549) อธิบายลักษณะของสวนสมรมว่าเป็นการปลูกพืชหลายชนิดในแปลง เดียวกันโดยใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมกันมา ทำให้ได้ผลผลิตไม่พร้อมกัน เกษตรกรจึงมีผักและ

ผลไม้บริโภคตลอดปี ต่อมาเมื่อมีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราและพืชชนิดอื่นเพื่อการค้าแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงการผลิตไปปลูกพืชเชิงเดี่ยวมากขึ้น การทำสวนสมรมจึงลดลง

พืชที่สำคัญของภาคใต้ ข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้ (2548) ระบุว่าปี พ.ศ. 2546 ภาคใต้มีครัวเรือนประกอบอาชีพการเกษตรจำนวน 682,871 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ปลูกยางพารา ทำสวนผลไม้และทำนา ที่เหลือปลูกพืชไร่และไม้ดอกไม้ประดับ ภาคใต้จึงเป็นแหล่งผลิตไม้ผลและไม้ยืนต้นที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศโดยไม้ผลและไม้ยืนต้นที่สำคัญในภาคใต้มีหลายชนิด อาทิ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน เงาะ กลิ้วย มังคุด ลองกอง มะม่วงหิมพานต์ ลางสาด ส้มโอ กระท้อน ขนุน มะละกอ ซึ่งหลายชนิดเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกกันมากของจังหวัดระนอง ที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา กาแฟโรบัสต้า มะม่วงหิมพานต์ ปาล์มน้ำมัน และมังคุด โดยปี 2546 จำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตรของจังหวัดระนองมีทั้งสิ้น 15,750 ครัวเรือนจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 28,671 ครัวเรือน (สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้, 2548) อย่างไรก็ตาม ไม้ผลและไม้ยืนต้นมีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกับสินค้าเกษตรอื่นๆ หลายประการ อาทิ ง่ายเสียหายและกินเนื้อที่ในการเก็บรักษา ลักษณะการผลิตผลไม้เป็นไปตามฤดูกาล และควบคุมคุณภาพได้ยากโดยทั่วไปมีคุณภาพแตกต่างกันไปหลายระดับแม้จะมาจากแหล่งผลิตเดียวกันก็ตาม รวมทั้งใช้เวลานานในการผลิต ไม่สามารถปรับปริมาณการผลิตตามอุปสงค์อุปทานในตลาดสินค้าเกษตรได้อย่างรวดเร็วทันกับสถานการณ์ (โอภาวดี, 2542)

รายได้ของผู้ปลูกพืชภาคใต้ การปลูกพืชหมายถึงการเพาะปลูกข้าว ยางพารา พืชยืนต้น/ไม้ผลและสวนป่า พืชไร่ พืชผัก/สมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับ ทูงหญ้าเลี้ยงสัตว์ การเพาะชำพันธุ์ไม้ การเพาะเห็ดและการเพาะเชื้อเห็ด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548) ผู้ปลูกพืชจึงหมายถึงผู้ที่ประกอบกิจกรรมดังกล่าวซึ่งอาจมีการปลูกพืชชนิดเดียวหรือหลายชนิดในพื้นที่เดียวกันก็ได้ จึงอาจสรุปความหมายของผู้ปลูกพืชได้ว่าเป็นผู้ที่มีรายได้หลักจากการทำนา ทำสวนและทำไร่ เนื่องจากการปลูกพืชต้องพึ่งพาสภาพแวดล้อมหลายด้าน อาทิ สภาพทางธรณีวิทยา สภาพทางภูมิอากาศ ปัจจัยการผลิตและทางการตลาดซึ่งมีความแตกต่างกันไปในพืชแต่ละชนิด ทำให้รายได้ของผู้ปลูกพืชแต่ละชนิดแตกต่างกันไปด้วย ปี 2546 รายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครัวเรือนผู้ทำนาภาคใต้เฉลี่ย 9,626 บาท การเกษตรฤดูแล้งเฉลี่ย 2,922 บาท สวนผลไม้เฉลี่ย 19,540 บาท สวนผักเฉลี่ย 4,750 บาท ไม้ดอกเฉลี่ย 2,045 บาท ยางพาราเฉลี่ย 57,641 บาท ไม้ยืนต้นเฉลี่ย 22,706 บาทเฉลี่ย รายได้ผู้ปลูกพืชภาคใต้ 17,033 บาท (สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้, 2548)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทรงชัย (2542) ได้ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากเกษตรกรที่กู้ยืมเงินในวงเงินไม่เกิน 40,000 บาทจากธนาคารกสิกรไทย สาขาหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาสรุปว่าเกษตรกรส่วนใหญ่รู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยรับทราบแหล่งข้อมูลจากโทรทัศน์ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งไม่เคยไปศึกษาดูงานด้านทฤษฎีใหม่ ส่วนความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการบริโภค พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการกินอยู่อย่างประหยัดเหมาะสมกับรายได้ ในด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เห็นว่าการผลิตโดยใช้แรงงานคนแทนเครื่องจักรเป็นการลดมลภาวะ มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมดี ด้านสุขอนามัย ส่วนใหญ่เห็นว่าการบริโภคอาหารที่ปราศจากสารเคมี มีผลทำให้สุขภาพอนามัยดี ด้านการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมพบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และภาพรวมของทัศนคติในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยมาก

พระมหาสิทธิพงษ์ (2544) ศึกษาเรื่องการประเมินผลทางเศรษฐกิจและสังคมในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ตำบลเขาคินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่าลักษณะทั่วไปในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงทิศทางการดำเนินชีวิต ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ดีขึ้นมากกว่าก่อนเข้าโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะทางเศรษฐกิจพบว่าหลังจากเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจนถึงมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น โดยเฉพาะมีความเพียงพอด้านปัจจัย 4 ดีขึ้นกว่าเดิม

ประชินพร (2545) ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกรในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความสำเร็จ โดยหลังจากเข้าร่วมโครงการเกษตรกรจะได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐโดยการขุดสระน้ำ ช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสนับสนุนเงินทุน 5,000 บาท โดยจัดสรรที่ดินของตนออกเป็น 4 ส่วนตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการเกษตรกรจะเพาะปลูกพืชหลากหลายซึ่งมีทั้งพืชสวนครัว พืชสวน สวนผลไม้ เลี้ยงไก่และปลา ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น โดย

ปัจจัยที่ทำให้โครงการสำเร็จที่สำคัญคือการมีแหล่งน้ำที่เพียงพอ ความขยันหมั่นเพียรของเกษตรกร และความสนับสนุนในด้านต่างๆของรัฐที่มีต่อเกษตรกร

ธงชัย (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชากรไทยในชนบท ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7-8 ใช้ข้อมูลปี 2539 และ ปี 2543 ในการศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชากรไทยในชนบทช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ดีขึ้นจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และภาคเหนือเป็นภาคที่มีคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานระดับต่ำเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ส่วนปัจจัยที่กำหนดคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชากรไทยในชนบทโดยรวมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้แก่ ปัจจัยทางการเงินและปัจจัยทางด้านทรัพยากรป่าไม้ และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้แก่ปัจจัยทางการศึกษาและปัจจัยทางด้านทรัพยากรป่าไม้

สกล (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลหงษ์เจริญ อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาสรุปว่าประชาชนตำบลหงษ์เจริญ มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงใน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยสี่พอเพียง การศึกษาถ้วนทั่ว ครอบครัวเข้มแข็งและรายได้พอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านครอบครัวเข้มแข็งเป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านปัจจัยสี่พอเพียง ด้านการศึกษาถ้วนทั่วและรายได้พอเพียงตามลำดับ ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ได้แก่ ปัจจัยสี่พอเพียง การศึกษาถ้วนทั่ว ครอบครัวเข้มแข็งและรายได้พอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิต และสามารถร่วมกันอธิบายคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลหงษ์เจริญได้ร้อยละ 46.0

วรรณวิมล (2547) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ใหญ่วัยทำงานตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง พบว่าผู้ใหญ่วัยทำงานของครอบครัวเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีคะแนนคุณภาพชีวิตในระดับสูง การศึกษายังพบว่าการประเมินสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง โดยมีสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง 4 ลำดับที่อยู่ในระดับสูง คือ สภาวะความสามารถในการผลิต หรือจัดหาที่อยู่อาศัยที่แข็งแรงพอเพียงกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สภาวะมีปัจจัยที่สนองความต้องการเพื่อบำบัดรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย สภาวะความสามารถในการผลิตหรือจัดหาอาหารและน้ำดื่มเพียงพอตลอดปีและสภาวะความสามารถในการผลิตหรือจัดหาเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ผ้าในบ้านเรือนพอเพียงกับสภาพอากาศในฤดูกาล ตามลำดับ ส่วนสภาวะความสามารถในการมี

อาชีพที่มีรายได้พอเพียงกับการจัดหาทรัพยากรอื่นๆที่ใช้เงินและสถานะหนี้สินที่สามารถชำระคืนได้อยู่ในระดับปานกลาง

อัจฉรา (2547) ศึกษาโครงการนำร่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของครอบครัวเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศูนย์โครงการหลวงทุ่งเร่ง แม่ป๋นหลวง หมอกจ๋าม หนองเขียวและสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง ผลการศึกษาพบว่าสถานะคุณภาพชีวิตที่วัดโดยสุขภาพกาย สุขภาพจิตและความพึงพอใจในชีวิตของสมาชิกครอบครัวเกษตรกรรมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง สถานะพอเพียงของครอบครัวที่วัดจากความพอเพียงของการได้รับปัจจัย 4 สถานะด้านอาชีพและสถานะหนี้สินของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง สถานะเศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัวเกษตรกรรมกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแก่ครอบครัวเกษตรกรรมในพื้นที่พัฒนาของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงสามารถแสดงเป็นแบบจำลองต้นไม้คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยเจ้าหน้าที่โครงการหลวง

สุจิตรา (2547) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมและระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งเพศชายและเพศหญิงมีคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมต่างกัน คุณภาพชีวิตของนักเรียนอยู่ในระดับดีและได้รับการสนับสนุนทางสังคมภาพรวมอยู่ในระดับมากกว่าการสนับสนุนทางสังคมจากบิดามารดา ครูและเพื่อนและการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสารและด้านสิ่งของหรือบริการที่ต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตของนักเรียนแตกต่างกัน

วรรณมา (2548) ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของชานากับชาวสวน ของอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่าชานามีคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัยและการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนชาวสวนมีคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัยและการเมืองอยู่ในระดับไม่ดี ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานคุณภาพชีวิตโดยรวมพบว่า ชานากับชาวสวนมีคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน แต่มีคุณภาพชีวิตด้านสังคม สุขภาพอนามัยและการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยชานามีคุณภาพชีวิตด้านสังคม สุขภาพอนามัยและการเมืองดีกว่าชาวสวน

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการศึกษาคุณภาพชีวิตในกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม อาทิ เช่นกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง กลุ่มชาวนาและชาวสวน แต่ไม่มีการศึกษาในกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ประสภภัยพิบัติ เป็นต้น ซึ่งมีการใช้ตัวชี้วัดในการวัดระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างและพบความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิต โดยผลงานวิจัยของพระมหาสิทธิพงศ์และประธินพรชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียงช่วยทำให้สภาพความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาดีขึ้น

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 อาชีพ ได้แก่ ชาวประมง ผู้ปลูกพืช

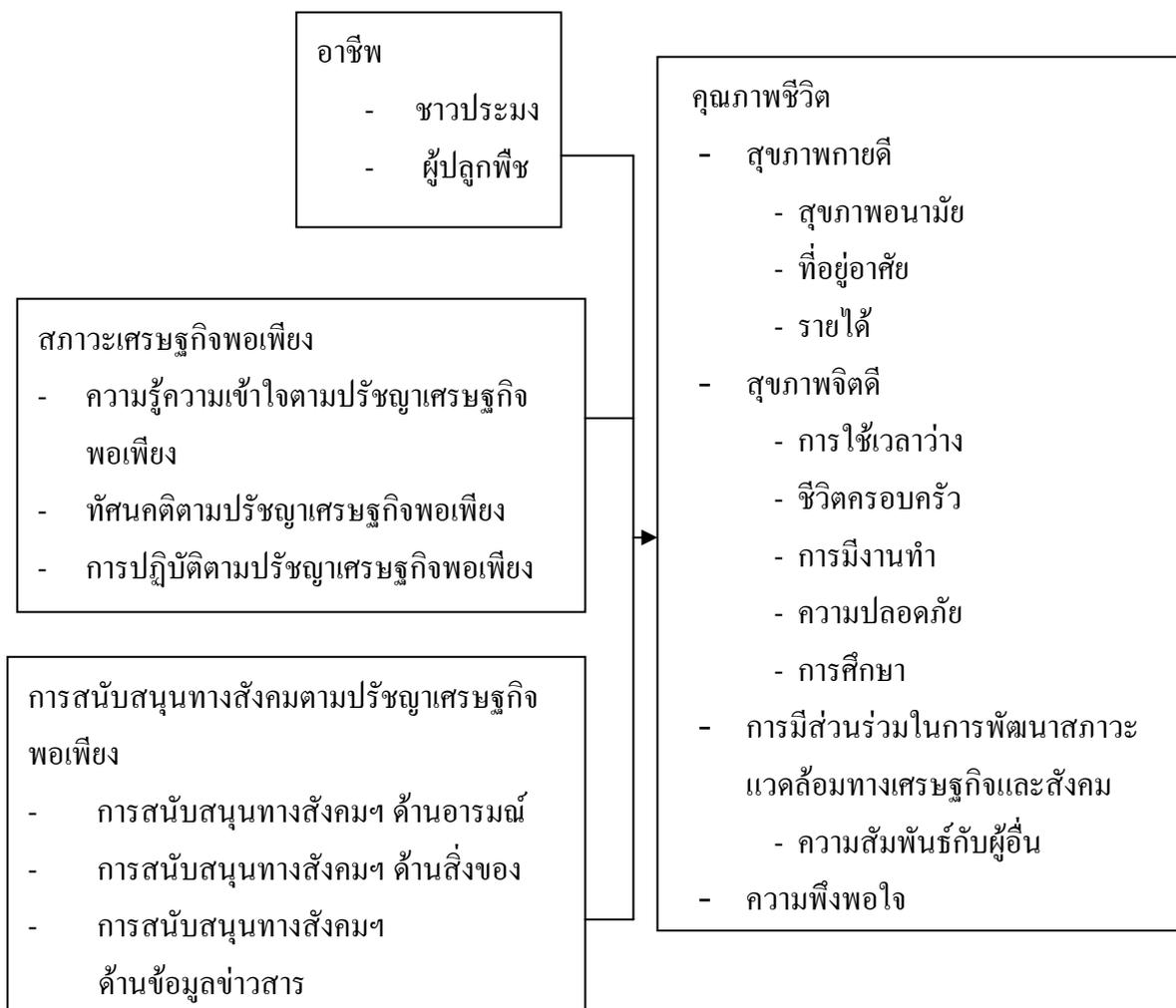
1.2 สถานะเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสนับสนุนทาง
สังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงด้านสิ่งของ และการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสาร

2. ตัวแปรตาม

คุณภาพชีวิต ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อม
ทางเศรษฐกิจและสังคม และความพึงพอใจ

กรอบแนวคิด

สมมติฐานทางสถิติ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานทางสถิติดังนี้

1. เกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอ
สุขสำราญ จังหวัดระนอง ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน
2. เกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอ
สุขสำราญ จังหวัดระนอง ที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน
3. เกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ
จังหวัดระนองที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิต
ไม่แตกต่างกัน
4. ปัจจัยอาชีพ สถานะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติ
สึนามิ ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่เป็นชาวประมงและผู้ปลูกพืชในพื้นที่ประสบภัยธรณี
พิบัติสึนามิ ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

ชาวประมง หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพประมงทะเลขนาดเล็กหรือประมงพื้นบ้าน ซึ่งมี
รายได้หลักจากการจับสัตว์น้ำทั้งที่เป็นเจ้าของกิจการประมงและรับจ้างทำประมง ในพื้นที่ประสบ
ภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

ผู้ปลูกพืช หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมีรายได้หลักจากการทำนา ทำสวน และทำไร่ในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

คุณภาพชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลที่ได้รับการตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตใจรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองอย่างเพียงพอจนก่อให้เกิดการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี

องค์ประกอบคุณภาพชีวิต หมายถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของบุคคลประกอบด้วย สุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมและความพึงพอใจของบุคคลจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน พึ่งพาตนเองได้ รู้จักใช้จ่ายตามฐานะและทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ยึดทางสายกลาง ใช้คุณธรรมและความรอบรู้ในการดำเนินชีวิต

สถานะเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง สภาพการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เพียงพอกับความ ต้องการของร่างกายและจิตใจของบุคคล โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และ การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชาวประมง และผู้ปลูกพืชในการจดจำหรือระลึกถึง รวมทั้งการแปลความ ตีความ สรุปความ และขยายความ จากเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วถ่ายทอดให้บุคคลอื่นทราบตามที่ได้รับรู้หรือเรียนรู้มา

ทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตของ ชาวประมงและผู้ปลูกพืชที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความเข้าใจ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชาวประมงและผู้ปลูกพืชในการดำเนินชีวิตโดยการพึ่งตนเอง พึ่งพาชุมชน และพึ่งพาเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยสี่ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค อย่างพอเพียง มีการแสวงหาความรู้ใหม่หรือปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายไม่มีภาระหนี้สินที่ไม่อาจใช้คืนได้ มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันและมีการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ

การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การที่บุคคลได้รับการสนับสนุนความช่วยเหลือเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและสังคม เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง พึ่งพาชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของ และการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครัวเรือนเกษตรกรซึ่งเป็นชาวประมงพื้นบ้านและผู้ปลูกพืชในพื้นที่ประสพธรณีพิบัติภัยสึนามิ ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง รวมทั้งสิ้นจำนวน 914 ครัวเรือน แบ่งเป็นผู้ปลูกพืชจำนวน 569 ครัวเรือน ชาวประมงพื้นบ้านจำนวน 345 ครัวเรือน

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ข้อมูลประมาณขนาดตัวอย่างตามสูตร Taro Yamane (1973: 725) ดังนี้

$$\begin{aligned}n &= \frac{N}{1 + N(e)^2} \\ &= \frac{914}{1 + 914 * 0.0025} \\ &= 278 \text{ ตัวอย่าง}\end{aligned}$$

เมื่อ e = ความคลาดเคลื่อนของการอนุมานค่า
(โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05)

N = ขนาดประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ได้จำนวนตัวอย่าง 278 ครัวเรือน แบ่งตามสัดส่วนได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

หมู่ที่	จำนวนประชากรตามอาชีพ (ครัวเรือน)				จำนวนตัวอย่าง (ครัวเรือน)		
	ประมง	ปลูกพืช	อื่นๆ	รวม	ประมง	ปลูกพืช	รวม
หมู่ที่ 1 บ้านทะเลนอก	25	14	6	45	8	4	12
หมู่ที่ 2 บ้านเหนือ	71	154	37	262	22	47	69
หมู่ที่ 3 บ้านกำพวน	41	109	30	181	13	33	46
หมู่ที่ 4 บ้านภูเขาทอง	108	173	47	328	33	53	86
หมู่ที่ 5 บ้านสุขสำราญ	-	90	15	105	-	27	27
หมู่ที่ 6 บ้านโตนดลอย	-	29	14	43	-	9	9
หมู่ที่ 7 บ้านหาดทรายขาว	99	-	19	118	30	-	30
รวม	345	569	168	1,082	105	173	278

2. การสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากชาวประมงบางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ไปพักอาศัยในบ้านพักที่ทางราชการและเอกชนสร้างให้กับผู้ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ประกอบกับชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีการออกไปประกอบอาชีพในตอนกลางวัน ไม่สะดวกในการให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนชาวประมงและผู้ปลูกพืชตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งปรึกษาขอคำแนะนำจากกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบ่งเป็น 8 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร เช่น เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดู รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านอาชีพของเกษตรกร เช่น ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี หรือความรู้ในการผลิตและรายได้หรือผลตอบแทนจากการผลิต

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 15 ข้อ เป็นคำถามให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ โดยให้คะแนน 1 หมายถึงตอบถูกและให้คะแนน 0 หมายถึงตอบผิดหรือไม่ทราบ คะแนนสูงสุดหรือมีผู้ตอบถูกทุกข้อเท่ากับ 15 คะแนนและคะแนนต่ำสุดหรือมีผู้ตอบผิดหรือไม่ทราบทุกข้อเท่ากับ 0 คะแนน

เกณฑ์การจัดระดับ เมื่อได้คะแนนดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจัดระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 3 ระดับโดยใช้ค่าพิสัย คือ ระดับความรู้ความเข้าใจต่ำ ระดับความรู้ความเข้าใจปานกลางและระดับความรู้ความเข้าใจสูง ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{(15-0)}{3} = 5$$

ช่วงคะแนน	ระดับความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
0.00 – 5.00	ต่ำ
5.01– 10.00	ปานกลาง
10.01–15.00	สูง

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจพอเพียงด้านทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดทัศนคติของลิเคิร์ต คำถามแต่ละข้อแบ่งเป็น 5 ตัวเลือกคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

คำถามเกี่ยวกับทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งสิ้น 16 ข้อ คะแนนสูงสุดหรือมีผู้ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งทั้งหมดเท่ากับ 80 คะแนนและคะแนนต่ำสุดหรือมีผู้ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งทุกข้อเท่ากับ 16 คะแนน

เกณฑ์การจัดระดับ เมื่อได้คะแนนดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจัดระดับทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 3 ระดับโดยใช้ค่าพิสัย คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{(80-16)}{3} = 21.33$$

ช่วงคะแนน	ระดับทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
16.00 – 37.33	ต่ำ
37.34 – 58.66	ปานกลาง
58.67 – 80.00	สูง

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงด้านการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคำถามแต่ละข้อให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือกคือ การปฏิบัติมาก ปานกลาง น้อยและไม่ได้ปฏิบัติ โดยให้คะแนนเป็น 3, 2, 1 และ 0 ตามลำดับ คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งสิ้น 12 ข้อ คะแนนสูงสุดหรือมีผู้ตอบปฏิบัติมากทุกข้อเท่ากับ 36 คะแนนและคะแนนต่ำสุดหรือมีผู้ตอบไม่ได้ปฏิบัติทุกข้อเท่ากับ 0 คะแนน

เกณฑ์การจัดระดับ เมื่อได้คะแนนดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจัดระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 3 ระดับโดยใช้ค่าพิสัย คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ดังนี้

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{(36-0)}{3} = 12.00$$

ช่วงคะแนน	ระดับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
0.00 – 12.00	ต่ำ
12.01 – 24.00	ปานกลาง
24.01 – 36.00	สูง

การคำนวณสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง ได้จากผลรวมของคะแนนรวม ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (KSE) ทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ASE) และการปฏิบัติตาม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (PSE) ที่ได้นำมาถ่วงน้ำหนักคะแนนให้อยู่บนฐาน 100 และหารด้วย 3 เพื่อให้ได้คะแนนสถานะเศรษฐกิจพอเพียงสูงสุดเท่ากับ 100 คะแนนและคะแนนสถานะเศรษฐกิจพอเพียงต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนนโดยใช้สูตร

$$\frac{\text{คะแนนรวม (KSE)} \times 100}{\text{คะแนนสูงสุด(KSE)}} + \frac{\text{คะแนนรวม (ASE)} \times 100}{\text{คะแนนสูงสุด(ASE)}} + \frac{\text{คะแนนรวม (PSE)} \times 100}{\text{คะแนนสูงสุด(PSE)}}$$

$$= \frac{\text{ผลรวมของร้อยละองค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้าน}}{3}$$

ในการวิเคราะห์จำแนกพหุ ต้องแบ่งระดับของสถานะเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 3 ระดับคือ ระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง โดยใช้ค่าพิสัยดังสูตร

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{(100-0)}{3} = 33.33$$

ช่วงคะแนน	ระดับสถานะเศรษฐกิจพอเพียง
0.00 – 33.33	ต่ำ
33.34 – 66.66	ปานกลาง
66.67 – 100.00	สูง

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งประเภทการสนับสนุนทางสังคมตาม Tiden and Weinert (1987) เป็น 3 ด้าน คือการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ ด้านสิ่งของและด้านข้อมูลข่าวสาร คำตอบเคยได้รับให้คะแนนเท่ากับ 1 คำตอบไม่เคยได้รับให้คะแนนเท่ากับ 0 คำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละด้านมี 4 ข้อ คะแนนสูงสุดหรือมีผู้ตอบว่าเคยได้รับทุกข้อเท่ากับ 4 คะแนนและคะแนนต่ำสุดหรือมีผู้ตอบว่าไม่เคยได้รับทุกข้อเท่ากับ 0 คะแนนรวมทั้ง 3 ด้านมีทั้งสิ้น 12 ข้อ คะแนนสูงสุดหรือมีผู้ตอบว่าเคยได้รับทุกข้อเท่ากับ 12 คะแนนและคะแนนต่ำสุดหรือมีผู้ตอบว่าไม่เคยได้รับทุกข้อเท่ากับ 0 คะแนน

เกณฑ์การจัดระดับ ผู้วิจัยจัดระดับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็น 3 ระดับโดยใช้ค่าพิสัย คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ดังนี้

(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)

จำนวนระดับ

$$\text{การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละด้าน} = \frac{(4-0)}{3} = 1.33$$

ช่วงคะแนน	ระดับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละด้าน
0.00 – 1.33	ต่ำ
1.34 – 2.66	ปานกลาง
2.67 – 4.00	สูง

$$\text{การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม} = \frac{(12-0)}{3} = 4$$

ช่วงคะแนน	ระดับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม
0.00 – 4.00	ต่ำ
4.01 – 8.00	ปานกลาง
8.01 – 12.00	สูง

ส่วนที่ 7 และส่วนที่ 8 เป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณภาพชีวิตระดับจุลภาคหรือระดับบุคคล 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมและความพึงพอใจจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจของบุคคล ดังนี้

องค์ประกอบสุขภาพกายมี 3 ด้านคือ สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัยและรายได้ มี 2 ตัวเลือกคือใช่กับไม่ใช่

องค์ประกอบสุขภาพจิตมี 5 ด้านคือ การใช้เวลาวางชีวิตครอบครัว การมีงานทำ ความปลอดภัยและการศึกษา มี 2 ตัวเลือกคือใช่กับไม่ใช่

องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมประเมินจากความสัมพันธ์กับผู้อื่น มี 2 ตัวเลือกคือใช่กับไม่ใช่

องค์ประกอบความพึงพอใจประเมินจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ มี 3 ตัวเลือกคือพอใจมาก พอใจปานกลางและพอใจน้อย

เกณฑ์การให้คะแนน คำตอบใช่ให้คะแนนเท่ากับ 1 คำตอบไม่ใช่ให้คะแนนเท่ากับ 0 ส่วนคำตอบพอใจมากให้คะแนนเท่ากับ 3 คำตอบพอใจปานกลางให้คะแนนเท่ากับ 2 และคำตอบพอใจน้อยให้คะแนนเท่ากับ 1 ดังนั้น

คำถามเกี่ยวกับสุขภาพกายมีทั้งสิ้น 20 ข้อ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 20 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน

คำถามเกี่ยวกับสุขภาพจิตมีทั้งสิ้น 25 ข้อ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 25 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0

คะแนนคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคม มี 5 ข้อ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน

คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจมีทั้งหมด 18 ข้อ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 54 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18 คะแนน

เกณฑ์การแบ่งระดับองค์ประกอบคุณภาพชีวิต ให้เป็น 3 ระดับ คือระดับสูง ระดับปานกลางและระดับต่ำ โดยใช้ค่าพิสัยจากสูตร

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}}$$

จำนวนระดับ

$$\text{ระดับสุขภาพกาย} = \frac{(20-0)}{3} = 6.66$$

ช่วงคะแนน	ระดับสุขภาพกาย
0.00 – 6.66	ต่ำ
6.67 – 13.32	ปานกลาง
13.33 – 20.00	สูง

$$\text{ระดับสุขภาพจิต} = \frac{(25-0)}{3} = 8.33$$

ช่วงคะแนน	ระดับสุขภาพจิต
0.00 – 8.33	ต่ำ
8.34 – 16.66	ปานกลาง
16.67 – 25.00	สูง

$$\text{ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฯ} = \frac{(5-0)}{3} = 1.66$$

ช่วงคะแนน	ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฯ
0.00 – 1.66	ต่ำ
1.67 – 3.32	ปานกลาง
3.33 – 5.00	สูง

$$\text{ระดับความพึงพอใจ} = \frac{(54-18)}{3} = 12.00$$

ช่วงคะแนน	ระดับความพึงพอใจ
18.00 – 30.00	ต่ำ
30.01 – 42.00	ปานกลาง
42.01 – 54.00	สูง

การคำนวณคุณภาพชีวิตได้จากผลรวมของคะแนนรวม สุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วม
ร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมและความพึงพอใจ ที่ได้นำมาถ่วงน้ำหนัก
คะแนนให้อยู่บนฐาน 100 และหารด้วย 4 เพื่อให้ได้คะแนนคุณภาพชีวิตสูงสุดเท่ากับ 100 คะแนน
และคะแนนคุณภาพชีวิตต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน โดยใช้สูตร

$$\begin{aligned} & \frac{\text{คะแนนรวมสุขภาพกาย} \times 100}{\text{คะแนนสูงสุดสุขภาพกาย}} + \frac{\text{คะแนนรวมสุขภาพจิต} \times 100}{\text{คะแนนสูงสุดสุขภาพจิต}} + \\ & \frac{\text{คะแนนรวมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฯ} \times 100}{\text{คะแนนสูงสุดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาฯ}} + \frac{\text{คะแนนรวมความพึงพอใจ} \times 100}{\text{คะแนนสูงสุดความพึงพอใจ}} \\ = & \frac{\text{ผลรวมของร้อยละองค์ประกอบคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน}}{4} \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์จำแนกพหุ ต้องแบ่งระดับของคุณภาพชีวิตเป็น 3 ระดับคือระดับต่ำ ระดับ
ปานกลางและระดับสูง โดยใช้ค่าพิสัยดังสูตร

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{(100-0)}{3} = 33.33$$

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพชีวิต
0.00 – 33.33	ต่ำ
33.34 – 66.66	ปานกลาง
66.67 – 100.00	สูง

การทดสอบเครื่องมือและหาค่าความเชื่อมั่น

การทดสอบเที่ยงตรง(Validity) ของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างไปให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และปรับปรุงตามคำแนะนำ

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองเก็บข้อมูล (pre-test) กับเกษตรกรที่เป็นชาวประมงและผู้ปลูกพืชในตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนแล้วนำมาตรวจหาค่าคะแนนความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach's Reliability Coefficient Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งหมดเท่ากับ 0.910

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบแล้วไปใช้กับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นชาวประมงจำนวน 105 คนและผู้ปลูกพืชจำนวน 173 คนในพื้นที่ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง โดยได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจ และรับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด จำนวน 278 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์โดยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้งเนื้อหาและจำนวนแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด จากนั้นนำแบบสอบถามมาบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การแสดงผลข้อมูลทั่วไปใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ การวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis: MCA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาคูณภาพชีวิตของเกษตรกรภายใต้สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนึ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง จำแนกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 4 คุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายใต้สภาวะเศรษฐกิจพอเพียง และการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนิง อำเภอดุสิต จังหวัดระนอง เป็นเกษตรกรจำนวน 278 คน มีอาชีพเป็นชาวประมง 105 คนและผู้ปลูกพืช 173 คน ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	57	54.3	99	57.2	156	56.1
หญิง	48	45.7	74	42.8	122	43.9
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
อายุ (ปี)						
19-35	38	36.2	42	24.3	80	28.8
36-52	51	48.6	85	49.1	136	48.9
53-69	14	13.3	39	22.5	53	19.1
70-86	2	1.9	7	4.1	9	3.2
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
(ค่าเฉลี่ย, S.D.)	(40.56, 11.095)		(44.83, 12.326)		(43.22, 12.035)	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรส						
โสด	4	3.8	45	26.0	49	17.6
สมรส	87	82.9	118	68.2	205	73.8
หย่าร้าง	1	1.0	4	2.3	5	1.8
หม้าย	13	12.4	6	3.5	19	6.8
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
การนับถือศาสนา						
พุทธ	29	27.6	41	23.7	70	25.2
อิสลาม	76	72.4	132	76.3	208	74.8
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	78	74.3	105	60.7	183	65.8
มัธยมศึกษา	25	23.8	60	34.7	85	30.6
ปริญญาตรี	2	1.9	8	4.6	10	3.6
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)						
1-4	49	46.7	93	53.8	142	51.1
5-8	52	49.5	76	43.9	128	46.0
9-12	4	3.8	4	2.3	8	2.9
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
(ค่าเฉลี่ย, S.D.)	(5.01, 1.919)		(4.52, 1.816)		(4.71, 1.867)	
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดู (คน)						
0-2	58	55.2	94	54.3	152	54.7
3-5	47	44.8	72	41.6	119	42.8
6-8	0	0.0	7	4.1	7	2.5
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
(ค่าเฉลี่ย, S.D.)	(2.44, 1.224)		(2.54, 1.575)		(2.50, 1.451)	
รายได้จากการประกอบอาชีพหลักต่อเดือน (บาท)						
1,400-10,934	100	95.2	153	88.4	253	91.0
10,935-20,469	4	3.8	19	11.0	23	8.3
20,470-30,004	1	1.0	1	0.6	2	0.7
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
(ค่าเฉลี่ย, S.D.)	(5,669.52, 3,841.452)		(6,504.80, 4,084.439)		(6,189.32, 4,007.928)	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายจ่ายต่อเดือน (บาท)						
1,000- 9,000	100	95.2	162	93.6	262	94.3
9,001-17,001	4	3.8	10	5.8	14	5.0
17,002-25,002	1	1.0	1	0.6	2	0.7
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
(ค่าเฉลี่ย, S.D.)	(5,201.90, 3,133.718)		(5,484.72, 2,761.985)		(5,377.90, 2,905.639)	
อาชีพเสริม						
ค้าขาย	21	20.0	47	27.2	68	24.5
รับจ้าง	47	44.8	60	34.7	107	38.5
เลี้ยงสัตว์	3	2.9	27	15.6	30	10.8
อื่นๆ	34	32.3	39	22.5	73	26.2
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
รายได้จากการประกอบอาชีพเสริมต่อเดือน (บาท)						
0-3,750	96	91.4	143	82.7	239	86.0
3,751-7,500	7	6.7	27	15.5	34	12.2
7,501-11,250	2	1.9	2	1.2	4	1.4
11,251-15,000	0	0.0	1	0.6	1	0.4
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
(ค่าเฉลี่ย, (S.D.))	(1,576.67, 1,707.352)		(2,266.76, 2,062.161)		(2,006.12, 1,961.465)	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายการค่าใช้จ่ายมากที่สุดต่อเดือน						
ค่าอาหารและเครื่องใช้	24	22.9	48	27.8	72	25.9
ภาระหนี้สิน	41	39.0	39	22.5	80	28.8
ค่าใช้จ่ายในครอบครัว	36	34.3	79	45.7	115	41.4
อื่นๆ	4	3.8	7	4.0	11	3.9
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน						
พอใช้	19	18.1	30	17.3	49	17.6
พอใช้บางเดือน	64	61.0	111	64.2	175	62.9
ไม่พอใช้ทุกเดือน	22	21.0	32	18.5	54	19.5
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
การกู้เงิน						
กู้	99	94.0	150	87.0	249	89.5
ไม่กู้	6	6.0	23	13.0	29	10.5
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน						
ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	8	8.1	42	28.3	50	20.1
ซื้อเครื่องมือ	84	84.9	80	53.2	164	65.9
ประกอบอาชีพ						
ชำระหนี้สิน	2	2.0	9	5.8	11	4.4
อื่นๆ	5	5.0	19	12.7	24	9.6
รวม	99	100.0	150	100.0	249	100.0
ความสามารถในการชำระหนี้สิน						
ชำระหนี้สินได้	97	64.8	59	60.1	156	62.7
ชำระหนี้สินไม่ได้	2	35.2	91	39.9	93	37.3
รวม	99	100.0	150	100.0	249	100.0
ความเพียงพอของปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพหลัก						
ที่ดินทำการเกษตร/เรือประมง						
เพียงพอ	33	31.4	97	56.1	130	46.8
ไม่เพียงพอ	72	68.6	76	43.9	148	53.2
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
เครื่องมือเครื่องใช้						
เพียงพอ	12	11.4	58	33.5	70	25.2
ไม่เพียงพอ	93	88.6	115	66.5	208	74.8
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เงินทุน						
เพียงพอ	9	8.6	35	20.2	44	15.8
ไม่เพียงพอ	96	91.4	138	79.8	234	84.2
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
ความรู้ความสามารถ						
เพียงพอ	72	68.6	111	64.2	183	65.8
ไม่เพียงพอ	33	31.4	62	35.8	95	34.2
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงาน						
0-2 คน	88	83.8	143	82.7	231	83.1
3-5 คน	15	14.3	30	17.3	45	16.2
6-8 คน	2	1.9	0	0.0	2	0.7
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
เหตุผลในการประกอบอาชีพหลัก						
สืบทอดบรรพบุรุษ	57	54.3	101	58.4	158	56.8
ได้รับการส่งเสริมจาก	0	0.0	7	4.0	7	2.5
ทางราชการ/เอกชน						
ไม่มีความรู้อาชีพอื่น	39	37.1	41	23.7	80	28.8
อื่นๆ	9	8.6	24	13.9	33	11.9
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายการค่าใช้จ่ายมากที่สุดในการประกอบอาชีพหลัก						
ค่าเครื่องมือเครื่องใช้	44	41.9	94	54.3	138	49.7
ค่าจ้างแรงงาน	8	7.6	30	17.3	38	13.6
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	50	47.6	25	14.5	75	27.0
อื่นๆ	3	2.9	24	13.9	27	9.7
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพหลัก						
เป็นสมาชิก	38	36.2	73	42.2	111	39.9
ไม่เป็นสมาชิก	67	63.8	100	57.8	167	60.1
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพหลัก						
ได้รับข้อมูล	48	45.7	93	53.8	141	50.7
ไม่ได้รับข้อมูล	57	54.3	80	46.2	137	49.3
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
ข้อมูลที่ต้องการทราบมากที่สุดในการประกอบอาชีพหลัก						
ด้านเทคโนโลยีการผลิต	32	30.5	42	24.3	74	26.6
ด้านราคา/ระบบตลาด	44	41.9	74	42.8	118	42.4
ด้านแหล่งเงินทุน	29	27.6	49	28.3	78	28.1
อื่นๆ	0	0.0	8	4.6	8	2.9
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งจำหน่ายผลผลิต						
กลุ่มสหกรณ์	0	0.0	50	28.9	50	18.0
ร้านค้าในชุมชน	41	39.0	75	43.4	116	41.8
ตลาดกลางเกษตร	22	21.0	14	8.1	36	12.9
พ่อค้าคนกลาง	42	40.0	34	19.6	76	27.3
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
การแปรรูปผลผลิต						
มีการแปรรูปผลผลิต	22	21.0	41	23.7	63	22.7
ไม่มีการแปรรูปผลผลิต	83	79.0	132	76.3	215	77.3
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
ปัญหาที่เห็นว่าสำคัญที่สุดในการประกอบอาชีพหลัก						
ขาดเงินทุน	63	60.0	102	59.0	162	59.4
ขาดความรู้ในการผลิต	2	1.9	6	3.5	8	2.9
ขาดเครื่องมือเครื่องใช้	35	33.3	16	9.2	51	18.3
ราคาผลผลิตตกต่ำ	4	3.8	40	23.1	44	15.8
อื่นๆ	1	1.0	9	5.2	10	3.6
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

กลุ่มตัวอย่างชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 57.2 ตามลำดับ) ที่เหลือเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 45.7 และร้อยละ 42.8 ตามลำดับ) ด้านอายุ ชาวประมงและผู้ปลูกพืชเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.6 และร้อยละ 49.1 ตามลำดับ) มีอายุระหว่าง 36-52 ปี รองลงมาคืออายุระหว่าง 19-35 ปี (ชาวประมงร้อยละ 36.2 และผู้ปลูกพืชร้อยละ 24.3) ด้านสถานภาพสมรส ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 82.9 และร้อยละ 68.2 ตามลำดับ) ด้านการนับถือศาสนาชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 72.4 และ 76.3 ตามลำดับ) ที่เหลือนับถือศาสนาพุทธ (ชาวประมงร้อยละ 27.6 และผู้ปลูกพืชร้อยละ 23.7) ด้านระดับการศึกษา ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาขั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 74.3 และ ร้อยละ 60.7 ตามลำดับ) รองลงมาคือระดับการศึกษาขั้นมัธยมศึกษา (ชาวประมง ร้อยละ 23.8 และผู้ปลูกพืช ร้อยละ 34.7) ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-8 คน (ร้อยละ 49.5) รองลงมาคือมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน (ร้อยละ 46.7) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน (ร้อยละ 53.8) รองลงมาคือมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-8 คน (ร้อยละ 43.9) ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดู ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดู 0-2 คน (ร้อยละ 55.2 และร้อยละ 54.3 ตามลำดับ) รองลงมาคือมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดู 3-5 คน (ชาวประมง ร้อยละ 44.8 และผู้ปลูกพืช ร้อยละ 41.6)

ชาวประมงมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักต่อเดือนและรายจ่ายต่อเดือนน้อยกว่าผู้ปลูกพืช โดยชาวประมงมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ยเดือนละ 5,669.52 บาทและรายจ่ายต่อเดือนเฉลี่ย 5,201.90 บาท ส่วนผู้ปลูกพืชมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ยเดือนละ 6,504.80 บาทและรายจ่ายต่อเดือนเฉลี่ย 5,484.72 บาท ด้านอาชีพเสริม ชาวประมงเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 44.8) มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพเสริม รองลงมา (ร้อยละ 32.4) มีอาชีพอื่นๆ เป็นอาชีพเสริม เช่น การแปรรูปอาหารทะเล เลี้ยงหอยแมลงภู่ ทำลอบจับปู ส่วนผู้ปลูกพืช (ร้อยละ 34.7) มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพเสริม รองลงมา (ร้อยละ 27.2) มีอาชีพค้าขายเป็นอาชีพเสริม ส่วนรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมต่อเดือน ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมต่อเดือน 0-3,750 บาท (ร้อยละ 91.4 และร้อยละ 82.7 ตามลำดับ) รองลงมาคือมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริม 3,751-7,500 บาท (ชาวประมงร้อยละ 6.7 และผู้ปลูกพืชร้อยละ 15.6) ด้านรายการค่าใช้จ่ายต่อเดือนของชาวประมงกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเรื่อง ภาระหนี้สิน (ร้อยละ 39.0) และ ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 34.3) ส่วนค่าใช้จ่ายต่อเดือนของผู้ปลูกพืช

คือ ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 45.7) และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารและเครื่องใช้ในครอบครัว (ร้อยละ 27.8) ซึ่งตลอดทั้งปี ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีรายได้น้อยเพียงพอ โดยมีรายได้น้อยพอใช้บางเดือนและไม่พอใช้ทุกเดือน (ร้อยละ 82.0) และร้อยละ 82.7 ตามลำดับ) ทำให้ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ต้องกู้เงิน (ร้อยละ 94.0 และร้อยละ 87.0 ตามลำดับ) โดยชาวประมงส่วนใหญ่กู้เงินมาเพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 84.9) ส่วนผู้ปลูกพืช กู้เงินมาเพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 53.2 และร้อยละ 28.3 ตามลำดับ) ชาวประมงและผู้ปลูกพืชที่เป็นหนี้ส่วนหนึ่ง มีความสามารถในการชำระหนี้เมื่อครบกำหนดชำระ (ร้อยละ 64.8 และร้อยละ 60.1 ตามลำดับ) ขณะที่ชาวประมงและผู้ปลูกพืชที่เป็นหนี้บางส่วนไม่สามารถชำระหนี้เมื่อครบกำหนดชำระ (ร้อยละ 35.2 และร้อยละ 39.9 ตามลำดับ)

ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพสืบทอดจากบรรพบุรุษ (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 58.4 ตามลำดับ) และส่วนหนึ่งไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น (ชาวประมงร้อยละ 37.1 และผู้ปลูกพืชร้อยละ 23.7) ชาวประมงส่วนใหญ่ มีปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพไม่เพียงพอ 3 ด้าน คือ ด้านเงินทุน (ร้อยละ 91.4) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 88.6) และด้านปัจจัยหลัก(เรือประมง) (ร้อยละ 68.6) ส่วนด้านความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ชาวประมงส่วนใหญ่มีเพียงพอ (ร้อยละ 68.6) ขณะที่ผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ มีปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพไม่เพียงพอ 2 ด้าน คือ ด้านเงินทุน (ร้อยละ 79.8) และด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 66.5) ส่วนปัจจัยการผลิตที่ผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีเพียงพอ คือด้านปัจจัยหลัก(ที่ดินทำการเกษตร) และด้านความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 56.1 และร้อยละ 64.2 ตามลำดับ)

ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงาน ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงาน 0-2 คน (ร้อยละ 83.8 และร้อยละ 82.7 ตามลำดับ) ชาวประมงส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลักมากที่สุดในด้านค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 47.6 และร้อยละ 41.9 ตามลำดับ) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลักมากที่สุดในด้านค่าเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ และ ค่าจ้างแรงงาน (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 17.3 ตามลำดับ) โดยชาวประมงมีค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานน้อยกว่าผู้ปลูกพืชแต่มีค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันเชื้อเพลิงมากกว่าซึ่งเกิดจากกิจกรรมการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่แตกต่างกัน โดยชาวประมงส่วน

ใหญ่ใช้แรงงานของตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวในการนำเรือออกทำการประมงและวางเครื่องมือจับสัตว์น้ำ แต่จำเป็นต้องใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในการนำเรือไปยังแหล่งจับสัตว์น้ำที่ต้องการและนำเรือกลับเข้าสู่แหล่งจำหน่ายหรือชายฝั่ง ส่วนผู้ปลูกพืชต้องใช้แรงงานในการเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกพืช การใส่ปุ๋ยบำรุง การรดน้ำ การตัดแต่งกิ่งและการกำจัดวัชพืช ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิตและแทบไม่มีค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันเชื้อเพลิงเลย ยกเว้นกิจกรรมรดน้ำหรือขนส่งผลผลิต

ในด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพหลักพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมากกว่าครึ่งหนึ่งยังไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม (ร้อยละ 63.8 และร้อยละ 57.8 ตามลำดับ) ทำให้ไม่มีการร่วมมือด้านการผลิตและการตลาดมากนัก ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพหลักพบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของชาวประมงและผู้ปลูกพืชไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพหลัก (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 46.2 ตามลำดับ) โดยข้อมูลที่ชาวประมงต้องการทราบมากที่สุดในการประกอบอาชีพหลักได้แก่ ข้อมูลด้านราคาและระบบตลาดผลผลิต (ร้อยละ 41.9) รองลงมาข้อมูลด้านเทคโนโลยีการผลิต (ร้อยละ 30.5) ส่วนผู้ปลูกพืช ต้องการทราบข้อมูลด้านราคา และระบบตลาดผลผลิตมากที่สุด (ร้อยละ 42.8) รองลงมาข้อมูลด้านแหล่งเงินทุน (ร้อยละ 28.3) ด้านการจำหน่ายผลผลิตของชาวประมงพบว่า ส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง (ร้อยละ 40.0) และร้านค้าในชุมชน (ร้อยละ 39.0) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้กับร้านค้าในชุมชน (ร้อยละ 43.4) และกลุ่ม/สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพหลัก (ร้อยละ 28.9) ผลผลิตของทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ไม่มีการแปรรูปผลผลิตก่อนนำไปจำหน่าย (ร้อยละ 79.0 และร้อยละ 76.3 ตามลำดับ) ที่เหลือพบการแปรรูปผลผลิตก่อนนำไปจำหน่ายของชาวประมงในอาหารทะเลตากแห้งและการทำยางแผ่นดิบของผู้ปลูกพืช (ร้อยละ 21.0 และร้อยละ 23.7 ตามลำดับ) สำหรับปัญหาในการประกอบอาชีพหลักที่พบมากที่สุดของชาวประมงและผู้ปลูกพืชคือการขาดแคลนเงินทุน (ร้อยละ 60.0 และร้อยละ 59.0 ตามลำดับ)

2. สถานะเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

การศึกษาสถานะเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ผู้วิจัยได้จำแนกสถานะเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งระดับสถานะเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านเป็นระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

องค์ประกอบ สภาวะเศรษฐกิจ พอเพียง	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	X	S.D.	ระดับ	X	S.D.	ระดับ	X	S.D.	ระดับ
ความรู้ความเข้าใจ	10.92	3.240	สูง	9.65	3.777	ปานกลาง	10.13	3.628	สูง
ทัศนคติ	67.00	7.077	สูง	68.95	6.407	สูง	68.22	6.722	สูง
การปฏิบัติ	19.53	5.056	ปานกลาง	20.92	5.674	ปานกลาง	20.40	5.481	ปานกลาง
สภาวะเศรษฐกิจ พอเพียง	70.28	9.723	สูง	69.56	10.612	สูง	69.83	10.274	สูง

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละและระดับองค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ความเข้าใจ
ทัศนคติและการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ระดับองค์ประกอบสถานะ เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง							
ต่ำ (0.00-5.00)	6	5.7	23	13.3	29	10.4	
ปานกลาง (5.01-10.00)	26	24.8	68	39.3	94	33.8	
สูง (10.01-15.00)	73	69.5	82	47.4	155	55.8	
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0	
ทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง							
ต่ำ (16.00-37.33)	0	0.0	0	0.0	0	0.0	
ปานกลาง (37.34-58.66)	12	11.4	3	1.7	15	5.4	
สูง (58.67-80.00)	93	88.6	170	98.3	263	94.6	
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0	
การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง							
ต่ำ (0.00-12.00)	11	10.5	8	4.6	19	6.8	
ปานกลาง (12.01-24.00)	83	79.0	121	70.0	204	73.4	
สูง (24.01-36.00)	11	10.5	44	25.4	55	19.8	
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0	
สถานะเศรษฐกิจพอเพียง							
ต่ำ (0.00-33.33)	0	0.0	0	0.0	0	0.0	
ปานกลาง (33.34-66.66)	35	33.3	65	37.6	100	36.0	
สูง (66.67-100.00)	70	66.7	108	62.4	178	64.0	
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0	

2.1 ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.13 (S.D.=3.628) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่า ชาวประมงมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.92, S.D. =3.24 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.65, S.D.=3.78 ตามลำดับ) โดยชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูงและระดับปานกลางตามลำดับ ผลการศึกษายังพบว่า ชาวประมงที่มีความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูงมีส่วนมากกว่าผู้ปลูกพืชในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 69.5 และร้อยละ 47.4 ตามลำดับ) แต่ผู้ปลูกพืชที่มีความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางมีส่วนมากกว่าชาวประมงในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 39.3 และร้อยละ 24.8) ซึ่งประเด็นที่ชาวประมงเข้าใจถูกต้องมากที่สุดคือการกู้เงินมาซื้อหาทรัพย์สิน เช่น บ้าน รถยนต์ เพื่อให้ทัดเทียมกับเพื่อนบ้านไม่ใช่แนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประเด็นที่ชาวประมงเข้าใจไม่ถูกต้องหรือไม่ทราบมากที่สุดคือการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันจัดตั้งสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือกันสอดคล้องกับทฤษฎีใหม่ ในขณะที่ผู้ปลูกพืชเข้าใจถูกต้องมากที่สุดในประเด็นที่ว่า การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงการใช้จ่ายอย่างประหยัดตามฐานะของตน ไม่ฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว ส่วนประเด็นที่ผู้ปลูกพืชเข้าใจไม่ถูกต้องหรือไม่ทราบมากที่สุดคือ การซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้คือการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (รายละเอียดในตารางที่ 3, ตารางที่ 4 และตารางผนวกที่ ข1)

2.2 ทักษะคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยทักษะคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 68.22 (S.D.=6.722) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงมีค่าเฉลี่ยทักษะคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 67.00, S.D.=7.077 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 68.95, S.D.= 6.407 ตามลำดับ) แต่ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีค่าเฉลี่ยทักษะคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูงทั้ง 2 กลุ่ม ผลการศึกษายังพบว่า ชาวประมงที่มีค่าเฉลี่ยทักษะคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูงมีส่วนน้อยกว่าผู้ปลูกพืชในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 88.6 และ ร้อยละ 98.3) ซึ่งชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกเรื่อง ชาวประมงมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดในเรื่องการออมเงินที่หามาได้จะช่วยให้มีเงินเก็บและมีความมั่นคงของ

ชีวิตในอนาคต และเรื่องการออมไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่วนผู้ปลูกพืชมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดในเรื่องการช่วยเหลือในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันช่วยให้เกิดความเข้มแข็งและรักใคร่สามัคคีกัน (รายละเอียดดังตารางที่ 3, ตารางที่ 4 และตารางผนวกที่ ข2)

2.3 การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.40 (S.D.=5.481) เมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.53, S.D.=5.056 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.92, S.D.= 5.674 ตามลำดับ) แต่ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางทั้ง 2 กลุ่ม ผลการศึกษายังพบว่า ชาวประมงที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูงมีสัดส่วนน้อยกว่าผู้ปลูกพืชในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 10.5 และร้อยละ 25.4 ตามลำดับ) แต่ชาวประมงที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลางมีสัดส่วนมากกว่า ผู้ปลูกพืชในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 79.0 และ ร้อยละ 70.0) การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ เรื่องการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ส่วนเรื่อง ที่ชาวประมงและผู้ปลูกพืชปฏิบัติได้น้อยที่สุดคือเรื่อง การจัดตั้งสหกรณ์และบริการร้านสหกรณ์ แก่สมาชิก (รายละเอียดดังตารางที่ 3, ตารางที่ 4 และตารางผนวกที่ ข 3)

2.4 สภาวะเศรษฐกิจพอเพียง

จากการประเมินค่าเฉลี่ยสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรพบว่าอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 69.83 (S.D.=10.274) โดยชาวประมงมีค่าเฉลี่ยสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 70.28, S.D.=9.728 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 69.56, S.D.=10.612) แต่ทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีค่าเฉลี่ยสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูงทั้ง 2 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงที่มีสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูงมีสัดส่วนมากกว่าผู้ปลูกพืชในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 66.7 และร้อยละ 62.4) แต่ผู้ปลูกพืชที่มีสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลางมีสัดส่วนมากกว่าชาวประมงในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 37.6 และร้อยละ 33.3) รายละเอียดในตาราง ที่ 3 และตารางที่ 4

3. การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ ด้านสิ่งของและด้านข้อมูลข่าวสาร แบ่งระดับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 3 ระดับ คือระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ผลการศึกษาดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

องค์ประกอบการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	X	S.D.	ระดับ	X	S.D.	ระดับ	X	S.D.	ระดับ
ด้านอารมณ์	3.25	1.081	สูง	3.00	1.385	สูง	3.09	1.282	สูง
ด้านสิ่งของ	2.48	1.194	ปานกลาง	2.27	1.541	ปานกลาง	2.35	1.421	ปานกลาง
ด้านข้อมูลข่าวสาร	2.70	1.186	สูง	2.44	1.143	ปานกลาง	2.54	1.164	ปานกลาง
การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	8.54	2.546	สูง	8.21	3.002	สูง	8.33	2.839	สูง

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละและระดับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านอารมณ์ ด้านสิ่งของและด้านข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ระดับการสนับสนุน ทางสังคมตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านอารมณ์						
ต่ำ	11	10.5	32	18.5	43	15.5
ปานกลาง	6	5.7	6	3.5	12	4.3
สูง	88	83.8	135	78.0	223	80.2
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
ด้านสิ่งของ						
ต่ำ	20	19.1	57	33.0	77	27.7
ปานกลาง	29	27.6	31	17.9	60	21.6
สูง	56	53.3	85	49.1	141	50.7
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
ด้านข้อมูลข่าวสาร						
ต่ำ	18	17.1	39	22.5	57	20.5
ปานกลาง	16	15.2	38	22.0	54	19.4
สูง	71	67.7	96	55.5	167	60.1
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม						
ต่ำ	8	7.6	33	19.1	41	14.8
ปานกลาง	27	25.7	32	18.5	59	21.2
สูง	70	66.7	108	62.4	178	64.0
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

3.1 การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์

ชาวประมงและผู้ปลูกพืชได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์อยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือชาวประมงมีค่าเฉลี่ยการได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์มากกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25, S.D.=1.081 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00, S.D.=1.385 ตามลำดับ) โดยชาวประมงส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ในระดับสูง (ร้อยละ 83.8) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ในระดับต่ำ (ร้อยละ 10.5) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 5.7) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ในระดับสูง (ร้อยละ 78.0) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ในระดับต่ำ (ร้อยละ 18.5) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 3.5) รายละเอียดดังตารางที่ 5 และตารางที่ 6

3.2 การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของ

ชาวประมงและผู้ปลูกพืชได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความแตกต่างกันคือชาวประมงมีค่าเฉลี่ย การได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของ มากกว่าผู้ปลูกพืช ((ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48, S.D.=1.194 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27, S.D.=1.541 ตามลำดับ) โดยชาวประมงส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของในระดับสูง (ร้อยละ 53.3) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของในระดับปานกลาง (ร้อยละ 27.6) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของในระดับต่ำ (ร้อยละ 19.1) ส่วนผู้ปลูกพืชเกือบครึ่งหนึ่งได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของในระดับสูง (ร้อยละ 49.1) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของในระดับต่ำ (ร้อยละ 33.0) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านสิ่งของในระดับปานกลาง (ร้อยละ 17.9) รายละเอียดดังตารางที่ 5 และตารางที่ 6

3.3 การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงข้อมูลข่าวสาร

ชาวประมงและผู้ปลูกพืชได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลางตามลำดับ โดยชาวประมงมีค่าเฉลี่ยการได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้ปลูกพืช ((ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70, S.D.=1.186 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44, S.D.=1.143 ตามลำดับ) ซึ่งชาวประมงได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารในระดับสูง (ร้อยละ 67.7) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารในระดับต่ำ (ร้อยละ 17.1) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง (ร้อยละ 15.2) ส่วนผู้ปลูกพืชได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารในระดับสูง (ร้อยละ 55.5) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารในระดับต่ำ (ร้อยละ 22.5) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง (ร้อยละ 22.0) รายละเอียดดังตารางที่ 5 และตารางที่ 6

3.4 การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม

ชาวประมงและผู้ปลูกพืชได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือชาวประมงมีค่าเฉลี่ยการได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมมากกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.54, S.D.=2.546 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.21, S.D.=3.002 ตามลำดับ) โดยชาวประมงส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมในระดับสูง (ร้อยละ 66.7) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 25.7) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมในระดับต่ำ (ร้อยละ 7.6) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมในระดับสูง (ร้อยละ 62.4) รองลงมาได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมในระดับต่ำ (ร้อยละ 19.1) ที่เหลือได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง (ร้อยละ 18.5) โดยเรื่องที่ชาวประมงได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือ เรื่องการได้รับความสบายใจเมื่อมีผู้รับฟังปัญหาหรือความทุกข์ (ร้อยละ 87.6) ส่วนเรื่องที่คุณปลูกพืชได้รับการสนับสนุนทางสังคม

ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือเรื่องการได้อ่าน ฟังหรือดูเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ (ร้อยละ 84.4) รายละเอียดดังตารางที่ 5 ตารางที่ 6 และตารางผนวกที่ ข4

4. คุณภาพชีวิตของเกษตรกร

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตระดับบุคคลประกอบด้วยสุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม และความพึงพอใจของการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นประโยชน์ทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลการศึกษาระดับองค์ประกอบคุณภาพชีวิตมีดังนี้

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและระดับองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

องค์ประกอบ คุณภาพชีวิต	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
สุขภาพกาย	12.50	3.823	ปานกลาง	14.59	2.895	สูง	13.80	3.425	สูง
สุขภาพจิต	18.64	2.664	สูง	18.68	2.597	สูง	18.66	2.618	สูง
การมีส่วนร่วมฯ	3.81	1.202	สูง	4.05	1.030	สูง	3.96	1.102	สูง
ความพึงพอใจ	41.30	5.778	ปานกลาง	44.73	6.076	สูง	43.44	6.183	สูง
คุณภาพชีวิต	72.06	10.453	สูง	76.54	8.514	สูง	74.85	9.528	สูง

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละและระดับสุขภาพกายของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ระดับสุขภาพกาย	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	4	3.8	2	1.2	6	2.2
ปานกลาง	58	55.2	56	32.4	114	41.0
สูง	43	41.0	115	66.5	158	56.8
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

4.1 สุขภาพกาย

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายนั้น ประเมินจากเกณฑ์ชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัยและด้านรายได้ และแบ่งระดับของสุขภาพกายเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีสุขภาพกายอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.80, S.D.=3.425) เมื่อแยกตามอาชีพพบว่า ชาวประมงมีค่าเฉลี่ยสุขภาพกายน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.50, S.D.=3.823 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.59, S.D.=2.895 ตามลำดับ) โดยชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลางและระดับสูงตามลำดับ ชาวประมงส่วนใหญ่มีสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 55.2) รองลงมาสุขภาพกายอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 41.0) ที่เหลือมีสุขภาพกายอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 3.8) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีสุขภาพกายอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 66.5) รองลงมาสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 32.4) ที่เหลือมีสุขภาพกายอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 1.2) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า องค์ประกอบสุขภาพกายด้านสุขภาพอนามัยและด้านที่อยู่อาศัยของชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีความใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีสุขภาพดี มีน้ำดื่มเพียงพอต่อการบริโภค มีที่อยู่อาศัยแข็งแรง มั่นคง แต่ในเรื่องของรายได้พบว่าชาวประมงส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่เพียงพอต่อการออม การลงทุนเพิ่มเติม และกิจกรรมนันทนาการ แตกต่างจากผู้ปลูกพืชที่ส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอต่อกิจกรรมดังกล่าว (รายละเอียดดังตารางที่ 7 ตารางที่ 8 และตารางผนวกที่ ข5)

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละและระดับสุขภาพจิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ระดับสุขภาพจิต	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0	0.0	0	0.0	0	0.0
ปานกลาง	21	20.0	32	18.5	53	19.1
สูง	84	80.0	141	81.5	225	80.9
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

4.2 สุขภาพจิต

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตนั้น วัดจากเกณฑ์ชี้วัด 5 ด้านได้แก่ ด้านการใช้เวลาว่าง ด้านชีวิตครอบครัว ด้านการมีงานทำ ด้านความปลอดภัยและด้านการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งระดับของคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตเอาไว้ 3 ระดับ ได้แก่ระดับสูง ระดับปานกลางและระดับต่ำ ผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีสุขภาพจิตอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือ ชาวประมงมีค่าเฉลี่ยสุขภาพจิตน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.64, S.D.=2.664 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.68, S.D.=2.597 ตามลำดับ) โดยชาวประมงส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 80.0) ที่เหลือมีสุขภาพจิตอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 20.0) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 81.5) ที่เหลือมีสุขภาพจิตอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 18.5) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าองค์ประกอบสุขภาพจิตทุกด้านได้แก่ ด้านการใช้เวลาว่าง ด้านชีวิตครอบครัว ด้านการมีงานทำ ด้านความปลอดภัยและด้านการศึกษา ของชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ใกล้เคียงกันคือ ส่วนใหญ่มีเวลาว่างในการพักผ่อนและประกอบอาชีพเสริมรายได้ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว มีความมั่นคงในอาชีพและภาคภูมิใจในงานที่ทำ มีความรู้สึกลดภัยในชุมชน มีการรับรู้ข่าวสารเป็นประจำและมีโอกาสได้รับการเพิ่มพูนความรู้ตามต้องการ (รายละเอียดดังตารางที่ 9 และตารางผนวกที่ ข6)

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละและระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ระดับการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาสถานะแวดล้อม ทางเศรษฐกิจและสังคม	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	8	7.6	3	1.7	11	4.0
ปานกลาง	29	27.6	41	23.7	70	25.2
สูง	68	64.8	129	74.6	197	70.8
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

4.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ชี้วัดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมจากด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น และแบ่งระดับของคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ไว้ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลางและระดับต่ำ ผลการศึกษาพบว่าทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือชาวประมงมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81, S.D.=1.202 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05, S.D.=1.030 ตามลำดับ) โดยชาวประมงส่วนใหญ่มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 64.8) รองลงมามีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 27.6) ที่เหลือมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 7.6) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 74.6) รองลงมามีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 23.7) ที่เหลือมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำ (ร้อยละ 1.7) รายละเอียดดังตารางที่ 10 และตารางผนวกที่ ข7

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละและระดับความพึงพอใจของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ระดับความพึงพอใจ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร(n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0	0.0	0	0.0	0	0.0
ปานกลาง	30	28.6	22	12.7	52	18.7
สูง	75	71.4	151	87.3	226	81.3
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0

4.4 ความพึงพอใจของชาวประมงและผู้ปลูกพืช

ผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจของชาวประมงและผู้ปลูกพืชจากการได้รับการตอบสนองทางร่างกายและจิตใจ โดยแบ่งความพึงพอใจออกเป็น 3 ระดับ คือระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ผลการศึกษาพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางและระดับสูงตามลำดับ ซึ่งชาวประมงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 41.30, S.D.=5.778 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.73, S.D.=6.076 ตามลำดับ) โดยชาวประมงส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 71.4) ที่เหลือมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ร้อยละ 28.6) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 87.3) ที่เหลือมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ร้อยละ 12.7) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีความพึงพอใจทางสุขภาพกาย สุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมฯ ในขั้นปานกลางและขั้นมาก แต่มีสัดส่วนต่างกันเล็กน้อย โดยชาวประมงส่วนใหญ่มีสัดส่วนความพึงพอใจในเรื่องต่างๆทางสุขภาพกาย สุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมฯ น้อยกว่าผู้ปลูกพืชเกือบทุกเรื่อง (รายละเอียดดังตารางที่ 11 และตารางผนวกที่ ข8)

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละและระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ระดับคุณภาพชีวิต	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0	0.0	0	0.0	0	0.0
ปานกลาง	29	27.6	21	12.1	50	18.0
สูง	76	72.4	152	87.9	228	82.0
รวม	105	100.0	173	100.0	278	100.0
(ค่าเฉลี่ย, S.D.)	(72.06, 10.453)		(76.54, 8.514)		(74.85, 9.528)	

4.5 คุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเกิดจากการมีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี การมีส่วนร่วมในการพัฒนา สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมและความพึงพอใจ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งคุณภาพชีวิตเป็น 3 ระดับ คือระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง ผลการศึกษาพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือชาวประมงมีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.06, S.D.=10.453 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.54, S.D.=8.514) โดยชาวประมงส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 72.4) ที่เหลือมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง(ร้อยละ 27.6) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 87.9) ที่เหลือมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 12.1) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 11

5. การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานทางสถิติไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรที่มีอาชีพแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 เกษตรกรที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 เกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 อาชีพ สถานะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานด้วยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอาชีพ สถานะเศรษฐกิจพอเพียงและสถานะการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยใช้สถิติวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis หรือ MCA) ผลการวิเคราะห์จำแนกหมู่ ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) หรือทราบนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีปฏิกิริยาต่อกันและผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน(ANOVA)ของคุณภาพชีวิตเกษตรกรจำแนกตามอาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าค่า p น้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 และสมมติฐานที่ 3 แสดงว่าเกษตรกรที่มีอาชีพแตกต่างกันและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของคุณภาพชีวิตเกษตรกรจำแนกตามสถานะเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ค่า p มากกว่า .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 แสดงว่า เกษตรกรที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน (การวิเคราะห์ความแปรปรวน: ANOVAแสดงในตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Source of variation	SS	DF	MS	F	p
ผลหลัก	2989.649	4	747.412	9.209	.000**
อาชีพ	1314.510	1	1314.510	16.197	.000**
สภาวะเศรษฐกิจพอเพียง	207.636	1	207.636	2.558	.111
การสนับสนุนทางสังคมฯ	1467.502	2	733.751	9.041	.000**
ค่าที่อธิบายได้	2989.649	4	747.412	9.209	.000**
ค่าที่อธิบายไม่ได้	22156.392	273	81.159		
ค่ารวม	25146.041	277	90.780		

* ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์จำแนกพหุความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและ การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
ค่าเฉลี่ยรวมคุณภาพชีวิต (Grand Mean) = 74.8471

ตัวแปรอิสระและกลุ่มย่อย	จำนวน ตัวอย่าง	คะแนนคุณภาพชีวิตก่อนปรับ		คะแนนคุณภาพชีวิตหลัง ปรับตัวแปรอิสระอื่นๆ	
		ค่าเฉลี่ย	Eta ²	ค่าเฉลี่ย	Beta ²
อาชีพ			.052		.055
ชาวประมง	105	72.06		71.99	
ผู้ปลูกพืช	173	76.54		76.58	
สภาวะเศรษฐกิจพอเพียง			.007		.005
ระดับปานกลาง	100	73.82		73.95	
ระดับสูง	178	75.42		75.35	
การสนับสนุนทางสังคมฯ			.062		.059
ระดับต่ำ	41	73.38		72.79	
ระดับปานกลาง	59	70.82		71.18	
ระดับสูง	178	76.52		76.54	

ค่า R = .345 R² = .119

การทดสอบสมมติฐานที่ 4 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การจำแนกพหุ (ตารางที่ 14) พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวร่วมกัน คือ อาชีพ สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 11.9 (R² = .119) และเมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวโดยควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ แล้ว พบว่า การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด (Beta² = .059) รองลงมาได้แก่อาชีพและสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง (Beta² = .055 และ Beta² = .005 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาระดับคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้ปลูกพืชและชาวประมงก่อนปรับตัวแปรอิสระอื่นๆ พบว่าผู้ปลูกพืชมีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตสูงกว่าชาวประมง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.54 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.06 ตามลำดับ) หลังจากควบคุมตัวแปรสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ระดับคะแนนคุณภาพชีวิตของผู้ปลูกพืช

ยังคงสูงกว่าชาวประมง(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.58 และค่าเฉลี่ย 71.99 ตามลำดับ) จึงสามารถสรุปได้ว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต (ร้อยละ 5.5, $Beta^2 = .055$) ซึ่งเกษตรกรที่มีอาชีพปลูกพืชมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีอาชีพประมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรพบว่า ก่อนปรับตัวแปรอิสระอื่นๆ ปัจจัยสถานะเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยเกษตรกรที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูงจะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.42 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 73.82 ตามลำดับ) หลังจากควบคุมตัวแปรอิสระอาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วพบว่า สถานะเศรษฐกิจพอเพียงยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรเช่นเดิม โดยเกษตรกรที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูงยังคงมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.35 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 73.95 ตามลำดับ) จึงสรุปได้ว่าปัจจัยสถานะเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร กล่าวคือเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้นไปจะมีคุณภาพชีวิตสูงขึ้นแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Beta^2 = .005$)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตพบว่า ก่อนปรับตัวแปรอิสระอื่นๆ ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยเกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูงจะมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับต่ำและระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.52, ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 73.38 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 70.82 ตามลำดับ) หลังจากควบคุมตัวแปรอิสระอาชีพและสถานะเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว พบว่า การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรเช่นเดิม โดยเกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูงยังคงมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับต่ำและระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.54, ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.29 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 71.18 ตามลำดับ) ซึ่งเกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับต่ำจะมีคะแนนคุณภาพชีวิตลดลงเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระ

อาชีพและสถานะเศรษฐกิจพอเพียง แต่เกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูงและระดับปานกลางจะมีคะแนนคุณภาพชีวิตสูงขึ้นเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอาชีพและสถานะเศรษฐกิจพอเพียง จึงสรุปได้ว่าปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Beta^2 = .059$)

ผลการศึกษาที่ได้ทำให้สามารถตอบสมมติฐานที่ 4 ว่า อาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร แต่สถานะเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำนายคุณภาพชีวิตได้ร้อยละ 11.9 ($R^2 = .119$)

ข้อวิจารณ์

ข้อวิจารณ์ของผลการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายใต้สถานะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนิง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง มีดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

1) เนื่องจากเกษตรกรต้องใช้แรงงานมากในการประกอบอาชีพ ซึ่งผู้ชายจะมีความอดทนในการทำงานหนักมากกว่าผู้หญิง เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่จึงเป็นเพศชาย และมีระดับการศึกษาไม่สูงนักคือระดับการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นประถมศึกษา เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้เรียนต่อ ส่วนจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ค่อนข้างมากประมาณ 4-5 คนอาจเกิดจากความต้องการแรงงานในการประกอบอาชีพ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม ซึ่งชาวมุสลิมที่มีความเคร่งครัดทางศาสนา จะไม่มีการคุมกำเนิด สำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีการกู้เงินเพราะเกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน ในช่วงที่ไม่สามารถออกเรือหรือเก็บเกี่ยวพืชผลที่ปลูกไว้ ก็จะขาดรายได้ ทำให้ต้องกู้เงินมาใช้จ่าย

2) หลังจากเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติสึนามิ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวประมงส่วนใหญ่มีปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพหลักไม่เพียงพอ โดยส่วนใหญ่ขาดแคลนเรือ เครื่องมือเครื่องใช้และเงินทุน ส่วนผู้ปลูกพืชก็มีความขาดแคลนที่ดินและเงินทุน เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มจึงประสบกับความยากลำบากในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะชาวประมงมีต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนทั้งหมด (กรมประมง, 2549) ในช่วงฤดูมรสุมหรือช่วงที่น้ำมันมีราคาแพง ชาวประมงบางส่วนต้องงดออกเรือเพราะไม่คุ้มค่า ชาวประมงจึงมีการว่างงานในบางช่วง ซึ่งหากไม่มีการประกอบอาชีพเสริมในช่วงที่ไม่สามารถออกเรือได้ก็จะขาดรายได้ที่นำมาเลี้ยงดูครอบครัว แตกต่างจากผู้ปลูกพืชซึ่งมีงานทำเกือบตลอดปี สอดคล้องกับการศึกษาของโสภณชัชและคณะ(2548) ซึ่งพบว่าผู้ปลูกพืชในตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง มีงานทำเกือบตลอดปี ส่วนชาวประมงจะมีงานเพียงบางช่วง และแม่บ้านชาวประมงจะว่างงานตลอดปี จึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวประมงต่ำกว่าผู้ปลูกพืช

ความรู้ความเข้าใจ ทักษะและการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสภาวะเศรษฐกิจพอเพียง

3) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง แสดงว่าเกษตรกรรับรู้และเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในเกณฑ์ดี และเมื่อพิจารณาแยกตามอาชีพ พบว่ามีความแตกต่างกันคือ ชาวประมงมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ผู้ปลูกพืชมีความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง โดยทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ทราบว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และรู้หลักการกว้างๆ ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าหมายถึงการประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ใช่จ่ายหรือทำอะไรเกินตัว แต่มีชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนหนึ่งไม่ทราบหรือมีความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีใหม่ซึ่งเป็นตัวอย่างการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ถูกต้อง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ทราบหรือไม่เข้าใจทฤษฎีใหม่อย่างถ่องแท้ ดังนั้นชาวประมงและผู้ปลูกพืชควรได้รับการสนับสนุนให้มีความเข้าใจและมีความสามารถในการนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และอาชีพของตน

4) เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ซึ่งจากข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับความคิดเห็น ความเชื่อทางศาสนา และการดำเนินชีวิตประจำวันของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงไม่ยากที่จะส่งเสริมให้

ชาวประมงและผู้ปลูกพืชนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

5) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดจากการประสบภัยธรรมชาติพิบัติสึนามิ เพราะพบว่าชาวประมง ซึ่งส่วนใหญ่ประสบภัยธรรมชาติพิบัติสึนามิต้องอาศัยอยู่ในบ้านที่ราชการหรือหน่วยงานสร้างให้ มีบริเวณพื้นที่รอบบ้านน้อยประกอบด้วยเป็นที่ดินที่รับพื้นที่ใหม่ ดินมีสภาพแข็ง ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ จึงปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้น้อยกว่าผู้ปลูกพืช เช่น ในเรื่อง การปลูกพืชสวนครัวเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ส่วนการที่เกษตรกรทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีการรวมกลุ่มจัดตั้งสหกรณ์น้อย อาจเกิดจากเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม และยังมีลักษณะโครงสร้างพื้นฐานทางประชากรที่แตกต่างกัน อาจเป็นเหตุให้มีกิจกรรมและการร่วมมือกันไม่มากคือมีทั้งชาวพุทธและมุสลิมอยู่ร่วมกัน ประชากรมีทั้งผู้ที่มิถุนิมลำนานาในพื้นที่และผู้ที่อยู่พหุมาจากที่อื่นซึ่งผู้ที่อพยพมาอาจถูกคนในพื้นที่มองว่าเข้ามาแย่งชิงทรัพยากรในชุมชน

6) การที่เกษตรกรมีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง เพราะเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจสาระสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี และมีทัศนคติเชิงบวกต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเห็นว่าเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างมั่นคงและยั่งยืนที่จะช่วยให้พึ่งตนเองได้มากขึ้น ซึ่งไม่ขัดต่อความเชื่อทางศาสนาและวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเอง อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรยังอยู่ในระดับปานกลาง แม้เกษตรกรจะมีการใช้จ่ายอย่างประหยัดหรือลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย การใช้แรงงานในครอบครัวทดแทนการจ้างแรงงาน การประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม แต่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องปัจจัยการผลิตตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 และยังไม่สามารถรวมกลุ่มช่วยเหลือกันในชุมชนทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 อย่างเต็มที่ รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกตพบว่ายังไม่มีการสร้างเครือข่ายส่งเสริมอาชีพตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3

การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7) ชาวประมงได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้านคือ ด้านอารมณ์ ด้านสิ่งของและด้านข้อมูลข่าวสารสูงกว่าผู้ปลูกพืช ซึ่งอาจเกิดจากชาวประมงส่วนใหญ่เป็นผู้ประสบภัยธรรมชาติพิบัติสึนามิและเป็นเป้าหมายหลักในการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน ได้รับมอบเงินและสิ่งของชดเชยความเสียหายและฟื้นฟูอาชีพ เช่น เรือและเครื่องมือ

ทำประมง ได้รับการช่วยเหลือด้านกำลังใจจากการพูดคุยซักถาม แสดงความเห็นใจต่อผู้สูญเสีย จึงทำให้ชาวประมงได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้านและในภาพรวมสูงกว่าผู้ปลูกพืช

คุณภาพชีวิตของเกษตรกร

8) เกษตรกรทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชต่างมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง เพราะคุณภาพชีวิตเกิดจากความพึงพอใจจากการได้รับการตอบสนองความต้องการ โดยเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ส่วนใหญ่มีการปรับตัว เช่น ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้เวลาว่างในการประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การทอหมวกไหมพรม รับจ้างต่อเรือ จึงทำให้มีความสามารถในการจัดหาปัจจัยที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิต และการที่เกษตรกรอยู่ในชุมชนที่มีความปลอดภัย อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีปัญหามลภาวะและปัญหาอาชญากรรม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว สามารถปรึกษาหารือและระบายความคับข้องใจต่างๆ กับเพื่อนบ้านได้ มีความพึงพอใจต่อทรัพย์สินที่หามาได้และได้ใช้ความสามารถของตนเองในการทำงาน จึงเป็นผลให้มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง

9) ชาวประมงมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าผู้ปลูกพืช เพราะชาวประมงมีองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน คือ สุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมและความพึงพอใจต่ำกว่าผู้ปลูกพืช ในด้านสุขภาพกายชาวประมงส่วนใหญ่เป็นผู้ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ หลายคนยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติเพราะมีอาการบาดเจ็บ หลายครอบครัวที่อยู่อาศัยเดิมถูกทำลาย ต้องอยู่ในบ้านที่ทางราชการสร้างให้ ซึ่งมีพื้นที่น้อยและแออัดคับแคบ ไม่เพียงพอกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวหรือขาดเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การเลี้ยงดูครอบครัว และการลงทุนเพิ่มเติม ซึ่งผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอทั้ง 3 ด้าน นอกจากนี้ชาวประมงบางส่วนยังคงหวาดกลัวต่อเหตุการณ์ธรณีพิบัติสึนามิ และเครียดจากการว่างงานในบางช่วงซึ่งมีผลต่อสุขภาพจิต และความพึงพอใจ จึงทำให้คุณภาพชีวิตของชาวประมงต่ำกว่าผู้ปลูกพืช

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

10) จากการศึกษาพบว่า อาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต โดยเกษตรกรที่มีอาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง การประกอบอาชีพสามารถทำได้ตลอดทั้งปี และไม่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ธรรมชาติพิบัติสึนามิมากนัก นอกจากนี้อาชีพผู้ปลูกพืชยังมีรายได้สูงกว่าชาวประมง ผู้ปลูกพืชจึงสามารถจัดหาสิ่งของต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการได้มากกว่า แตกต่างจากชาวประมงที่บ้านเรือนเสียหาย สูญเสียทรัพย์สินและเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ถึงแม้จะได้รับการชดเชยแต่ก็ยังไม่เพียงพอและไม่มียานทำตลอดปี ทำให้ไม่มีรายได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสกล (2546) ที่พบว่าประชาชนที่มีรายได้พอเพียงแตกต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

11) เกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากจะมีความรู้ มีหลักในการดำเนินชีวิต โดยการพึ่งพาตนเอง และมีความสามารถในการจัดหาปัจจัยสนองตอบความต้องการทางร่างกายและจิตใจได้มากกว่าเกษตรกรที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงน้อย การที่ได้รับการตอบสนองความต้องการจะทำให้เกิดสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีและจะนำไปสู่ความมีคุณภาพชีวิตซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของอัจฉรา(2548) ที่อธิบายว่าตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตของบุคคลคือการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

12) ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่มีสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน แสดงว่าสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ซึ่งอาจเกิดจากค่าเฉลี่ยสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเกษตรกรไม่แตกต่างกันมาก กล่าวคือเกษตรกรทั้งผู้ปลูกพืชและชาวประมงส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมซึ่งค่อนข้างเคร่งครัดในศาสนา มีหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตค่อนข้างใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงยอมรับและเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่าย และมีความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คล้ายคลึง มีเพียงการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากเศรษฐกิจพอเพียง และผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งกลุ่มเกษตรกรตามสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงได้เพียง ระดับปานกลางและระดับสูงใน โดยเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตแตกต่างกันน้อย จึงทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์เห็นความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบของค์ประกอบคุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและศึกษาความสัมพันธ์ของอาชีพ สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ เกษตรกรซึ่งเป็นชาวประมงและผู้ปลูกพืช ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประมงชัยภูมิพิบัติสึนามิ ตำบลกำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง จำนวน 278 คน แบ่งเป็นชาวประมงจำนวน 105 คน และผู้ปลูกพืชจำนวน 173 คน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการศึกษา ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือตามวิธีของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.910

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อพรรณาข้อมูลทั่วไป ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้ Multiple Classification Analysis (MCA) สำหรับผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 57.2 ตามลำดับ) เกือบครึ่งหนึ่งมีอายุระหว่าง 36-52 ปี (ชาวประมงร้อยละ 48.6 และผู้ปลูกพืชร้อยละ 49.1) ด้านระดับการศึกษา ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 74.3 และร้อยละ 60.7 ตามลำดับ) และนับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก (ชาวประมงร้อยละ 72.4 และผู้ปลูกพืชร้อยละ 76.3) ด้านสถานภาพสมรสพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่สมรสแล้ว (ร้อยละ 82.9 และร้อยละ 68.2 ตามลำดับ) โดยชาวประมง เกือบครึ่งหนึ่งมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-8 คน (ร้อยละ 49.5) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มี

จำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน (ร้อยละ 53.8) ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดู 0-2 คน (ร้อยละ 55.2 และร้อยละ 54.3 ตามลำดับ)

สภาพทางเศรษฐกิจของชาวประมงและผู้ปลูกพืชพบว่า ชาวประมงมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักต่อเดือน รายได้จากอาชีพเสริมต่อเดือนและรายจ่ายต่อเดือนน้อยกว่าผู้ปลูกพืช โดยชาวประมงมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ยต่อเดือน 5,669.52 บาทน้อยกว่าผู้ปลูกพืชซึ่งมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ยต่อเดือน 6,504.80 บาท ส่วนอาชีพเสริม ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพเสริมมากกว่าอาชีพเสริมอื่นๆ (ร้อยละ 44.8 และร้อยละ 34.7 ตามลำดับ) ซึ่งชาวประมงมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมต่อเดือนเฉลี่ย 1,576.67 บาทน้อยกว่าผู้ปลูกพืชซึ่งมีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมต่อเดือนเฉลี่ย 2,266.76 บาท ด้านรายจ่ายต่อเดือนก็พบในทำนองเดียวกัน คือชาวประมงมีรายจ่ายต่อเดือนเฉลี่ยเดือนละ 5,201.90 บาทน้อยกว่าผู้ปลูกพืชที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 5,484.72 บาท ด้านรายการค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดต่อเดือนของชาวประมงและผู้ปลูกพืชแตกต่างกัน คือชาวประมงมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาระหนี้สิน (ร้อยละ 39.0) ส่วนรายการค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดต่อเดือนของผู้ปลูกพืชคือค่าใช้จ่ายในครอบครัว (ร้อยละ 45.7) ด้านความเพียงพอของรายได้ต่อเดือนพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอตลอดปี โดยมีรายได้พอใช้บางเดือนและไม่พอใช้ทุกเดือน (ร้อยละ 82.0) และร้อยละ 82.7 ตามลำดับ) ทำให้ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีการกู้เงิน (ร้อยละ 94.0 และร้อยละ 87.0 ตามลำดับ) แต่ก็ยังมีความสามารถในการชำระหนี้เมื่อครบกำหนดชำระ ซึ่งพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ มีความสามารถในการชำระหนี้เมื่อครบกำหนดชำระ(ร้อยละ 64.8 และร้อยละ 60.1 ตามลำดับ)

ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพสืบทอดจากบรรพบุรุษ (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 58.4 ตามลำดับ) ด้านปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพหลักของเกษตรกรพบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ มีปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพไม่เพียงพอ 3 ด้าน คือด้านเงินทุน (ร้อยละ 91.4) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 88.6) และด้านปัจจัยหลัก (เรือประมง) (ร้อยละ 68.6) โดยปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพหลักที่มีเพียงพอคือด้านความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 68.6) ขณะที่ผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ มีปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพไม่เพียงพอ 2 ด้าน คือด้านเงินทุน (ร้อยละ 79.8) และด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 66.5) ส่วนปัจจัยการผลิตที่ผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีเพียงพอคือด้านปัจจัยหลัก(ที่ดินทำการเกษตร) และด้านความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 56.1 และร้อยละ 64.2 ตามลำดับ)

ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงาน ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงาน 0-2 คน (ร้อยละ 83.8 และร้อยละ 82.7 ตามลำดับ) ชาวประมงส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลักมากที่สุดในด้านค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่าเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 47.6 และร้อยละ 41.9 ตามลำดับ) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลักที่สุดในด้านค่าเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ และ ค่าจ้างแรงงาน (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 17.3 ตามลำดับ) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพหลักพบว่า ทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชมากกว่าครึ่งยังไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม (ร้อยละ 63.8 และร้อยละ 57.8 ตามลำดับ) ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพหลักพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของ ชาวประมงและผู้ปลูกพืชไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพหลัก (ร้อยละ 54.3 และร้อยละ 46.2 ตามลำดับ) โดยข้อมูลที่ชาวประมงและผู้ปลูกพืชต้องการทราบมากที่สุดในการประกอบอาชีพหลักได้แก่ ข้อมูลด้านราคาและระบบตลาดผลผลิต(ร้อยละ 41.9 และร้อยละ 42.8 ตามลำดับ) ด้านการจำหน่ายผลผลิตของชาวประมงพบว่า ส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลางและร้านค้าในชุมชน (ร้อยละ 79.0) ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้กับร้านค้าในชุมชนและกลุ่ม/สหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพหลัก (ร้อยละ 72.3) ผลผลิตของทั้งชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ไม่มีการแปรรูปผลผลิตก่อนนำไปจำหน่าย (ร้อยละ 79.0 และร้อยละ 76.3 ตามลำดับ) สำหรับปัญหาในการประกอบอาชีพหลักที่พบมากของชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่คือการขาดแคลนเงินทุน (ร้อยละ 60.0 และร้อยละ 59.0 ตามลำดับ)

สถานะเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 64.0) ค่าเฉลี่ยสถานะเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 69.83) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่า ชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีสถานะเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 66.7 และร้อยละ 62.4 ตามลำดับ) ค่าเฉลี่ยสถานะเศรษฐกิจพอเพียงของชาวประมงและผู้ปลูกพืชอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 70.28 และ 69.56 ตามลำดับ)

การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 64.0) ค่าเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 8.33) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.54 และ 8.21 ตามลำดับ) โดยชาวประมงได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25) ด้านสิ่งของอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48) และด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70) ส่วนผู้ปลูกพืชได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอารมณ์อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00) ด้านสิ่งของอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21) และด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44)

คุณภาพชีวิตของชาวประมงและผู้ปลูกพืช

เกษตรกรส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 82.0) ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 74.85) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 72.4 และร้อยละ 87.9 ตามลำดับ) ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของชาวประมงและผู้ปลูกพืชอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือชาวประมงมีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (เท่ากับ 72.06 และ 76.54 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามองค์ประกอบด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมและความพึงพอใจพบว่า

สุขภาพกาย

เกษตรกรส่วนใหญ่มีสุขภาพกายอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 56.8) ค่าเฉลี่ยสุขภาพกายของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 13.80) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.2) มีสุขภาพกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.5) มีสุขภาพกายอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยสุขภาพกายของชาวประมงอยู่ในระดับปานกลาง (เท่ากับ 12.50) และน้อยกว่าผู้ปลูกพืชซึ่งมีค่าเฉลี่ยสุขภาพกายอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 14.59)

สุขภาพจิต

เกษตรกรส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 80.9) ค่าเฉลี่ยสุขภาพจิตของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 18.66) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 80.0 และร้อยละ 81.5 ตามลำดับ) ค่าเฉลี่ยสุขภาพจิตของชาวประมงและผู้ปลูกพืชอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือชาวประมงมีค่าเฉลี่ยสุขภาพจิตน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (เท่ากับ 18.64 และ 18.68 ตามลำดับ)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรส่วนใหญ่มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 70.8) ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 3.96) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 64.8 และร้อยละ 74.6 ตามลำดับ) ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงและผู้ปลูกพืชอยู่ในระดับสูง แต่มีความแตกต่างกันคือ ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงน้อยกว่าผู้ปลูกพืช (เท่ากับ 3.81 และ 4.05 ตามลำดับ)

ความพึงพอใจ

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 81.3) ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 43.44) และเมื่อแยกตามอาชีพพบว่าชาวประมงและผู้ปลูกพืชส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 71.4 และร้อยละ 87.3 ตามลำดับ) ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของชาวประมงอยู่ในระดับปานกลาง (เท่ากับ 41.30) และน้อยกว่าผู้ปลูกพืชซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง (เท่ากับ 44.73)

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 เกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ที่มีสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 เกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ที่มีการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีสภาวะการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 อาชีพ สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ ตำบลกำแพงนง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

ผลการศึกษาพบว่า สภาวะเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ส่วนอาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์จำแนกพบพบว่าอาชีพและการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตคิดเป็นร้อยละ 11.9 ($R^2 = .119$)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในบางประเด็น ดังนี้

1) จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูงในเรื่องที่เป็นปัจเจกบุคคล ช่วยให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น เช่น เรื่องของการประหยัดและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น แต่เรื่องของการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามหลักทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ยังมีอยู่ไม่มากนัก จะเห็นได้จากการจัดตั้งสหกรณ์ช่วยเหลือกันในกลุ่มอาชีพเดียวกันมีน้อย อันอาจทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบทางการตลาดจากพ่อค้าคนกลางได้ ดังนั้น หากมีการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับอาชีพของเกษตรกรแต่ละกลุ่มให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มตามหลักทฤษฎีใหม่ก็ น่าจะช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และลดต้นทุนการผลิตได้

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ น่าจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อชาวประมงและผู้ปลูกพืชมาก ความไม่เพียงพอของรายได้จะมีผลกระทบไปถึงความสามารถในการจัดหาปัจจัยสี่ของเกษตรกร ด้วย กล่าวคือชาวประมงและผู้ปลูกพืชที่มีเงินไม่พอใช้ ก็จะมีเงินทุนไม่เพียงพอในการซื้อปัจจัยการผลิต ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของสมาชิกในครอบครัว จำเป็นต้องไปกู้ยืมเงิน ทำให้เกิดภาระหนี้สิน มีการออมเงินน้อยลง ซึ่งพบว่าปัญหาขาดแคลนเงินทุนเป็นปัญหามากที่สุดในการประกอบอาชีพของชาวประมงและผู้ปลูกพืช และจากการวิจัยพบว่าอาชีพและสถานะการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ดังนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร หรือจัดสรรงบประมาณเข้าไปช่วยเหลือด้านเงินทุนให้กับเกษตรกร ในลักษณะเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน น่าจะช่วยให้ชาวประมงและผู้ปลูกพืชมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น

3) ปัจจุบันรัฐบาลได้ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศ และหลายหน่วยงานได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีโครงการส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการประเมินผลการ

ดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่กับเกษตรกรไปแล้วบางส่วน แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ดังนั้นหากมีการนำผลการวิจัยไปใช้ก็เชื่อว่าจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งอาจนำไปสู่การจัดทำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่สามารถใช้ได้ทุกพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาในเชิงลึกเพื่อหาข้อจำกัดหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) การศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรควรดำเนินการวิจัยกับเกษตรกรประเภทอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ครอบคลุมทุกประเภทและจะได้เป็นแนวทางพัฒนาเกษตรกรต่อไป
- 3) ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตเพิ่มเติม เช่น การศึกษา ศาสนา เพื่อจะได้ทราบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2548. โครงการกำหนดดัชนีคุณภาพชีวิต.

เอกสารเผยแพร่ (Online). Available: www.m-society.go.th/mso/doc/no_42/ssd_230348/ssd_230348-5.pdf. 2 ธันวาคม 2548.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2549. โครงการส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง. (Online).

Available: www.moac.go.th/builder/sfeco/ 12 กรกฎาคม 2549

กรมการจัดหางาน. 2548. โครงสร้างมาตรฐานอาชีพ. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

(Online). Available: www.doe.go.th/vgnew/standard/tsco/ 11 มิถุนายน 2548

กรมประมง. 2548. วัตนาการประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Online). Available:

www.fisheries.go.th/DOF_THAI/Division/Web_gear/HP_gear_02.html. 15 พฤศจิกายน 2548

_____. 2549. ข้อมูลเศรษฐกิจการประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Online). Available:

<http://fishco.fisheries.go.th/fishery3/doc/87.htm> 10 พฤศจิกายน 2549

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2548. สรุปการดำเนินงานเกี่ยวกับภัยพิบัติแผ่นดินไหว

และคลื่นยักษ์ (Tsunami). กระทรวงมหาดไทย. (Online). Available: www.disaster.go.th. 19 ธันวาคม 2548

แก้วกล้า ทาสาลี. 2544. การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อควบคุมและป้องกัน

โรคพยาธิใบไม้ตับและพยาธิตัวตืด จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โกวิท อัจฉริยญาติ. 2543. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำแท้งของนักเรียนประกาศนียบัตร

วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในเขตจังหวัดนนทบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณะประมง. 2548. การประมงทั่วไป. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Online). Available:
<http://cyberlab.lh1.ku.ac.th/elearn/faculty/fisher/fi14/> 21 ตุลาคม 2548

คำตัน บุญมณี. 2545. คุณภาพชีวิตของประชาชนในกำแพงนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ
 ประชาธิปไตย ประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จรีวัฒน์ คมพักษณ์. 2531. แรงสนับสนุนทางสังคม มโนทัศน์และการนำไปใช้.
 วารสารพยาบาลศาสตร์. 6 (เมษายน-มิถุนายน 2531)

จักรกริช ใจดี. 2542. ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชฎารัตน์ ชุมพรัตน์. 2544. บทบาทการดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
 เกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชวาล แพร์ตกุล. 2526. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. ม.ป.ท.

ชลิตา บัณฑวงศ์. 2543. รายงานผลการศึกษาวิจัยเรื่องหัวใจ พัฒนาการ ลักษณะและการปรับตัว
 ของชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน. ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย, กรุงเทพฯ.

จิตยา สุวรรณชฎ. 2520. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.
 4 (ตุลาคม).

คูสิต เวชกิจ. 2536. เอกสารการสอนชุดวิชาวนศาสตร์เกษตร หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 2,
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทรงชัย ดิยานนท์. 2542. การศึกษาทัศนะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตาม
 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ทัศนาศา นุญทอง. 2529. พยาบาลกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ในประสบการณ์วิชาชีพพยาบาลเล่มที่ 1. รุ่งศิลป์การพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- ธงชัย เจริญชัยชนะ. 2546. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชากรไทย ในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นคร วงศาโรจน์. 2547. ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสหศึกษา. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2527. จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น. แผนกจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิพนธ์ กันธเสวี. 2525. คุณภาพชีวิตกับสังคมไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่องภาวะสังคมไทย. โรงแรมสยามเมเซอร์ริสอร์ท พัทยา จังหวัดชลบุรี (19-21 เมษายน). (อัดสำเนา)
- บรรจง นะแส. 2545. การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน กรณีศึกษาจากชุมชนชาวประมงภาคใต้. บริษัทเฟื่องฟ้า พรินติ้ง, กรุงเทพฯ.
- บรรจง วาที. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง พฤติกรรมการเผชิญความเครียด กับคุณภาพชีวิตของครอบครัวผู้ป่วยเอดส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรลุ พุฒิกิจ. 2542. เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการฟาร์ม หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญนาค ติวกุล. 2546. ชนบทไทย การพัฒนาสู่ประชาสังคม. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์. 2528. จิตวิทยาสังคมกับการสาธารณสุข. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสังคมวิทยาการแพทย์ หน่วยที่ 9-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปัญญา หิรัญรัมย์. 2543. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ประชินพร แพทย์รัมย์. 2545. การประเมินผลโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบ
พอเพียง ตามแนวพระราชดำริในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี เกษตรกร
ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประวิตร โสภโณคร, อภินันท์ กำเนิดรัตน์ และวิจิตต์ วรรณชิต. 2545. การผลิตพืชในภาคใต้.
(Online). Available : [http://classroom.psu.ac.th/users/sprivit/510-211/lecturenote/
cropSouth.doc](http://classroom.psu.ac.th/users/sprivit/510-211/lecturenote/cropSouth.doc). 20 กันยายน 2548

ประเวศ วะสี. 2542. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.
(Online). Available : www.tungsong.com/Read/Sattakit/Index.asp. 11 พฤศจิกายน 2548

พระมหาสิทธิพงษ์ สิทธิเมธี. 2544. การประเมินผลทางเศรษฐกิจและสังคมในการดำเนินชีวิตแบบ
เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ตำบลเขาหินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกริก.

ไพชนสิษฐ์ โหละสุด. 2547. ทักษะคติของชาวประมงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงใน
จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพศาล หวังพาณิชย์. 2523. การวัดผลการศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. 2526. การวัดผลการเรียน. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.

พรรณี ช. เจนจิต. 2538. จิตวิทยาการเรียนการสอน. ต้นอ่อน แกรมมี่, กรุงเทพฯ.

ภรณ์ หิรัญวรชาติ. 2542. การจัดระเบียบทางเศรษฐกิจของชุมชนชาวประมงมุสลิม บ้านแสนสุข
จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาณะ จิตตะสังคะ. 2537. การพัฒนาชนบท. คณะวิชาการส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มูลนิธิชัยพัฒนา. 2548. **ทฤษฎีใหม่!**. (Online). Available: www.chaipat.or.th/nttheory 23 สิงหาคม 2548

เย็นใจ เลาหวนิช. 2523. การศึกษากับการพัฒนาชีวิต. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 14 (สิงหาคม-
ธันวาคม 2523). อ้างถึงในคำตัน บุญมณี. 2545. **คุณภาพชีวิตของประชาชนในกำแพง**
นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. 2533. เอกสารการสอนวิชาการวัดทัศนคติเบื้องต้น.
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัชณี ลาชโรจน์. 2529. เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรมหน่วยที่ 1 – 8.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2548ก. **พจนานุกรม.** (Online) . Available: www.royin.go.th/th/home/
10 กุมภาพันธ์ 2548

_____ . 2548ข. **พจนานุกรม.** (Online) . Available: www.royin.go.th/th/home/

_____ . 2548ค. **พจนานุกรม.** (Online) . Available: www.royin.go.th/th/home/

_____ . 2548ง. **พจนานุกรม.** (Online) . Available: www.royin.go.th/th/home/

ลัดดา กิติวิภาต. 2532. **ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น.** โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, กรุงเทพฯ.

- วรรณวิมล คิ้วงกัถ. 2547. โครงการวิจัยคุณภาพชีวิตของผู้ใหญ่วัยทำงานตามสถานะเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.
ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณมา บุญเจือ. 2548. การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของชาวนากับชาวสวน ของอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิริยาภรณ์ เจริญชีพ. 2544. พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วีระพจน์ กิมาคม. 2549. การจัดการความรู้ (Online) . Available: <http://itmc.t.su.ac.th/paper/it001.doc>. 16 มกราคม 2549
- สกล พรหมสิน. 2546. ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลหงษ์เจริญ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดชุมพร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. 2548. สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับสินามิ วันที่ 6 กันยายน 2548. (Online). Available: <http://www.codi.or.th/> 29 กันยายน 2548
- สมภพ มานะรังสรรค์. 2545. พัฒนาการของภาคเกษตรและผลกระทบต่อชาวไร่ชาวนาไทยในช่วงหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 -พ.ศ.2536. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2547. นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. ม.ป.ท.
- _____. 2548ก. ทิศทางที่ทำนายแห่งการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 10. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2548 ของสศช. มปท.

- _____. 2548ข. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง. (Online). Available:
www.Sufficiencyeconomy.org/detail.swf.1 19 สิงหาคม 2548
- _____. 2548ค. สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9. (Online).
Available: www.m-society.go.th/old/masterplan/nPlan9/intro2.pdf. 19 สิงหาคม 2548
- _____. 2548ง. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (Online). Available: www.sufficiencyeconomy.org/
25 สิงหาคม 2548
- _____. 2549. เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม แนวคิดและ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) (Online).
Available: www.nesdb.go.th/plan10/data/01.pdf. 4 มีนาคม 2549
- สำนักงานจังหวัดระนอง. 2548. รายชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ/กิ่งอำเภอ เทศบาล อบต. และขนาด
พื้นที่. (Online) . Available: www.ranongpoc.net/rnoc/ 15 กรกฎาคม 2548
- สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้ เขตที่ 5 จังหวัดสงขลา. 2548ก. ข้อมูลทำประมง. (Online)
. Available: http://sdoae.doe.go.th/products/Group4/d1g01.asp 6 กรกฎาคม 2548
- _____. 2548ข. ข้อมูลพื้นที่การเพาะปลูกพืชรวมปี 2546. กรมส่งเสริมการเกษตร,
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Online). Available:
http://sdoae.doe.go.th/products/Group1/b5g01.asp. 14 ธันวาคม 2548
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2548. หนี้สินของครัวเรือนเกษตร. (Online) . Available:
www://service.nso.go.th/nso/r.jsp?f=file_upload/88.pdf 8 ธันวาคม 2548
- _____. 2548. นิยามโครงการสำมะโน/สำมะโนเกษตร พ.ศ. 2546. (Online). Available:
www.nso.go.th. 18 กรกฎาคม 2548

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2547. การเกษตรของประเทศไทย. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุจิตรา โอพารกิจวานิช. 2547. การสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาดา มะโนทัย. 2539. การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ตอนต้น กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ดีเหลือ. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ลักษณะทางจิต การปฏิบัติทางพุทธ
การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมักรการ. 2534. คุณภาพชีวิตของคนไทย ศึกษาเปรียบเทียบ
ระหว่างชาวเมืองกับชนบท. สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เสรี จุ้ยพริก. 2548. สวนสมรม:วัฒนธรรมคนปักษ์ใต้. (Online). Available: <http://recoftc.ku.ac.th/thai/website/public/newslet/No07/8SOMROM.pdf>. 28 สิงหาคม 2548
- โสภราช พงษ์ขวัญและคณะ. 2548. รายงานการประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วนในหมู่บ้านที่
ได้รับผลกระทบจากคลื่นสึนามิ ตำบลกำแพง กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง.
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. (อัคราณา)
- อัจฉา เชาว์ประยูร. 2531. ประสิทธิภาพของโปรแกรมงดสูบบุหรี่และการใช้แรงสนับสนุนทางสังคม
ที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตำรวจตระเวนชายแดน กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัจฉรา จิตตลดากร. 2543. เอกสารการสอนชุดวิชาพืชเศรษฐกิจ หน่วยที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 6.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อัจฉรา นวจินดา. 2547. **โครงการนำร่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของครอบครัวเกษตรกรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง.**

ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2548 ก. **เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักคหกรรมศาสตร์.**

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัคราณา)

_____. 2548 ข. **คหกรรมศาสตร์กับคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง(Home**

Economics Versus Sufficiency Economy and Quality of Life), เอกสารประกอบการ

บรรยายวิชา 06511 (หลักคหกรรมศาสตร์). (อัคราณา)

_____. 2549 ก. **ทฤษฎีคุณภาพชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. การประชุมวิชาการ**

ประชากรศาสตร์แห่งชาติ ๒๕๔๙ โดยสมาคมนักประชากรไทย ๒๓-๒๔ พฤศจิกายน

๒๕๔๙. จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์, กรุงเทพฯ

อัจฉรา นวจินดาและ ขจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ. 2532. **รายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง**

ความจำเป็นพื้นฐานภาวะทางคหกรรมศาสตร์และคุณภาพชีวิต กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (อัคราณา)

อัจฉรา นวจินดาและวรรณวิมล คิ้วงกัฒ. 2549. **เอกสารประกอบการบรรยายการประยุกต์**

หลักเศรษฐกิจพอเพียงในงานคหกรรมศาสตร์. การสัมมนาวิชาการคหกรรมศาสตร์

แห่งชาติครั้งที่ 16 วันที่ 14-15 ธันวาคม 2549. (อัคราณา)

โอภาวดี เข้มทอง. 2542. **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการฟาร์ม. พิมพ์ครั้งที่ 6.**

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

Allport, Gordon W., Attitude in Martin, Fishbein. 1967. **Attitude Theory and Measurement.**

New York John Wiley & Sons, Inc.

- A.N. Oppenheim. 1966. **Questionnaire Design and Attitudes Measurement**. 2nd ed.
New York: Basic Books.
- Boom B.S. 1956. **Taxonomy of educational objectives** : The classification of education goals : Handbook 1. cognitive domain. New York: Toronto Longmans, Green. อ้างถึงใน โกวิท อัจฉริยญาติ. 2543. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำแท้งของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในเขตจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Cobb, S. 1976. **Social Support as a Moderator of Life Stress**. Psychosomatic Medicine. 38 (September-October 1976) : 300-313. อ้างถึงในสุจิตรา โอปารกิจวานิช. 2547. การสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Ferrell; R.B.,Dow, K.H., Leigh, S., Ly,J., & Gulasekaram, P. 1995. Quality of life in long-term cancer survivors. **Oncology Nursing Forum**, 22(6), 915-922 อ้างถึงในบรรจง วาที. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง พฤติกรรมการเผชิญความเครียด กับคุณภาพชีวิตของครอบครัวผู้ป่วยเอดส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Goldenson , Robert M. 1984. **Longman Dictionary of Psychology and Psychiatry**.
New York: Longman.
- Gottlieb, B.H. 1985. **Social Network and Social Support** : An Overview of Research, Practice and Policy Implication, Health Education Quarterly. London : SAGE Publication. อ้างถึงในสุจิตรา โอปารกิจวานิช. 2547. การสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Jacobson, D. 1986. **Types and timing of social support**. Journal of Health & Social Behavior. 27 (3), 255

- Kaplan, R. M., Sallis, J. F. Jr., and Patterson, T. L. 1993. **Health and Human Behavior**. McGraw-Hill Inc : Singapore.
- Katz D. 1960. **The Function Approach to the Study of Attitude**. Public Quarterly. 6 (24),
- Kretch, Davids, et al. 1962 **Individual in society: A textbook of social psychology**. New York : McGraw-Hill.
- Maslow,A.H.,1954. **Motivation and Personality**. New York. Harper & Brother. อ้างถึงในอัจฉรา นวจินดา. 2548. เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักคหกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา)
- Orem, D.E. 1991 . **Nursing concept of practice**. 4th ed. St.Louis: Mosby Year Book.อ้างถึงในบรรจง วาที. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง พฤติกรรมการเผชิญความเครียด กับคุณภาพชีวิตของครอบครัวผู้ป่วยเอดส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Padilla,G.V.,& Grant, M.M. 1985. **Quality of life as a cancer nursing outcome variable**. Advanecs in Nursing Science,8(1) อ้างถึงในบรรจง วาที. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง พฤติกรรมการเผชิญความเครียด กับคุณภาพชีวิตของครอบครัวผู้ป่วยเอดส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Pilisuk, M. 1982. **Delivery of Social Support : The Social Innoculation**. American Journal Orthorpsychiatry. 52 (Januart)
- Schwartz , Nancy E. 1975. Nutrition knowledge attitude and practices of high-school graduates. **The journal of American Dietetic Association**.
- Thoists , P.A. 1982 . Conceptual, Methodological, and Theorical in studying social support as a buffer against life stress. **Journal of Health and Social Behavior**.

Tiden, V.P.& Weinert, C. 1987. Social Support and the Chronically III Individual. **Nursing Clinics of North America**. 22 (March) อ้างถึงในชฎารัตน์ ชุมพรัตน์. 2544. บทบาทการดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Yamane, t. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis**. Tokyo: International Edition.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หมายเลขแบบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของเกษตรกรตามสภาวะการสนับสนุนทางสังคมและเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาพื้นที่ประสพชนธิพิบัติภัยสึนามิ ตำบล กำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

โทรศัพท์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับคำตอบของท่าน

1. เพศ

 ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพสมรส

 โสด สมรส หย่าร้าง หม้าย

4. การนับถือศาสนา

 พุทธ อิสลาม คริสต์ อื่นๆ ระบุ.....

5. การศึกษาขั้นสูงสุด

 ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

7. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดู.....คน

8. ปัจจุบันอาชีพหลักของท่าน คือข้อใด (กรุณาตอบเพียงข้อเดียว)

 ปลูกพืช ระบุ..... ประมง

9. ท่านมีรายได้อาจจากการประกอบอาชีพหลัก เดือนละ.....บาท
10. ท่านมีค่าใช้จ่ายเดือนละ.....บาท
11. กรณีมีอาชีพเสริม อาชีพเสริมของท่าน คืออะไร
☐ ค้าขาย	☐ รับจ้าง
☐ เลี้ยงสัตว์	☐ อื่นๆ ระบุ.....
12. ท่านมีรายได้อาจจากอาชีพเสริมเดือนละ.....บาท
13. รายได้ของครอบครัวท่านมีพอใช้ตลอดเดือนหรือไม่
☐ พอใช้	☐ พอใช้บางเดือน
☐ ไม่พอใช้ทุกเดือน	☐ อื่นๆ ระบุ.....
14. รายการค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดของท่านในแต่ละเดือนได้แก่ข้อใด
☐ ค่าอาหารและเครื่องใช้ในครัวเรือน	☐ ภาระหนี้สินจากการกู้ยืม/ผ่อนชำระ
☐ ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว	☐ อื่นๆ ระบุ.....
15. ท่านมีการกู้เงินหรือไม่
☐ กู้	☐ ไม่กู้
16. ท่านกู้ยืมเงินมาจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ญาติ พี่น้อง	☐ นายทุนในชุมชน(แหล่งเงินกู้นอก
ระบบ)
☐ ธนาคารพาณิชย์	☐ กองทุนหมู่บ้าน
17. วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินของท่าน
-		
--	--
☐ ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	☐ ซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ประกอบอาชีพ
☐ ชำระหนี้สินจากแหล่งเงินกู้อื่นๆ	☐ อื่นๆ ระบุ.....
18. ความสามารถในการชำระหนี้สินของท่านเมื่อครบกำหนดชำระ
☐ ชำระหนี้สินได้	☐ ชำระหนี้สินไม่ได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพหลัก

1. ท่านมีปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพต่อไปนี้เพียงพอหรือไม่
 - 1.1 ที่ดินทำการเกษตรสำหรับผู้ปลูกพืช/เรือประมงสำหรับชาวประมงพื้นบ้าน

☐ มีเพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
------------------------------------	-------------------------------------
 - 1.2 เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ

☐ มีเพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
------------------------------------	-------------------------------------
 - 1.3 เงินทุน

☐ มีเพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
------------------------------------	-------------------------------------
 - 1.4 ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

☐ มีเพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
------------------------------------	-------------------------------------
2. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่สามารถช่วยเป็นแรงงานในการประกอบอาชีพของท่าน..... คน
3. เหตุผลที่ท่านประกอบอาชีพนี้

☐ สืบทอดจากบรรพบุรุษ
☐ ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการ/เอกชน
☐ ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น
☐ อื่นๆ ระบุ.....
4. ค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดในการประกอบอาชีพของท่าน

☐ ค่าเครื่องมือเครื่องใช้	☐ ค่าจ้างแรงงาน
☐ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	☐ อื่นๆ ระบุ.....
5. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สหกรณ์ของอาชีพที่ท่านทำอยู่หรือไม่

☐ เป็นสมาชิก	☐ ไม่เป็นสมาชิก
-------------------------------------	--
6. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่ๆเกี่ยวกับอาชีพของท่าน

☐ ได้รับ	☐ ไม่ได้รับ
---------------------------------	------------------------------------
7. ข้อมูลในการประกอบอาชีพที่ท่านต้องการทราบคือข้อใด

☐ ด้านเทคโนโลยีการผลิตพืช/เทคนิคการจับสัตว์น้ำ
☐ ด้านราคาและระบบตลาด
☐ ด้านแหล่งเงินทุน
☐ อื่นๆ ระบุ.....
8. ท่านนำผลผลิตไปขายให้กับแหล่งใด

☐ กลุ่ม/สหกรณ์	☐ ร้านค้าในชุมชน
☐ ตลาดกลางสินค้าเกษตร/สะพานปลา	☐ อื่นๆระบุ.....

9. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตของท่าน

☐ มีการแปรรูป	☐ ไม่มีการแปรรูป

10. ปัญหาที่เห็นว่าสำคัญที่สุดในการประกอบอาชีพหลักคือข้อใด

- ขาดแคลนเงินทุน
- ขาดความรู้/เทคโนโลยีในการผลิตพืช/จับสัตว์น้ำ
- ขาดอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ
- ราคาผลผลิตตกต่ำ
- อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ใช่ ไม่ใช่ หรือไม่ทราบ ที่ตรงกับคำตอบของท่าน

ประเด็นคำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดของนายฯ ทักษิณ ชินวัตร			
2. การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การใช้จ่ายอย่างประหยัดตามฐานะของตนเอง ไม่ฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว			
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกคน			
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้เฉพาะสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือภาวะข้าวยากหนักแพง			
5. การรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันจัดตั้งสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือกันสอดคล้องกับทฤษฎีใหม่			
6. การลงแขกหรือการใช้แรงงานช่วยเหลือกันในชุมชนสอดคล้องกับทฤษฎีใหม่			
7. การกู้เงินมาซื้อหาทรัพย์สินเช่น บ้าน รถยนต์เพื่อให้ทัดเทียมกับเพื่อนบ้านเป็นแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			
8. หลักการที่สำคัญตามทฤษฎีใหม่คือ การพึ่งตนเอง การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันในชุมชนและสร้างเครือข่ายของอาชีพ			
9. การใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การไม่ลืมหืมยื้อ โกง เบียดเบียนหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน			
10. การซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ที่ชำรุดในครัวเรือน คือการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			
11. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และนำแต่ละความคิดเห็นมาพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบอย่างมีเหตุมีผลคือการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			
12. ผู้ที่ยัน อดทน ใฝ่หาความรู้มาพัฒนาการประกอบอาชีพของตน อยู่เสมอจัดว่าได้ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			

ประเด็นคำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
13. การปลูกผักสวนครัวไว้บริเวณในครัวเรือนเป็นการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			
14. การงดใช้สารเคมีในการทำการเกษตรหรือไม่จับปลาในฤดูวางไข่เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน			
15. การสร้างเครือข่ายโดยการติดต่อประสานกับแหล่งทุน เช่น ธนาคารเพื่อขอสินเชื่อในการลงทุนเป็นการสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพ			

ส่วนที่ 4 ทศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ท่านมีความคิดเห็นต่อข้อความต่อไปนี้อย่างไร กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ทัศนคติ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. หลักเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ท่านปรับความต้องการให้สอดคล้องกับฐานะของตนเอง					
2. ท่านมีความสนใจอยากรู้รายละเอียดเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น					
3. ท่านยอมรับว่าการออม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านดีขึ้น					
4. การเล่นหวย การพนันไม่ใช่					

การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
ทัศนคติ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ท่านคิดว่าไม่ใช่เรื่องยากที่จะใช้จ่ายให้น้อยกว่ารายได้ที่ท่านหามาได้					
6. การประหยัดคือการใช้แรงงานในครอบครัวช่วยทำงานแทนการจ้างผู้อื่น					
7. การซ่อมแซมเครื่องใช้ที่ชำรุดหรือทำเครื่องใช้บางอย่างไว้ใช้เองช่วยลดรายจ่ายของท่าน					
8. การออมเงินที่ท่านหามาได้จะช่วย让您มีเงินเก็บและมีความมั่นคงของชีวิตในอนาคต					
9. การรวมกลุ่มกันเพื่อขายผลผลิตช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองกับพ่อค้าและลดต้นทุนการผลิต					
10. การพูดแต่พอเพียง เปิดโอกาสให้คนอื่นพูดบ้างช่วยให้เกิดความรอบคอบในการตัดสินใจ และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น					
11. การรู้จักประมาณตนสอดคล้องกับหลักศาสนาของท่าน					
12. การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชหรือใช้วนตาดีกว่าที่					

กฎหมายกำหนดเป็นการใช้ ทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน					
ทัศนคติ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
13. ความพอใจในสิ่งที่ตัวเองมี อยู่ช่วยส่งเสริมการประหยัด					
14. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำ ให้รู้จักใช้ทรัพยากรเช่น ที่ดิน เงินทุนอย่างคุ้มค่า					
15. แม้ท่านจะไม่มีทรัพย์สินมาก เท่ากับเพื่อนบ้านแต่ท่านก็ พอใจที่ไม่ต้องเป็นหนี้ผู้อื่น					
16. การช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้ ประกอบอาชีพเดียวกัน ช่วยให้เกิดความเข้มแข็งและ รักใคร่สามัคคีกัน					

ส่วนที่ 5 การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม	ระดับการปฏิบัติ			ไม่ได้ปฏิบัติ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ท่านซื้อสิ่งของและทรัพย์สินตามความจำเป็นเหมาะสมกับรายได้ของท่าน				
2. ท่านซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือยน้อยลงแม้ว่าจะมีรายได้เพียงพอที่ซื้อได้				
3. ท่านปลูกพืชผักเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน				
4. ท่านทำเครื่องมือบางอย่างในการประกอบอาชีพเอง				
5. ท่านใช้แรงงานในครอบครัวช่วยทำงานแทนในกิจกรรมหรืองานที่เคยจ้างแรงงานภายนอก				
6. ท่านออมเงินบางส่วนจากรายได้ที่ได้รับ				
7. ท่านมีการรวมกลุ่มอาชีพเดียวกันเพื่อต่อรองการขายผลผลิตกับพ่อค้าหรือลดค่าขนส่งผลผลิต				
8. ท่านมีการรวมกลุ่มอาชีพเดียวกันเพื่อจัดหาเครือข่ายสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ขอสินเชื่อจากแหล่งเงินทุน (ธนาคาร)				
9. ท่านให้ความร่วมมือกับระเบียบ ข้อกำหนดหรือมติของกลุ่มอาชีพเดียวกัน				
10. กลุ่มอาชีพของท่านมีการจัดตั้งสหกรณ์และบริการร้านสหกรณ์แก่สมาชิก				
11. ท่านประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม				
12. ท่านสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่ๆเกี่ยวกับอาชีพของท่านและนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ				

ส่วนที่ 6 การสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	การสนับสนุนทางสังคม	
	เคย	ไม่เคย
ด้านอารมณ์		
1. ท่านได้รับกำลังใจจากผู้อื่นเมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ		
2. ท่านได้รับคำชื่นชมจากผู้อื่นว่าเป็นคนประหยัด รู้จักประมาณตน		
3. ท่านได้รับความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อได้รับเชิญให้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน		
4. ท่านได้รับความสบายใจเมื่อมีผู้รับฟังปัญหาหรือความทุกข์ของท่าน		
ด้านสิ่งของ		
1. ท่านได้รับการช่วยเหลือเรื่องการเงินจากผู้อื่น		
2. ท่านได้รับการสนับสนุนเครื่องมือในการประกอบอาชีพจากผู้อื่น		
3. ท่านได้รับการช่วยเหลือด้านแรงงานโดยไม่ต้องจ่ายค่าจ้างจากผู้อื่น		
4. ท่านได้รับการช่วยเหลือในการขายผลผลิตจากผู้อื่น		
ด้านข้อมูลข่าวสาร		
1. ท่านได้รับคำบอกเล่าเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากผู้อื่น		
2. ท่านได้รับการอบรมคุณงามด้านเศรษฐกิจพอเพียง		
3. ท่านได้อ่าน ฟังหรือดูเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ		
4. ท่านได้รับคำแนะนำ/ช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ		

ส่วนที่ 7 ข้อมูลคุณภาพชีวิต

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับคำตอบของท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

สุขภาพกาย สุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม	ใช่	ไม่ใช่
ด้านสุขภาพอนามัย		
1. ท่านเป็นผู้ที่มีรูปร่างดี สมส่วน ไม่อ้วนหรือผอมจนเกินไป		
2. ท่านนอนหลับไม่ต่ำกว่าวันละ 6- 8 ชั่วโมง		
3. ท่านจับถ่ายเป็นเวลาและสม่ำเสมอ		
4. ท่านมีเสื้อผ้าสวมใส่ เพียงพอตลอดปี		
5. ท่านเจ็บป่วยบ่อยหรือมีโรคประจำตัว		
6. ท่านมีน้ำสะอาดดื่มและเพียงพอตลอดปี		
7. ท่านทานอาหารครบ 5 หมู่และมีปริมาณเพียงพอในแต่ละวัน		
8. ท่านทานอาหารครบ 3 มื้อและเพียงพอตลอดปี		
9. ท่านมีสุขภาพแข็งแรง ไม่อ่อนเพลียหรือเหนื่อยง่าย		
10. ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอ		
ด้านที่อยู่อาศัย		
11. ท่านเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของท่าน		
12. ท่านมีที่อยู่อาศัยแข็งแรงและมั่นคง		
13. ท่านแบ่งที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วนตามการใช้งาน เช่น ห้องนอน ห้องครัว		
14. ท่านมีเครื่องอำนวยความสะดวกในที่อยู่อาศัยตามสมควรแก่ฐานะ		
15. ที่อยู่อาศัยของท่านมีความสะอาด ไม่มีพาหะนำโรคเช่น หนู แมลงสาบ		
ด้านรายได้		
16. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพเพียงพอที่จะใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและเลี้ยงดูครอบครัว		

17. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพมีเหลือสำหรับการออม		
18. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพมีเหลือสำหรับการลงทุนเพิ่มเติม		
สุขภาพกาย สุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม	ใช่	ไม่ใช่
19. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพมีเหลือสำหรับสะสมไว้ใช้ยามเจ็บไข้		
20. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพมีเหลือสำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น ดูหนัง ดูกีฬา		
ด้านการใช้เวลาว่าง		
21. ท่านมีเวลาว่าง 2-4 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้นในแต่ละวัน		
22. ท่านใช้เวลาว่างในการพักผ่อน ออกกำลังกายหรือกิจกรรมนันทนาการ		
23. ท่านใช้เวลาว่างในการศึกษาอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพของท่าน		
24. ท่านใช้เวลาว่างในการซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านให้ใช้งานได้		
25. ท่านใช้เวลาว่างในการประกอบอาชีพเสริมรายได้		
ด้านชีวิตครอบครัว		
26. เมื่อท่านไม่สบายใจ ท่านจะมีคนคอยปลอบใจและให้กำลังใจเสมอ		
27. ในครอบครัวของท่านไม่มีปัญหาหรือความขัดแย้งรุนแรงที่แก้ไขไม่ได้		
28. ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับดี		
29. สมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารกันดี มีกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ		
30. ท่านเป็นที่รักของสมาชิกในครอบครัว		
ด้านการมีงานทำ		
31. ท่านรู้สึกมีความมั่นคงในอาชีพ		
32. ท่านมีงานให้ทำอย่างสม่ำเสมอตลอดปี		
33. ท่านไม่มีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น		
34. ท่านมีความภาคภูมิใจในงานที่ทำ		
35. ท่านไม่มีความวิตกกังวลในหน้าที่การงาน		
ด้านความปลอดภัย		
36. ท่านรู้สึกมีความมั่นคงปลอดภัยเมื่อเดินทางภายในชุมชน		

37. ชุมชนใกล้บ้านท่านมีปัญหาสถานะ เช่น น้ำเสีย ฝุ่นละออง เสียงดัง		
สุขภาพกาย สุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม	ใช่	ไม่ใช่
38. ชุมชนของท่านไม่ค่อยมีปัญหาอาชญากรรม เช่น ลักทรัพย์ ยาเสพติด		
39. ชุมชนของท่านประสบกับภัยธรรมชาติเช่น น้ำท่วม ทุกปี		
40. ชุมชนของท่านมีหน่วยงานกู้ภัยซึ่งสามารถระงับเหตุร้ายได้ทันที		
ด้านการศึกษา		
41. ท่านได้รับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆเช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นประจำ		
42. ท่านสามารถอ่านออกเขียนและพูดภาษาไทยได้		
43. ท่านมีความรู้ในการซื้อขายผลผลิตของท่าน		
44. ท่านสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้		
45. ท่านได้รับการเพิ่มพูนความรู้ที่สนใจได้ตามต้องการ		
ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น		
46. ท่านไม่รู้สึกลึ้นเนื้อต่ำใจเมื่อเปรียบเทียบกับฐานะการเงินกับเพื่อนบ้าน		
47. ท่านเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับผู้อื่น ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ถือตัว		
48. ท่านได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเสมอ		
49. เพื่อนบ้านมักขอรับคำปรึกษาหารือจากท่านเสมอ		
50. ท่านเคยได้รับเลือกให้เป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน		

ส่วนที่ 8 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจ

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับคำตอบของท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ)

ความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ	ระดับความพึงพอใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อสุขภาพของท่าน			
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อรูปร่างของท่าน			
3. ท่านมีความพึงพอใจต่ออาหารการกินของท่าน			
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อสภาพที่อยู่อาศัยของท่าน			
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อเครื่องอำนวยความสะดวก ในที่อยู่อาศัยของท่าน			
6. ท่านมีความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับในปัจจุบัน			
7. ท่านมีความพึงพอใจต่อจำนวนเวลาว่างของท่าน ในแต่ละวัน			
8. ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้เวลาว่างของท่าน			
9. ท่านมีความพึงพอใจต่อการได้รับความรักจาก สมาชิกครอบครัว			
10. ท่านมีความพึงพอใจต่ออาชีพที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน			
11. ท่านมีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน			
12. ท่านมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนของท่าน			
13. ท่านมีความพึงพอใจต่อทรัพย์สินที่ท่านหามาได้			
14. ท่านมีความพึงพอใจที่ได้ใช้ความสามารถของท่าน ในการทำงาน			
15. ท่านมีความพึงพอใจต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่นในชุมชน			
16. ท่านมีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในชุมชน			
17. ท่านมีความพึงพอใจที่ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ในชุมชน			

18. ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ในชุมชน			
---	--	--	--

ภาคผนวก ข

ตารางองค์ประกอบสถานะเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนทางสังคมและคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ตารางผนวกที่ ข.1 จำนวนและร้อยละของสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ความเข้าใจตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ความรู้ความเข้าใจ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน		จำนวน		จำนวน	
	(ร้อยละ)		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)	
	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ
1.ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น แนวคิดของนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร	63 (60.0)	42 (40.0)	103 (59.5)	70 (40.5)	166 (59.7)	112 (40.3)
2.การปฏิบัติตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง การ ใช้จ่ายอย่างประหยัดตามฐานะ ของตน ไม่ฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่าย เกินตัว	95 (90.5)	10 (9.5)	151 (87.3)	22 (12.7)	246 (88.5)	32 (11.5)
3.ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับ ทุกคน	83 (79.0)	22 (21.0)	143 (82.7)	30 (17.3)	226 (81.3)	52 (18.7)
4. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ได้เฉพาะสถานการณ์ภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำหรือภาวะข้าวขาด หมากแพง	61 (59.1)	44 (41.9)	104 (60.1)	69 (39.9)	165 (59.4)	113 (40.6)
5.การรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ เดียวกันจัดตั้งสหกรณ์เพื่อ ช่วยเหลือกันสอดคล้องกับ ทฤษฎีใหม่	56 (53.3)	49 (46.7)	121 (69.9)	52 (30.1)	177 (63.7)	101 (36.3)
6.การลงแขกหรือการใช้แรงงาน ช่วยเหลือกันในชุมชนสอดคล้อง กับทฤษฎีใหม่	58 (55.2)	47 (44.8)	96 (55.5)	77 (44.5)	154 (55.4)	124 (44.6)
7.การกู้เงินมาซื้อหาทรัพย์สิน เช่น บ้านรถยนต์เพื่อให้ทัดเทียม กับเพื่อนบ้านเป็นแนวทางปฏิบัติ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	96 (91.4)	9 (8.6)	111 (64.2)	62 (35.8)	207 (74.5)	71 (25.5)

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน		จำนวน		จำนวน	
	(ร้อยละ)		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)	
	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ
8.หลักการที่สำคัญตามทฤษฎี ใหม่คือการพึ่งตนเองการ รวมกลุ่มช่วยเหลือกันในชุมชน และสร้างเครือข่ายของอาชีพ	85 (81.0)	20 (19.0)	109 (63.0)	64 (37.0)	194 (69.8)	84 (30.2)
9.การใช้ชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงคือ การไม่ลัก ขโมย นื้อ โกง เบียดเบียน หรือทำ ให้ผู้อื่นเดือดร้อน	78 (74.3)	27 (25.7)	125 (72.3)	48 (27.7)	203 (73.0)	75 (27.0)
10.การซ่อมแซมเครื่องมือ เครื่องใช้คือการปฏิบัติตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	85 (81.0)	20 (19.0)	95 (54.9)	78 (45.1)	180 (64.7)	98 (35.3)
11.การยอมรับความคิดเห็นของ ผู้อื่นและนำแต่ละความคิดเห็น มาพิจารณาไตร่ตรองให้ รอบคอบอย่างมีเหตุผลคือการ ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	77 (73.3)	28 (26.7)	101 (58.4)	72 (41.6)	178 (64.0)	100 (36.0)
12.ผู้ที่ขยัน อดทน ใฝ่หาความรู้ มาพัฒนาการประกอบอาชีพของ ตนอยู่เสมอจึงว่าได้ปฏิบัติตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	91 (86.9)	14 (13.1)	140 (80.9)	33 (19.1)	231 (83.1)	47 (16.9)
13.การปลูกผักสวนครัวไว้ บริโภคในครัวเรือนเป็นการ ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	87 (82.9)	18 (17.1)	146 (84.4)	27 (15.6)	233 (83.8)	45 (16.2)

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน		จำนวน		จำนวน	
	(ร้อยละ)		(ร้อยละ)		(ร้อยละ)	
	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ	ถูก	ผิด/ไม่ทราบ
14.การงค้ใช้สารเคมีในการทำ						
การเกษตรหรือไม่จับปลาในฤดู	90	15	114	59	204	74
วางไข่เป็นการใช้ทรัพยากรอย่าง	(85.7)	(14.3)	(65.9)	(34.1)	(73.4)	(26.6)
ยั่งยืน						
15.การสร้างเครือข่ายโดยการ						
ติดต่อประสานงานกับแหล่งทุน	60	45	99	74	159	119
เช่นธนาคาร เพื่อขอสินเชื่อใน	(57.1)	(42.9)	(57.2)	(42.8)	(57.2)	(42.8)
การลงทุนเป็นการสร้างความ						
มั่นคงในการประกอบอาชีพ						

ตารางผนวกที่ ข2 จำนวนและร้อยละของสภาวะเศรษฐกิจพอเพียงด้านทัศนคติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

ทัศนคติ ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)					ผู้ปลูกพืช (n=173)					เกษตรกร (n=278)				
	จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. หลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้ท่านปรับความ ต้องการให้สอดคล้องกับ ฐานะของตนเอง	37 (35.2)	49 (46.7)	15 (14.3)	3 (2.9)	1 (0.9)	88 (50.9)	66 (38.1)	19 (11.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	125 (45.0)	115 (41.4)	34 (12.2)	3 (1.1)	1 (0.3)
2. ท่านมีความสนใจอยากรู้ รายละเอียดเศรษฐกิจ พอเพียงให้มากขึ้น	37 (35.2)	62 (59.0)	5 (4.8)	1 (1.0)	0 (0.0)	75 (43.3)	84 (48.6)	14 (8.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	112 (40.3)	146 (52.5)	19 (6.8)	1 (0.4)	0 (0.0)

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

ทัศนคติ ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)					ผู้ปลูกพืช (n=173)					เกษตรกร (n=278)				
	จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3. ท่านยอมรับว่าการออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยช่วยให้ ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านดีขึ้น	62 (59.0)	38 (36.2)	0 (0.0)	4 (3.8)	1 (1.0)	77 (44.5)	71 (41.0)	15 (8.7)	10 (5.8)	0 (0.0)	139 (50.0)	109 (39.2)	15 (5.4)	14 (5.0)	1 (0.4)
4. การเล่นหวย การพนัน ไม่ใช่การปฏิบัติตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	54 (51.4)	19 (18.1)	1 (1.0)	14 (13.3)	17 (16.2)	96 (55.5)	48 (27.8)	1 (0.6)	12 (6.9)	16 (9.2)	150 (54.0)	67 (24.1)	2 (0.7)	26 (9.3)	33 (11.9)
5. ท่านคิดว่าไม่ใช่เรื่องยาก ที่จะใช้จ่ายให้น้อยกว่า รายได้ที่ท่านหามาได้	20 (19.0)	56 (53.3)	19 (18.1)	9 (8.6)	1 (1.0)	47 (27.2)	91 (52.6)	28 (16.2)	6 (3.4)	1 (0.6)	67 (24.1)	147 (52.9)	47 (16.9)	15 (5.4)	2 (0.7)

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

ทัศนคติ ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)					ผู้ปลูกพืช (n=173)					เกษตรกร (n=278)				
	จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
6. การประหยัด คือ การใช้ แรงงานในครอบครัว ช่วยทำงานแทนการจ้างผู้อื่น	33 (31.4)	53 (50.5)	12 (11.4)	6 (5.7)	1 (1.0)	65 (37.6)	90 (52.0)	2 (1.1)	15 (8.7)	1 (0.6)	98 (35.3)	143 (51.4)	14 (5.0)	21 (7.6)	2 (0.7)
7. การซ่อมแซมเครื่องใช้ที่ชำรุด หรือทำเครื่องใช้บางอย่าง ไว้ใช้เองช่วยลดรายจ่ายของท่าน	43 (40.9)	58 (55.2)	3 (2.9)	1 (1.0)	0 (0.0)	91 (52.6)	81 (46.8)	1 (0.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	134 (48.2)	139 (50.0)	4 (1.4)	1 (0.4)	0 (0.0)
8. การออมเงินที่หามาได้ จะช่วยให้ท่านมีเงินเก็บและมี ความมั่นคงของชีวิตในอนาคต	62 (59.0)	32 (30.5)	8 (7.6)	1 (1.0)	2 (1.9)	88 (50.9)	74 (42.8)	0 (0.0)	11 (6.3)	0 (0.0)	150 (54.0)	106 (38.1)	8 (2.9)	12 (4.3)	2 (0.7)

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

ทัศนคติ ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)					ผู้ปลูกพืช (n=173)					เกษตรกร (n=278)				
	จำนวน					จำนวน					จำนวน				
	(ร้อยละ)					(ร้อยละ)					(ร้อยละ)				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
9. การรวมกลุ่มกันเพื่อ ขายผลผลิตช่วยเพิ่ม อำนาจต่อรองกับพ่อค้า และลดต้นทุนการผลิต	36 (34.3)	44 (41.9)	18 (17.1)	7 (6.7)	0 (0.0)	40 (23.2)	103 (59.5)	30 (17.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	76 (27.3)	147 (52.9)	48 (17.3)	7 (2.5)	0 (0.0)
10. การพูดแต่พอเพียง เปิดโอกาสให้คนอื่นพูดบ้าง ช่วยให้เกิดความรอบคอบ ในการตัดสินใจและป้องกัน ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น	35 (33.3)	60 (57.1)	7 (6.7)	3 (2.9)	0 (0.0)	55 (31.8)	99 (57.2)	19 (11.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	90 (32.4)	159 (57.2)	26 (9.3)	3 (1.1)	0 (0.0)

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

ทัศนคติ ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)					ผู้ปลูกพืช (n=173)					เกษตรกร (n=278)				
	จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
11. การรู้จักประมาณตน สอดคล้องกับหลักศาสนา ของท่าน	36 (34.3)	50 (47.6)	14 (13.3)	4 (3.8)	1 (1.0)	69 (39.9)	91 (52.6)	13 (7.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	105 (37.8)	141 (50.7)	27 (9.7)	4 (1.4)	1 (0.4)
12. การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช หรือใช้วนตาคีกว่ากฎหมาย กำหนดทำประมงเป็นการ ใช้ทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน	43 (41.0)	39 (37.1)	9 (8.6)	10 (9.5)	4 (3.8)	66 (38.2)	77 (44.5)	12 (6.9)	17 (9.8)	1 (0.6)	109 (39.2)	116 (41.7)	21 (7.6)	27 (9.7)	5 (1.8)
13. ความพอใจในสิ่งที่ ตัวเองมีอยู่ช่วยส่งเสริม การประหยัด	35 (33.3)	63 (60.0)	7 (6.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	77 (44.5)	94 (54.3)	1 (0.6)	1 (0.6)	0 (0.0)	112 (40.3)	157 (56.5)	8 (2.8)	1 (0.4)	0 (0.0)

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

ทัศนคติ ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)					ผู้ปลูกพืช (n=173)					เกษตรกร (n=278)				
	จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)					จำนวน (ร้อยละ)				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่
14. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้รู้จักใช้ทรัพยากร เช่นที่ดิน เงินทุนอย่างคุ้มค่า	33 (31.4)	58 (55.2)	13 (12.4)	1 (1.0)	0 (0.0)	82 (47.4)	91 (52.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	115 (41.3)	149 (53.6)	13 (4.7)	1 (0.4)	0 (0.0)
15. แม้ท่านจะไม่มีทรัพย์สิน มากเท่าเพื่อนบ้าน แต่ท่าน ก็พอใจที่ไม่ต้องเป็นหนี้ผู้อื่น	50 (47.6)	52 (49.4)	1 (1.0)	1 (1.0)	1 (1.0)	94 (54.3)	77 (44.5)	1 (0.6)	1 (0.6)	0 (0.0)	144 (51.8)	129 (46.4)	2 (0.7)	2 (0.7)	1 (0.4)
16. การช่วยเหลือกัน ในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ เดียวกันช่วยให้เกิดความ เข้มแข็งและรักใคร่สามัคคีกัน	53 (50.5)	47 (44.7)	5 (4.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	108 (62.4)	63 (36.4)	2 (1.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	161 (57.9)	110 (39.6)	7 (2.5)	0 (0.0)	0 (0.0)

ตารางผนวกที่ ข3 จำนวนและร้อยละของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร
จำแนกตามอาชีพ

การปฏิบัติตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)				ผู้ปลูกพืช (n=173)				เกษตรกร (n=278)			
	จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้ปฏิบัติ
1. ท่านซื้อสิ่งของและทรัพย์สิน ตามความจำเป็นเหมาะสม กับรายได้ของท่าน	24 (22.9)	70 (66.7)	8 (7.6)	3 (2.9)	52 (30.1)	93 (53.8)	19 (11.0)	9 (5.2)	76 (27.3)	163 (58.6)	27 (9.7)	12 (4.3)
2. ท่านซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือยน้อยลง แม้ว่าจะมีรายได้เพียงพอ ที่จะซื้อได้	18 (17.1)	61 (58.1)	25 (23.8)	1 (1.0)	55 (31.8)	82 (47.4)	32 (18.5)	4 (2.3)	73 (26.3)	143 (51.4)	57 (20.5)	5 (1.8)
3. ท่านปลูกพืชผักเพื่อใช้ บริโภคในครัวเรือน	16 (15.2)	35 (33.3)	30 (28.6)	24 (22.9)	22 (12.7)	69 (39.9)	65 (37.6)	17 (9.8)	38 (13.7)	104 (37.4)	95 (34.2)	41 (14.7)

ตารางผนวกที่ ข3 (ต่อ)

การปฏิบัติตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)				ผู้ปลูกพืช (n=173)				เกษตรกร (n=278)			
	จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)			
	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ
4. ท่านทำเครื่องมือบางอย่าง ในการประกอบอาชีพเอง	10 (9.5)	32 (30.5)	38 (36.2)	25 (23.8)	27 (15.6)	71 (41.0)	55 (31.8)	20 (11.6)	37 (13.3)	103 (37.1)	93 (33.5)	45 (16.2)
5. ท่านใช้แรงงาน ในครอบครัว ช่วยทำงานแทนในกิจกรรม หรืองานที่เคยจ้างแรงงานภายนอก	18 (17.1)	54 (51.4)	26 (24.8)	7 (6.7)	54 (31.2)	80 (46.2)	30 (17.3)	9 (5.2)	72 (25.9)	134 (48.2)	56 (20.1)	16 (5.8)
6. ท่านออมเงินบางส่วน จากรายได้ที่ได้รับ	12 (11.4)	54 (51.4)	34 (32.4)	5 (4.8)	32 (18.5)	75 (43.4)	56 (32.4)	10 (5.8)	44 (15.8)	129 (46.4)	90 (32.4)	15 (5.4)

ตารางผนวกที่ ข3 (ต่อ)

การปฏิบัติตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)				ผู้ปลูกพืช (n=173)				เกษตรกร (n=278)			
	จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)			
	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ
7. ท่านมีการรวมกลุ่มอาชีพ เดียวกันเพื่อต่อรองการขาย ผลผลิตกับพ่อค้าหรือลดค่า ขนส่งผลผลิต	12 (11.4)	26 (24.8)	35 (33.3)	32 (30.5)	14 (8.1)	63 (36.4)	53 (30.6)	43 (24.9)	26 (9.4)	89 (32.0)	88 (31.7)	75 (27.0)
8. ท่านมีการรวมกลุ่มอาชีพ เดียวกันเพื่อจัดหาเครื่องใช้ สนับสนุนปัจจัยการผลิต	12 (11.4)	23 (21.9)	32 (30.5)	38 (36.2)	18 (10.4)	51 (29.5)	62 (35.8)	42 (24.3)	30 (10.8)	74 (26.6)	94 (33.8)	80 (28.8)
9. ท่านให้ความร่วมมือกับ ระเบียบ ข้อกำหนด หรือมติของกลุ่มอาชีพเดียวกัน	29 (27.6)	52 (49.5)	9 (8.6)	15 (14.3)	56 (32.4)	74 (42.8)	23 (13.3)	20 (11.6)	85 (30.6)	126 (45.3)	32 (11.5)	35 (12.6)

ตารางผนวกที่ ข3 (ต่อ)

การปฏิบัติตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)				ผู้ปลูกพืช (n=173)				เกษตรกร (n=278)			
	จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)				จำนวน (ร้อยละ)			
	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ	มาก	น้อย	ปานกลาง	ไม่ได้ปฏิบัติ
10. กลุ่มอาชีพของท่าน มีการจัดตั้งสหกรณ์และ บริการร้านสหกรณ์แก่สมาชิก	3 (2.9)	18 (17.1)	26 (24.8)	58 (55.2)	14 (8.1)	29 (16.8)	53 (30.6)	77 (44.5)	17 (6.1)	47 (16.9)	79 (28.4)	135 (48.6)
11. ท่านประกอบอาชีพโดย คำนึงถึงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สภาพแวดล้อม	56 (53.3)	32 (30.5)	12 (11.4)	5 (4.8)	88 (50.9)	51 (29.5)	27 (15.6)	7 (4.0)	144 (51.8)	83 (29.9)	39 (14.0)	12 (4.3)
12. ท่านสนใจติดตามข้อมูล ข่าวสารใหม่ๆเกี่ยวกับ อาชีพของท่านและนำ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ	36 (34.3)	56 (53.3)	12 (11.4)	1 (1.0)	68 (39.3)	70 (40.5)	29 (16.8)	6 (3.5)	104 (37.4)	126 (45.3)	41 (14.7)	7 (2.5)

ตารางผนวกที่ ๔ จำนวนและร้อยละของการได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

การได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย เคยได้รับ	จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย เคยได้รับ	จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย เคยได้รับ
ด้านอารมณ์						
1. ท่านได้รับกำลังใจจากผู้อื่นเมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ	14 (13.3)	91 (86.7)	46 (26.6)	127 (73.4)	60 (21.6)	218 (78.4)
2. ท่านได้รับคำชื่นชมจากผู้อื่นว่าเป็นคนประหยัด รู้จักประมาณตน	33 (31.4)	72 (68.6)	43 (24.9)	130 (75.1)	76 (27.3)	202 (72.7)
3. ท่านได้รับความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อได้รับเชิญให้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน	19 (18.1)	86 (81.9)	48 (27.7)	125 (72.3)	67 (24.1)	211 (75.9)
4. ท่านได้รับความสบายใจเมื่อมีผู้รับฟังปัญหาหรือความทุกข์ของท่าน	13 (12.4)	92 (87.6)	36 (20.8)	137 (79.2)	49 (17.6)	229 (82.4)

ตารางผนวกที่ ข4 (ต่อ)

การได้รับการสนับสนุน ทางสังคมตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	ไม่เคย ได้รับ	เคย ได้รับ	ไม่เคย ได้รับ	เคย ได้รับ	ไม่เคย ได้รับ	เคย ได้รับ
ด้านสิ่งของ						
1.ท่านได้รับการช่วยเหลือ เรื่องการเงินจากผู้อื่น	19 (18.1)	86 (81.9)	57 (32.9)	116 (67.1)	76 (27.3)	202 (72.7)
2.ท่านได้รับการสนับสนุน เครื่องมือในการประกอบ อาชีพจากผู้อื่น	27 (25.7)	78 (74.3)	66 (38.2)	107 (61.8)	93 (33.5)	185 (66.5)
3.ท่านได้รับการช่วยเหลือ ด้านแรงงานโดยไม่ต้อง จ่ายค่าจ้างจากผู้อื่น	55 (52.4)	50 (47.6)	92 (53.2)	81 (46.8)	147 (52.9)	131 (47.1)
4.ท่านได้รับการช่วยเหลือ ในการขายผลผลิตจากผู้อื่น	59 (56.2)	46 (43.8)	84 (48.6)	89 (51.4)	143 (51.4)	135 (48.6)

ตารางผนวกที่ ๗4 (ต่อ)

การได้รับการสนับสนุน ทางสังคมตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	ไม่เคย ได้รับ	เคย ได้รับ	ไม่เคย ได้รับ	เคย ได้รับ	ไม่เคย ได้รับ	เคย ได้รับ
ด้านข้อมูลข่าวสาร						
1. ท่านได้รับคำบอกเล่า เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงจากผู้อื่น	28 (26.7)	77 (73.3)	74 (42.8)	99 (57.2)	102 (36.7)	176 (63.3)
2. ท่านได้รับการอบรม ดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง	65 (61.9)	40 (38.1)	110 (63.6)	63 (36.4)	175 (62.9)	103 (37.1)
3. ท่านได้อ่าน ฟัง หรือดู เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ	20 (19.0)	85 (81.0)	27 (15.6)	146 (84.4)	47 (16.9)	231 (83.1)
4. ท่านได้รับคำแนะนำ/ ช่วยเหลือจากผู้อื่น เมื่อประสบปัญหา ในการประกอบอาชีพ	24 (22.9)	81 (77.1)	59 (34.1)	114 (65.9)	83 (29.9)	195 (70.1)

ตารางผนวกที่ ๖ จำนวนและร้อยละขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสภาวะสุขภาพกาย
ของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน ใช่	ร้อยละ ไม่ใช่	จำนวน ใช่	ร้อยละ ไม่ใช่	จำนวน ใช่	ร้อยละ ไม่ใช่
ด้านสุขภาพอนามัย						
1. ท่านเป็นผู้ที่มีรูปร่างดี สมส่วน ไม่อ้วนหรือผอม จนเกินไป	71 (67.6)	34 (32.4)	138 (79.8)	35 (20.2)	209 (75.2)	69 (24.8)
2. ท่านนอนหลับไม่ต่ำกว่า วันละ 6- 8 ชั่วโมง	67 (63.8)	38 (36.2)	116 (67.18)	57 (32.9)	183 (65.8)	95 (34.2)
3. ท่านจับถ้ำเป็นเวลา และสม่ำเสมอ	85 (81.1)	20 (19.0)	131 (75.7)	42 (24.3)	216 (77.7)	62 (22.3)
4. ท่านมีเสื้อผ้าสวมใส่ เพียงพอตลอดปี	89 (84.8)	16 (15.2)	163 (94.2)	10 (5.8)	252 (90.6)	26 (9.4)
5. ท่านเจ็บป่วยบ่อย หรือมีโรคประจำตัว	56 (53.3)	49 (46.7)	97 (56.1)	76 (43.9)	153 (55.0)	125 (45.0)
6. ท่านมีน้ำสะอาดดื่ม และเพียงพอตลอดปี	71 (67.6)	34 (32.4)	128 (74.0)	45 (26.0)	199 (71.6)	79 (28.4)

ตารางผนวกที่ ข5 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
7. ท่านทานอาหารครบ 5 หมู่และมีปริมาณเพียงพอในแต่ละวัน	67 (63.8)	38 (36.2)	139 (80.3)	34 (19.7)	206 (74.1)	72 (25.9)
8. ท่านทานอาหารครบ 3 มื้อและเพียงพอตลอดปี	78 (74.3)	27 (25.7)	147 (85.0)	26 (15.0)	225 (80.9)	53 (19.1)
9. ท่านมีสุขภาพแข็งแรงไม่อ่อนเพลียหรือเหนื่อยง่าย	75 (71.4)	30 (28.6)	120 (69.4)	53 (30.6)	195 (70.1)	83 (29.9)
10. ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอ	58 (55.2)	47 (44.8)	117 (67.6)	56 (32.4)	175 (62.9)	103 (37.1)
ด้านที่อยู่อาศัย						
11. ท่านเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของท่าน	66 (62.9)	39 (37.1)	131 (75.7)	42 (24.3)	197 (70.9)	81 (29.1)
12. ท่านมีที่อยู่อาศัยแข็งแรงและมั่นคง	65 (61.9)	40 (38.1)	124 (71.7)	49 (28.3)	189 (68.0)	89 (32.0)

ตารางผนวกที่ ข5 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
13. ท่านแบ่งที่อยู่อาศัย เป็นส่วนตามการใช้งาน เช่น ห้องนอน ห้องครัว	93 (88.6)	12 (11.4)	146 (84.4)	27 (15.6)	239 (86.0)	39 (14.0)
14. ท่านมีเครื่องอำนวยความสะดวก ในที่อยู่อาศัย ตามสมควรแก่ฐานะ	91 (86.7)	14 (13.3)	158 (91.3)	15 (8.7)	249 (89.6)	29 (10.4)
15. ที่อยู่อาศัยของท่าน มีความสะอาด แข็งแรงและมั่นคง	75 (71.4)	30 (28.6)	142 (82.1)	31 (17.9)	217 (78.1)	61 (21.9)
ด้านรายได้						
16. รายได้ที่ได้รับการประกอบ อาชีพเพียงพอที่จะใช้จ่ายในชีวิต ประจำวันและเลี้ยงดูครอบครัว	50 (47.6)	55 (52.4)	104 (60.1)	69 (39.9)	154 (55.4)	124 (44.6)
17. รายได้ที่ได้รับการประกอบ อาชีพมีเหลือสำหรับการออม	36 (34.3)	69 (65.7)	100 (57.8)	73 (42.2)	136 (48.9)	142 (51.1)

ตารางผนวกที่ ข5 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
18. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพมีเหลือสำหรับการลงทุนเพิ่มเติม	25 (23.8)	80 (76.2)	96 (55.5)	77 (44.5)	121 (43.5)	157 (56.5)
19. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพมีเหลือสำหรับสะสมไว้ยามเจ็บไข้	60 (57.1)	45 (42.9)	124 (71.7)	49 (28.3)	184 (66.2)	94 (33.8)
20. รายได้ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพมีเหลือสำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น ดูภาพยนตร์	34 (32.4)	71 (67.6)	103 (59.5)	70 (40.5)	137 (49.3)	141 (50.7)

ตารางผนวกที่ ข6 จำนวนและร้อยละขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสภาวะสุขภาพจิต
ของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน ใช่	ร้อยละ ไม่ใช่	จำนวน ใช่	ร้อยละ ไม่ใช่	จำนวน ใช่	ร้อยละ ไม่ใช่
ด้านการใช้เวลาว่าง						
1. ท่านมีเวลาว่าง 2-3 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้นในแต่ละวัน	71 (67.6)	34 (32.4)	152 (87.9)	21 (12.1)	223 (80.2)	55 (19.8)
2. ท่านใช้เวลาว่างในการพักผ่อน ออกกำลังกายหรือกิจกรรมนันทนาการ	75 (71.4)	30 (28.6)	145 (83.8)	28 (16.2)	220 (79.1)	58 (20.9)
3. ท่านใช้เวลาว่างในการศึกษาอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพของท่าน	68 (64.8)	37 (35.2)	111 (64.2)	62 (35.8)	179 (64.4)	99 (35.6)
4. ท่านใช้เวลาว่างในการซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านให้ใช้งานได้	91 (86.7)	14 (13.3)	142 (82.1)	31 (17.9)	233 (83.8)	45 (16.2)
5. ท่านใช้เวลาว่างในการประกอบอาชีพเสริมรายได้	80 (76.2)	25 (23.8)	136 (78.6)	37 (21.4)	216 (77.7)	62 (22.3)

ตารางผนวกที่ ข6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ) ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ไม่ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ไม่ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ไม่ใช่
ด้านชีวิตครอบครัว						
6. เมื่อท่านไม่สบายใจ จะมีคนคอย ปลอบโยนและให้กำลังใจเสมอ	95 (90.5)	10 (9.5)	141 (81.5)	32 (18.5)	236 (84.9)	42 (15.1)
7. ครอบครัวของท่านไม่มี ปัญหาหรือความขัดแย้ง รุนแรง ที่แก้ไขไม่ได้	81 (77.1)	24 (22.9)	143 (82.7)	30 (17.3)	224 (80.6)	54 (19.4)
8. ความสัมพันธ์ระหว่าง ท่านกับสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับดี	98 (93.3)	7 (6.3)	160 (92.5)	13 (7.5)	258 (92.8)	20 (7.2)
9. สมาชิกในครอบครัวมีการ สื่อสารกันดี มีกิจกรรม ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ	96 (91.4)	9 (8.6)	142 (82.1)	31 (17.9)	238 (85.6)	40 (14.4)
10. ท่านเป็นที่รักของสมาชิก ในครอบครัว	101 (96.2)	4 (3.8)	146 (84.4)	27 (15.6)	247 (88.8)	31 (11.2)
ด้านการมีงานทำ						
11. ท่านรู้สึกมีความมั่นคง ในอาชีพ	70 (66.7)	35 (33.3)	122 (70.5)	51 (29.5)	192 (69.1)	86 (30.9)

ตารางผนวกที่ ข6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
12. ท่านมีงานให้ทำอย่างสม่ำเสมอตลอดปี	43 (41.0)	62 (59.0)	117 (67.6)	56 (32.4)	160 (57.6)	118 (42.4)
13. ท่านไม่มีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	94 (89.5)	11 (10.5)	138 (79.8)	35 (20.2)	232 (83.5)	46 (16.5)
14. ท่านมีความภาคภูมิใจในงานที่ทำ	102 (97.1)	3 (2.9)	152 (87.9)	21 (12.1)	254 (91.4)	24 (8.6)
15. ท่านไม่มีความวิตกกังวลในหน้าที่การงาน	66 (62.9)	39 (37.1)	143 (82.7)	30 (17.3)	209 (75.2)	69 (24.8)
ด้านความปลอดภัย						
16. ท่านรู้สึกมีความมั่นคงเมื่อเดินทางไปไหนภายในชุมชน	93 (88.6)	12 (11.4)	143 (82.7)	30 (17.3)	229 (82.4)	49 (17.6)
17. ชุมชนใกล้บ้านท่านมีปัญหามลภาวะ เช่น น้ำเสีย	61 (58.1)	44 (41.9)	106 (61.3)	67 (38.7)	167 (60.1)	111 (39.9)

ตารางผนวกที่ ข6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
18. ชุมชนของท่านไม่ค่อย มีปัญหาอาชญากรรม เช่น ถักทรัพย์ ยาเสพติด	63 (60.0)	42 (40.0)	109 (63.0)	64 (37.0)	172 (61.9)	106 (38.1)
19. ชุมชนของท่านประสบกับ ภัยธรรมชาติเช่น น้ำท่วมทุกปี	71 (67.6)	34 (32.4)	87 (50.3)	86 (49.7)	158 (56.8)	120 (43.2)
20. ชุมชนของท่านมีหน่วยงาน กู้ภัยซึ่งสามารถระงับเหตุร้าย ได้ทันที	59 (56.2)	46 (43.8)	63 (36.4)	110 (63.6)	122 (43.9)	156 (56.1)
ด้านการศึกษา						
21. ท่านได้รับรู้ข่าวสาร จากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นประจำ	103 (98.1)	2 (1.9)	148 (85.5)	25 (14.5)	251 (90.3)	27 (9.7)
22. ท่านสามารถอ่านออกเขียน และพูดภาษาไทยได้	101 (96.2)	4 (3.8)	153 (88.4)	20 (11.6)	254 (91.4)	24 (8.6)
23. ท่านมีความรู้ในการ ซื้อขายผลผลิตของท่าน	93 (88.6)	12 (11.4)	135 (78.0)	38 (22.0)	228 (82.0)	50 (18)

ตารางผนวกที่ ข6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ) ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ไม่ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ไม่ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ใช่	จำนวน (ร้อยละ) ไม่ใช่
24. ท่านสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้	17 (16.2)	88 (83.8)	84 (48.6)	89 (51.4)	101 (36.3)	177 (63.7)
25. ท่านได้รับการเพิ่มพูน ความรู้ที่สนใจได้ตามต้องการ	65 (61.9)	40 (38.1)	113 (65.3)	60 (34.7)	178 (64.0)	100 (36.0)

ตารางผนวกที่ ๗ จำนวนและร้อยละขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ
และสังคมของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)		ผู้ปลูกพืช (n=173)		เกษตรกร (n=278)	
	จำนวน (ร้อยละ)	ใช่	จำนวน (ร้อยละ)	ใช่	จำนวน (ร้อยละ)	ใช่
ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น						
1. ท่านไม่รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจเมื่อเปรียบเทียบกับฐานะทางการเงินกับเพื่อนบ้าน	83 (79.0)	22 (21.0)	146 (84.4)	27 (15.6)	229 (82.4)	49 (17.6)
2. ท่านเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับผู้อื่น ยิ้มแย้มแจ่มใสไม่ถือตัว	101 (96.2)	4 (3.8)	148 (85.5)	25 (14.5)	249 (89.6)	29 (10.4)
3. ท่านได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเสมอ	86 (81.9)	19 (18.1)	142 (82.1)	31 (17.9)	228 (82.0)	50 (18.0)
4. เพื่อนบ้านมักขอคำปรึกษาหารือจากท่านเสมอ	77 (73.3)	28 (26.7)	138 (79.8)	35 (20.2)	215 (77.3)	63 (22.7)
5. ท่านเคยได้รับเลือกให้เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน	53 (50.5)	52 (49.5)	127 (73.4)	46 (46.9)	180 (64.7)	98 (35.3)

ตารางผนวกที่ ข8 จำนวนและร้อยละของความพึงพอใจของเกษตรกรจำแนกตามอาชีพ

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)		
	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย
ความพึงพอใจทางสภาวะสุขภาพกาย									
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อสุขภาพของท่าน	40 (38.1)	51 (48.6)	14 (13.3)	90 (52.0)	65 (37.6)	18 (10.4)	130 (46.8)	116 (41.7)	32 (11.5)
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อรูปร่างของท่าน	48 (45.7)	45 (42.9)	12 (11.4)	103 (59.5)	58 (33.5)	12 (7.0)	151 (54.3)	103 (37.1)	24 (8.6)
3. ท่านมีความพึงพอใจต่ออาหารการกินของท่าน	57 (54.3)	45 (42.9)	3 (2.8)	118 (68.2)	55 (31.8)	0 (0.0)	175 (62.9)	100 (36.0)	3 (1.1)
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อสภาพที่อยู่อาศัยของท่าน	36 (34.3)	57 (54.3)	12 (11.4)	90 (52.0)	74 (42.8)	9 (5.2)	126 (45.3)	131 (41.1)	21 (7.6)

ตารางผนวกที่ ๖8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)		
	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อ เครื่องอำนวยความสะดวก ในที่อยู่อาศัยของท่าน	26 (24.8)	72 (68.5)	7 (6.7)	93 (53.8)	72 (41.6)	8 (4.6)	119 (42.8)	144 (51.8)	15 (5.4)
6.. ท่านมีความพึงพอใจ ต่อรายได้ที่ได้รับใน ปัจจุบัน	12 (11.4)	64 (61.0)	29 (27.6)	35 (20.2)	115 (66.5)	23 (13.3)	47 (16.9)	179 (64.4)	52 (18.7)
ความพึงพอใจทางสภาวะสุขภาพจิต									
7. ท่านมีความพึงพอใจต่อ จำนวนเวลาว่างของท่าน ในแต่ละวัน	28 (26.7)	71 (67.6)	6 (5.7)	91 (52.6)	66 (38.2)	16 (9.2)	119 (42.8)	137 (49.3)	22 (7.9)

ตารางผนวกที่ ข8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย
8. ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้เวลาว่างของท่าน	37 (35.2)	59 (56.2)	9 (8.6)	96 (55.5)	69 (39.9)	8 (4.6)	133 (47.8)	128 (46.1)	17 (6.1)
9. ท่านมีความพึงพอใจต่อการได้รับความรักจากสมาชิกในครอบครัว	82 (78.1)	17 (16.2)	6 (5.7)	118 (68.2)	51 (29.5)	4 (2.3)	200 (71.9)	68 (24.5)	10 (3.6)
10. ท่านมีความพึงพอใจต่ออาชีพที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน	45 (42.9)	48 (45.7)	12 (11.4)	85 (49.1)	71 (41.1)	17 (9.8)	130 (46.8)	119 (42.8)	29 (10.4)
11. ท่านมีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	31 (29.5)	62 (59.1)	12 (11.4)	98 (56.6)	69 (39.9)	6 (3.5)	129 (46.4)	131 (47.1)	18 (6.5)

ตารางผนวกที่ ข8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)		
	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย
12. ท่านมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนของท่าน	26 (24.8)	61 (58.1)	18 (17.1)	90 (52.0)	73 (42.2)	10 (5.8)	116 (41.7)	134 (48.2)	28 (10.1)
13. ท่านมีความพึงพอใจต่อทรัพย์สินที่ท่านหามาได้	57 (54.3)	45 (42.9)	3 (2.8)	98 (56.6)	73 (42.2)	2 (1.2)	155 (55.8)	118 (42.4)	5 (1.8)
14. ท่านมีความพึงพอใจที่ได้ใช้ความสามารถของท่านในการทำงาน	64 (60.9)	38 (36.2)	3 (2.9)	118 (68.2)	54 (31.2)	1 (0.6)	182 (65.5)	92 (33.1)	4 (1.4)

ตารางผนวกที่ ข8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ชาวประมง (n=105)			ผู้ปลูกพืช (n=173)			เกษตรกร (n=278)		
	จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)			จำนวน (ร้อยละ)		
	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย	พอใจมาก	พอใจปานกลาง	พอใจน้อย
15. ท่านมีความพึงพอใจต่อ ความสัมพันธ์กับผู้อื่น	33 (31.4)	67 (63.8)	5 (4.8)	73 (42.2)	97 (56.1)	3 (1.7)	106 (38.1)	164 (59.0)	8 (2.9)
16. ท่านมีความพึงพอใจต่อ การมีส่วนร่วมในชุมชน	34 (32.4)	68 (64.8)	3 (2.8)	69 (39.9)	103 (59.5)	1 (0.6)	103 (37.1)	171 (61.5)	4 (1.4)
17. ท่านมีความพึงพอใจที่ ได้รับการยอมรับนับถือ จากผู้อื่นในชุมชน	31 (29.5)	72 (68.6)	2 (1.9)	96 (55.5)	77 (44.5)	0 (0.0)	127 (45.7)	149 (53.6)	2 (0.7)
18. ท่านมีความพึงพอใจต่อ การให้ความช่วยเหลือ ผู้อื่นในชุมชน	32 (30.5)	67 (63.8)	6 (5.7)	90 (52.0)	82 (47.4)	1 (0.6)	122 (43.9)	149 (53.6)	7 (2.5)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ -นามสกุล	นายจุมพล สุขแก้ว
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 12 เดือนกันยายน พ.ศ.2515
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกษตรศาสตรบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เศรษฐกร 6ว ส่วนเศรษฐกิจการยาง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร